

ЗМІСТ

Секція 1.

ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНА ПАРАДИГМА

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЕКОНОМІКИ:

ЕВОЛЮЦІЯ ТА ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ	6
Білозор Л. В., Душко А. О. Орендні операції: обліковий аспект	6
Білозор Л. В., Візьонюк А. З. Зміст якісних характеристик фінансової звітності	9
Білозор Л. В., Половко Т. І. Організація обліку кредитів банку	12
Броварець О. О. Математична модель економічної ефективності реалізації диференційованих норм внесення залежно від агробіологічного стану ґрунтового середовища	15
Гавриленко А. П. Особливості використання інформаційно-довідкових джерел при виконанні судових бухгалтерських експертиз	19
Гевчук А. О. Актуальні питання автоматизації бухгалтерського обліку.	22
Головацька С. І. Внутрішній контроль витрат: методичний інструментарій системи контролінгу підприємства	24
Грапко Н. І. Інформаційне обліково-аналітичне забезпечення в управлінні спільною діяльністю.	28
Гунченко М. В. Фактори становлення мотиваційних систем праці в сучасних умовах господарювання	31
Дрогомирецька М. І. Державно-приватне партнерство як важливий чинник розвитку національної економіки	34
Зось-Кіор М. В., Германенко О. М., Бучнев М. М. Розвиток логістичної інфраструктури аграрного сектора економіки України	36
Камінська Т. Г., Шофолов Д. Л. Передумови розвитку кооперації в Україні в умовах євроінтеграційної політики	38

Клімова О. І. Фактори забезпечення конкурентоспроможності сучасних промислових корпорацій	41
Коробка О. В. Прийняття управлінських рішень за результатами інвентаризації	44
Красько О. С. Методика складання Звіту про фінансові результати та аудит достовірності його показників	47
Крутова А. С., Нестеренко О. О. Ентропія інформації інтегрованої звітності та механізми її усунення	49
Кузьма Х. В. Проблемні аспекти внутрішнього контролю на підприємствах комісійної торгівлі	52
Куцик П. О. Оцінка ефективності системи контролінгу підприємства: проблеми теорії і практики.	55
Лапіга Р. В. Економічна сутність оплати праці на підприємстві: історичний аспект	59
Лисюк А. В., Соколовська О. М. Особливості організації обліку витрат на збут в частині удосконалення положення про облікову політику підприємства.	62
Лихо О. В. Організація та методика обліку і аналізу діяльності малих підприємств	65
Малік Л. М. Кооперативні відносини в аграрній сфері економіки.	68
Manachynska Iu. Actuarial Concept as a 3d-Model of Innovative Development of Accounting.	71
Мішурін Д. А. Економічна сутність обліку готової продукції: підходи до трактування	74
Мирохина А. А. Конвертація результатів просторового моніторингу в управленческие рішення в системі регіонального менеджмента	77
Нагай Л. А. Формування організаційно-економічного механізму управління ефективністю діяльності підприємств	82
Назаренко І. М. Місія фінансового аудиту в діагностиці фінансової безпеки підприємства	85

Носач В. В. Організація обліку товарних запасів на підприємстві: формування положень облікової політики	88
Овчарик Р. Ю. Облік і аудит грошових коштів на підприємствах приватної форми власності та удосконалення його організації	91
Олійник В. С. Особливості обліку оплати праці засуджених у кримінально-виконавчих установах	94
Орехова А. І. Обліково-аналітичне забезпечення управління економічним потенціалом підприємства	97
Охріменко І. В. Інституціональні засади інформаційного забезпечення розвитку аграрного ринку	100
Павліций Д. І. Залучення стейкхолдерів у процес управління корпоративною соціальною відповідальністю підприємств	103
Петраков Я. В. Креативні індустрії як драйвер валоризації нематеріальної культурної спадщини: потенціал для України	106
Потійко С. В. Обліково-аналітичне забезпечення страхування сільсько-господарських підприємств	109
Приходько Р. В. Стратегічний облік в обліковій системі підприємств	112
Райковська І. Т. Фактори визначення суб'єктів стратегічного аналізу	115

Секція 1. ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНА ПАРАДИГМА ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЕКОНОМІКИ: ЕВОЛЮЦІЯ ТА ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ

Білозор Л. В.,

*к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна*

Душко А. О.,

*магістр кафедри обліку та оподаткування
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна*

ОРЕНДНІ ОПЕРАЦІЇ: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ

Застосування орендних операцій у сучасних умовах економічних перетворень допомагає розв'язати проблеми нестачі капіталу та відсутності конкурентоспроможної техніки нового покоління. Збільшення обсягу орендних операцій, сучасні євроінтеграційні процеси та наявні розбіжності у нормах чинного законодавства (суперечність та неоднозначність визнання і оцінки фінансової оренди; відсутність облікової інформації щодо операційної оренди у балансі (звіті про фінансовий стан) орендаря тощо) обумовили необхідність дослідження облікового забезпечення орендних операцій [1, с.1].

Моніторинг спеціальної літератури показав відсутність достатньої уваги дослідників до розкриття елементів облікової політики орендних операцій, тому важливим напрямом удосконалення організації бухгалтерського обліку орендних операцій є необхідність розробки рекомендацій щодо структури та змісту облікової політики стосовно орендних операцій [2, с. 75].

Кондраков Н.П. [3, с. 17-18] відзначає, що в обліковій політиці орендодавця та орендаря підлягає розкриттю наступна інформація:

— про обрані умови включення орендованого майна на баланс (на баланс орендодавця чи орендаря);

– про порядок орендних платежів у випадку викупу орендованого майна до кінця дії договору оренди (у складі витрат майбутніх періодів або на зменшення власних джерел).

Показник ліквідаційної вартості доречно розглядати тільки з погляду орендодавця. На нашу думку, ліквідаційну вартість доцільно встановлювати в індивідуальному порядку для конкретного об'єкту та зазначати в інвентарній картці, а не у наказі про облікову політику.

До останнього часу немає однозначного трактування економічно обґрунтованого складу і розміру орендних платежів. При цьому слід зазначити, що важливе значення має простота та зрозумілість методики розрахунку орендних платежів, оскільки саме від неї залежить сума платежу, нарахованого в звітному періоді. До принципів, що мають бути покладені в основу методики розрахунку орендних платежів, відносяться [4, с. 34]:

- 1) поєднання економічних інтересів учасників орендної угоди;
- 2) встановлення оптимального строку внесення платежу;
- 3) включення до складу орендного платежу всіх сум, які належать до сплати.

Для побудови бухгалтерського обліку орендних операцій важливе значення також має методика визначення строку корисного використання орендованих об'єктів. У орендодавця строк корисного використання як власно експлуатованих, так і орендованих об'єктів повинен визначатися спеціальною комісією або на основі технічної документації по кожному окремому об'єкту або групі подібних об'єктів, враховуючи наступне:

- накопичений досвід використання власних основних засобів, подібних до об'єктів оренди за технічними характеристиками;
- термін оренди;
- очікуваний строк використання предмету об'єкту оренди до його продуктивності та потужності використання;
- фізичний та моральний знос, що передбачається відповідно до показників технічної документації [4, с. 33].

Процес амортизації орендованого майна постає з двох сторін:

- 1) продукцію за допомогою орендованих об'єктів основних засобів виготовляє орендар та переносить частину вартості орендованого майна на створюваний ним продукт;
- 2) витрати на придбання того чи іншого об'єкту несе орендодавець і він має формувати кошти на відтворення та оновлення об'єктів, які надані в оренду.

Сплачуючи у складі орендної плати суми нарахованої амортизації, орендар компенсує орендодавцю кошти, необхідні для такого відтворення (оновлення). Питання амортизаційної політики стосовно

орендованого майна має відношення до обох суб'єктів оренди і питання стосовно методів амортизації, застосовуваних до орендованих об'єктів, повинні взаємно узгоджуватися між ними. При виборі методу нарахування амортизації необхідно враховувати фінансовий стан орендаря, оскільки від порядку відшкодування вартості орендованого майна залежить величина собівартості готової продукції, а також фінансовий результат звітного періоду.

У поглядах авторів, висловлених в періодичній літературі, також йдеться про суми амортизації, а рівномірність чи нерівномірність цих сум залежить від обраного методу нарахування амортизації. На нашу думку, розмір загальної суми орендних платежів не обов'язково має змінюватися через поступове зменшення сум амортизації, адже це не єдина складова орендної плати і в такому випадку збільшуватиметься сума належної орендодавцю винагороди за надання об'єкта в оренду [4, с. 35].

За результатами проведеного дослідження можна зробити висновок, що вартість об'єкта відшкодовується шляхом нарахування амортизації, а отже суми амортизаційних відрахувань від вартості орендованого майна, які включаються до орендного платежу, і є відшкодуванням вартості об'єкта оренди [5, с. 48].

Таким чином, різні форми економіко-правових відносин, необхідність оновлення основних засобів за відсутністю коштів створюють необхідність удосконалення підходів щодо організації обліку орендних операцій, формування ефективної облікової політики щодо відображення цих операцій в обліку і звітності для різних цілей (управління й оподаткування).

Література:

1. Ніколенко Н.В. Облік та аналіз орендних операцій на підприємствах торгівлі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.00.09 / Наталя Володимирівна Ніколенко; КНТЕУ. – Київ, 2015. – 23 с.
2. Головченко Н.В. Облікова політика підприємства щодо орендних операцій – Стан і проблеми обліку, контролю і аналізу в умовах транзитивної економіки: матер. II міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 10 червня 2010 р. / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. – Донецьк: [ДонНУЕТ], 2010. – С. 74-78.
3. Кондраков Н.П. Учетная политика организации. – М.: Главбух, 2007. – 136 с.
4. Головченко Н.В. Організаційні аспекти обліку орендних операцій. Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. Т. 19. Вип. 2/6: Київ, 2014. – С. 32-35.
5. Головченко Н.В. Теоретико-методичні аспекти обліку орендних платежів. – Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації. Збірник наукових праць. Випуск 1 (6): Київ, 2011. – С. 44-48.

Білозор Л. В.,
к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна

Візьонок А. З.,
магістр кафедри обліку та оподаткування
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна

ЗМІСТ ЯКІСНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Сучасний розвиток ринкових відносин та економічної співпраці між суб'єктами господарювання характеризується зростанням вимог користувачів до якості інформаційного забезпечення. Це пов'язано з тим, що економічна ефективність обґрунтування та прийняття рішень визначається якісними характеристиками використаних джерел інформації. Однак сьогодні результати реформування системи бухгалтерського обліку в Україні ще недостатньо якісні, а показники фінансової звітності не повною мірою придатні для прийняття рішень, не відповідають інформаційним потребам користувачів та якісним характеристикам звітної інформації. Для вирішення зазначених проблем фінансову звітність, як основу інформаційного забезпечення прийняття рішень, необхідно розвивати у напрямі покращення механізму інформаційного обміну між зацікавленими користувачами та підприємством [1, с. 3]. Вагомим є внесок до розв'язання цих проблем вітчизняних вчених: М.І. Бондаря, Ф.Ф. Бутинця, С.Ф. Голова, В.М. Жука, Л.М. Кіндрацької, С.А. Кузнецової, Ю.А. Кузьмінського, Т.Є. Кучеренко, Я.Д. Крупки, Л.Г. Ловінської, В.Б. Моссаковського, О.М. Петрука, М. С. Пушкаря, С.В. Свірко, Я.В. ШEVERІ, В.О. Шевчука, М.М. Шигун та ін.

Інформація, відображена у фінансовій звітності, має бути корисною широкому колу користувачів для прийняття управлінських рішень, а тому процес її формування підпорядковано низці облікових правил, які в Концептуальній основі складання і подання фінансових звітів названо основоположними припущеннями [2, с. 49], у МСБО 1 «Подання фінансових звітів» – судженнями загального характеру [3, с. 13], у вітчизняній законодавчій базі і в більшості літературних джерел – принципами.

Щоб підвищити ефективність прийняття управлінських рішень важливо оцінити якість інформації. Концептуальна основа КМСФЗ

визначає чотири основні якісні характеристики: зрозумілість, доречність, достовірність і можливість зіставлення [2, с. 50]. Характеристику доречності деталізує суттєвість інформації, достовірність інформації посилюють характеристики правдивості, превалювання сутності над формою, нейтральності, обачності і повноти [2, с. 51-54].

Якісна характеристика «зрозумілість» передбачає, що інформація, яка розкривається у фінансових звітах має бути зрозумілою користувачам.

«Доречність» — взаємопов'язана з метою складання фінансової звітності. Звітність складається з метою надати достовірну оцінку подій для прийняття управлінських рішень щодо діяльності підприємства. Інформації властива якість доречності тоді, коли вона впливає на вибір економічного рішення, допомагає оцінити минулі, теперішні чи майбутні події, підтвердити або скоригувати попередні оцінки. Доречність інформації залежить від її суттєвості. Звітна інформація вважається суттєвою тоді, коли її упущення або неправильний виклад можуть вплинути на реальну оцінку діяльності підприємства та його фінансовий стан [2, с. 51]. Атрибут суттєвості є досить корисним для прийняття рішень, тому пропонується розширити перелік якісних характеристик корисності інформації, відображеної у фінансових звітах, шляхом доповнення характеристикою суттєвості.

Якісна характеристика «достовірність» передбачає відсутність помилок та похибок у звітах. Інформація має властивість достовірності тоді, коли в ній відсутні суттєві помилки та суб'єктивність. Користувачі можуть покладатися на неї у тій мірі, наскільки повно та неупереджено вона може відображати або очікується, що буде відображати, дійсний стан справ [2, с. 51].

Згідно концептуальної основи МСФЗ для забезпечення ознаки достовірності інформація, відображена у фінансовій звітності, повинна відзначатись такими якісними характеристиками [4]:

— правдиве подання інформації — реальне відображення господарських фактів, явищ та процесів, у результаті яких відбуваються зміни елементів фінансових звітів;

— інформації — відсутність упередженості при формуванні звітних даних, тобто, подання звітної інформації не повинно бути вибірковим для заздалегідь визначеного результату;

— своєчасність інформації — подання фінансової звітності користувачам у встановлені строки. Несвоєчасне подання фінансової звітності може призвести до втрати її достовірності. Ознака своєчасності не відноситься до основних якісних характеристик згідно концептуальної основи КМСФЗ, а виступає обмеженням щодо доречності та достовірності інформації [2, с. 54-55].

Слід відзначити важливість для користувачів інформації фінансової звітності критеріїв правдивості, нейтральності та своєчасності, тому пропонується їх включити до складу якісних характеристик корисності облікової інформації.

Основною передумовою зіставності є приведення звітних даних попереднього періоду у фінансових звітах та розкриття облікової політики, що застосовувалась при формуванні статей фінансових звітів, а також її зміна у примітках до фінансових звітів. Слід зауважити, що, на відміну від МСФЗ, вітчизняне законодавство не вимагає надання у примітках до фінансових звітів інформації за попередній період, що суперечить сутності якісної характеристики «зіставність». Пропонується інформацію у примітках до фінансових звітів розкривати у порівнянні з попереднім періодом, що забезпечить дотримання критерію зіставності і дозволить більш повно задовольнити інформаційні потреби користувачів.

Загалом, сучасні умови господарювання накладають свій відбиток на порядок формування фінансової звітності суб'єктів господарювання. Різні користувачі виставляють до показників фінансової звітності різні вимоги, що відповідають лише їхнім потребам. Першоосновою всіх вимог до показників фінансової звітності є її достовірність, а отже, правильність відображення в ній даних фінансового обліку.

Література:

1. Шеверя Я.В. Фінансова звітність у системі інформаційного забезпечення прийняття рішень: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.00.09 / Ярослав Вікторович Шеверя; Житомирський державний технологічний університет. – Житомир, 2011. – 23 с.
2. Концептуальна основа фінансової звітності, видана РМСБО у вересні 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_009. – Назва з екрану.
3. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=92410&cat_id=92408. – Назва з екрану.
4. Міжнародні стандарти фінансової звітності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=92410&cat_id=92408. – Назва з екрану.

Білозор Л. В.,
к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна

Половко Т. І.,
магістр кафедри обліку та оподаткування
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ КРЕДИТІВ БАНКУ

Для фінансування проектів з розширення виробництва, його модернізації, реконструкції, а також у разі нестачі власних обігових коштів суб'єкти підприємницької діяльності залучають кредити банків. Вони надаються на умовах своєчасного повернення та сплати відсотків за користування грошима. Раціональна організація обліку кредитів банків призначена забезпечити своєчасну і повну сплату відсотків та своєчасне повернення позикових коштів, тому є однією з найважливіших ділянок облікової роботи.

Основними завданнями та об'єктами організації обліку кредитів банку є облік суми позики та облік відсотків.

Для організації обліку кредитів банку необхідно: розробити і представити у банк обґрунтування необхідності кредиту для функціонування підприємства; скласти кредитні замовлення та приймати участь у їх розгляді в установах банку; документально оформити одержання кредиту; розробити методику і техніку аналітичного і синтетичного обліку кредитів банку та відсотків, сплачених за їх користування.

Характерними ознаками банківського кредиту для підприємств-позичальників як об'єкту бухгалтерського обліку є: конкретизація економічних ресурсів — грошових коштів — які підлягають поверненню; адресність повернення об'єкту банківського кредитування (грошових коштів) кредитор (банку); строковість погашення заборгованості за банківським кредитом; наданням винагороди за користування економічними ресурсами; виникненням санкцій за порушення договірних зобов'язань за умовами погашення заборгованості; цільовою спрямованістю використання отриманих економічних ресурсів [1, с. 319].

Для визнання зобов'язання за банківським кредитом повинні бути дотримані дві умови: оцінка зобов'язання може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигод у

майбутньому внаслідок його погашення. Якщо на дату балансу раніше визнане зобов'язання не підлягає погашенню, то його сума включається до складу доходу звітного періоду.

На побудову бухгалтерського обліку зобов'язань за банківським кредитом впливають такі елементи кредитних відносин: методи кредитування; класифікація банківських кредитів; способи погашення.

З метою бухгалтерського обліку відповідно до П(С)БО 11 «Зобов'язання» банківські кредити поділяються залежно від терміну їх погашення: поточні та довгострокові [2].

Порядок кредитування, оформлення позик та їх погашення регламентується нормативними документами правління НБУ.

Кредити надаються після укладання кредитного договору, в якому регламентуються кредитні відносини між кредитором та позичальником. Кредитний договір є головним первинним документом на основі якого здійснюється відображення в бухгалтерському обліку заборгованості за банківським кредитом. Кредити можуть надаватись шляхом зарахування коштів на рахунок позичальника або шляхом прямого перерахування коштів за призначенням.

У бухгалтерському обліку отримані суми кредитів (позик) не визнаються доходами підприємства та не підлягають віднесенню до складу витрат при поверненні. Сума отриманих банківських кредитів відображається у складі довгострокових або поточних зобов'язань підприємства. Вибір рахунка бухгалтерського обліку для відображення одержання, використання та повернення кредитів та позик залежить від терміну повернення кредиту (позики), який зазначений у відповідному договорі з кредитором.

Процес повернення банківського кредиту полягає в поверненні кредиту разом з відсотками. Сума відсотків, нарахованих на основну суму заборгованості, а також інших витрат, пов'язаних з отриманням та погашенням заборгованості за банківським кредитом (позикою) визнається витратами фінансової діяльності [3, с. 524].

Кошти на погашення кредиту з інших банків перераховуються або з використанням платіжного доручення, оформленого позичальником, або вимогою-дорученням, яке оформляє банк-кредитор. Строкове зобов'язання або зведене зобов'язання вилучається у витрати лише при їх погашенні у повній сумі. Якщо погашення здійснюється частково, то на звороті робиться позначка про суму та дату платежу, а зобов'язання залишається у банку і не підлягає списанню.

Аналітичний і синтетичний облік кредитів банку зумовлюється формою обліку на підприємстві та технічними засобами, що застосовуються для обліку. Аналітичний облік кредитів банку необхідно організувати у розрізі банків, термінів погашення позик та

видів кредитів. Операції з отримання кредитів відображають у Журналі 2 «Облік довгострокових і поточних позик». Журнал заповнюють на підставі виписок банку та доданих до них документів. У третьому розділі журналу відображають аналітичні показники з обліку кредитів у розрізі позикодавців та строків погашення кредитів. Окремо відображають переведення відстрочених короткострокових кредитів у довгострокові, погашення заборгованості за ними та переведення частини довгострокових зобов'язань у поточну заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями. У цьому розділі також наводять інформацію про відсотки як за поточний місяць, так і з початку року.

Діяльність суб'єктів господарювання неможлива без використання та подальшого розвитку кредитних відносин. Кредитна підтримка забезпечує становлення та розвиток підприємств малого бізнесу, фермерських господарств, капіталовкладень, експорту товарів тощо [4, с. 27].

Кредит завжди пов'язаний з ризиком. Проте довіра ґрунтується на інформації. І завдання бухгалтерського обліку полягає у забезпеченні цієї інформації необхідним рівнем достовірності, об'єктивності та своєчасності.

Література:

1. Зеленіна О.О. Проблемні питання оцінки та визнання балансової вартості кредиту як елемента позикового капіталу підприємства / О.О. Зеленіна // Вісник ЖДТУ, 2010. — № 3 (53). — С. 318-325.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», затверджене Наказом Міністерства фінансів України 31.01.2000 N 20, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 11.02.2000 р. за N 85/4306 [Електронний ресурс] / Офіційний веб-портал Верховної Ради України. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>.
3. Олійник Я.В. Організаційно-правові аспекти обліку підприємствами банківських кредитів / Я.В. Олійник // Формування ринкової економіки, 2011. — № 25. — С. 521-529.
4. Пушкар М.С. Кредити та депозити в валюті: обліковуємо правильно / М.С. Пушкар // Все про бухгалтерський облік. — 2008. — № 23. — С. 25-32.

Броварець О. О.,

к.т.н., доцент

завідувач кафедри інформаційно-технічних
та природничих дисциплін

Київського кооперативного інститут бізнесу і права

МАТЕМАТИЧНА МОДЕЛЬ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИХ НОРМ ВНЕСЕННЯ ЗАЛЕЖНО ВІД АГРОБІОЛОГІЧНОГО СТАНУ ҐРУНТОВОГО СЕРЕДОВИЩА

Агро підприємство освоїло випуск сільськогосподарської продукції виду A на певному сільськогосподарському полі. З врахуванням вмісту певного виду поживних речовин у ґрунтів поживних $c_1, c_2, c_3, c_4, \dots, c_j$ у ґрунті, отримуємо кількість продукції вартістю b_0 , яку щорічно агропідприємство може випускати у обмеженій кількості (адже це ресурс!), з врахуванням вмісту поживних речовин у ґрунті з даної площі.

Для отримання запланованої врожайності $b_1, b_2, b_3, b_4, \dots, b_i$, необхідно до внести відповідно певні норми поживних речовин $a_{11}, a_{12}, a_{13}, a_{14}, \dots, a_{1j}; a_{21}, a_{22}, a_{23}, a_{24}, \dots, a_{2j}; a_{31}, a_{32}, a_{33}, a_{34}, \dots, a_{3j}; a_{41}, a_{42}, a_{43}, a_{44}, \dots, a_{4j}; \dots; a_{i1}, a_{i2}, a_{i3}, a_{i4}, \dots, a_{ij}$ для певного виду отриманої врожайності $A_c, A_1, A_2, A_3, A_4, \dots, A_i$ відповідно, прибуток від реалізації якої становить $Y_1, Y_2, Y_3, Y_4, \dots, Y_i$.

$$\text{ПРИБУТОК} = \text{ДОХОДИ} - \text{ВИТРАТИ} \quad (4)$$

$$\text{ВИТРАТИ} \downarrow \rightarrow \text{ПРИБУТОК} \uparrow \quad (5)$$

$$\left\{ \begin{array}{l} Z = b_0 - (c_1 \cdot X_1 + c_2 \cdot X_2 + c_3 \cdot X_3 + c_4 \cdot X_4 + \dots + c_n \cdot X_j) \rightarrow \max; \\ b_1 - (a_{11} \cdot X_1 + a_{12} \cdot X_2 + a_{13} \cdot X_3 + a_{14} \cdot X_4 + \dots + a_{1j} \cdot X_j) = Y_1; \\ b_2 - (a_{21} \cdot X_1 + a_{22} \cdot X_2 + a_{23} \cdot X_3 + a_{24} \cdot X_4 + \dots + a_{2j} \cdot X_j) = Y_2; \\ b_3 - (a_{31} \cdot X_1 + a_{32} \cdot X_2 + a_{33} \cdot X_3 + a_{34} \cdot X_4 + \dots + a_{3j} \cdot X_j) = Y_3; \\ b_4 - (a_{41} \cdot X_1 + a_{42} \cdot X_2 + a_{43} \cdot X_3 + a_{44} \cdot X_4 + \dots + a_{4j} \cdot X_j) = Y_4; \\ \dots \dots \dots \dots \dots \dots \dots \dots \\ b_i - (a_{i1} \cdot X_1 + a_{i2} \cdot X_2 + a_{i3} \cdot X_3 + a_{i4} \cdot X_{i4} + \dots + a_{ij} \cdot X_j) = Y_i. \end{array} \right. \quad (6)$$

$$X_1 \geq 0; X_2 \geq 0; X_3 \geq 0; X_4 \geq 0 \dots X_j \geq 0 \quad (7)$$

Таблиця 1

Вид сировини	Прибуток від реалізації, у.о./га	Вартість отриманої продукції, у.о./га	Витрати поживних речовин, кг/га					
			X_1	X_2	X_3	X_4	...	X_j
A_c	Z	b_0	c_1	c_2	c_3	c_4	...	c_j
A_1	Y_1	b_1	a_{11}	a_{12}	a_{13}	a_{14}	...	a_{1j}
A_2	Y_2	b_2	a_{21}	a_{22}	a_{23}	a_{24}	...	a_{2j}
A_3	Y_3	b_3	a_{31}	a_{32}	a_{33}	a_{34}	...	a_{3j}
A_4	Y_4	b_4	a_{41}	a_{42}	a_{43}	a_{44}	...	a_{4j}
.....	...	....	...	...	...	...	...	...
A_i	Y_i	b_i	a_{i1}	a_{i2}	a_{i3}	a_{i4}	...	a_{ij}

Це класична задача лінійного програмування:
 Прибуток від реалізації продукції (у.о./га):

$$Z = b_0 + c_1 \cdot X_1 + c_2 \cdot X_2 + c_3 \cdot X_3 + c_4 \cdot X_4 + \dots + c_n \cdot X_j \rightarrow \max \quad (8)$$

Для отримання запланованої врожайності $b_1, b_2, b_3, b_4, \dots, b_i$ з врахуванням отриманої оперативної інформації про агробіологічний стан сільськогосподарських угідь вартістю $k_0, k_1, k_2, k_3, k_4, \dots, k_i$, необхідно до внести відповідно певні норми поживних речовин $a_{11}, a_{12}, a_{13}, a_{14}, \dots, a_{1j}; a_{21}, a_{22}, a_{23}, a_{24}, \dots, a_{2j}; a_{31}, a_{32}, a_{33}, a_{34}, \dots, a_{3j}; a_{41}, a_{42}, a_{43}, a_{44}, \dots, a_{4j}; \dots; a_{i1}, a_{i2}, a_{i3}, a_{i4}, \dots, a_{ij}$ для певної врожайності $A_c, A_1, A_2, A_3, A_4, \dots, A_i$ відповідно на основі даних про агробіологічний стан ґрунтового середовища, прибуток від реалізації якої становить $Y_1^k, Y_2^k, Y_3^k, Y_4^k, \dots, Y_i^k$.

де S_n — вартість одного центра сільськогосподарської продукції виду, у.о./ц;

U_n - урожайність сільськогосподарської продукції, ц/га.

Прибуток від реалізації продукції (у.о./га):

$$Z^k = b_0 + k_0 + c_1 \cdot X_1 + c_2 \cdot X_2 + c_3 \cdot X_3 + c_4 \cdot X_4 + \dots + c_n \cdot X_i \rightarrow \max \quad (11)$$

Вказати на скільки більше отримаємо прибуток у порівнянні з задачею, коли немає інформації.

$$\Delta Z = Z^k - Z^* \quad (12)$$

Для порівняння доцільної норми обробітку сільськогосподарських угідь необхідно:

$$\Delta Z \geq Y_i$$

Дані які задовольняють цю вимогу доцільно використовувати з точки зору ведення сільськогосподарського виробництва.

Література:

1. Сендреев Ю.Н. Управление конечно- матричными линейными объектами/ Ю.Н. Сендреев. – М. Наука, 1976. – 424 с.
2. Красовский Н.Н. Теория управления движением / Н.Н. Красовский. – М.: Наука, 1968. – 474 с.
3. Ройтенберг Я.Н. Автоматическое управление / Я.Н. Ройтенберг. – М.: Наука, 1978. – 551 с.
4. Егоров А.И. Оптимальное управление линейными системами / А.И. Егоров. – Киев: Вища школа, 1988. – 276 с.
5. Понтрягин Л.С. Математическая теория оптимальных процессов / Л.С. Понтрягин, В.Г. Болтянский, Е.Ф. Мищенко. – М.: Наука, 1961. – 391 с.

Гавриленко А. П.,
*завідувач сектору криміналістичного дослідження
транспортних засобів і реєстраційних документів,
що їх супроводжують відділу інженерних, економічних,
товарознавчих видів досліджень та оціночної діяльності
Кіровоградського науково-дослідного
експертно-криміналістичного центру МВС України
м. Кропивницький, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО- ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ ПРИ ВИКОНАННІ СУДОВИХ БУХГАЛТЕРСЬКИХ ЕКСПЕРТИЗ

Економічний розвиток будь-якої країни залежить від ефективного використання матеріальних ресурсів і праці людей, тому найважливішим чинником, який сприяє цьому, є добре налагоджена система управління виробництвом, відтак бухгалтерського обліку як її складової. Водночас, на сучасному етапі розвитку, значення бухгалтерського обліку ширше, адже він не тільки забезпечує інформацією управлінців, але й безпосередньо впливає на формування економічного ефекту насамперед завдяки контрольній функції, що можливо охороняє людей від спокуси привласнювати собі чуже.

В умовах переходу України до ринкових відносин, наявності різних форм власності та реформування економічних відносин виникла потреба радикальних змін у системі бухгалтерського обліку. Удосконалення його організації, забезпечення контролю за виконанням господарських операцій, запобігання негативним явищам та зловживанням є актуальною передумовою економічного розвитку України.

Кризові явища, що спостерігаються в економіці, криміналізація більшості її галузей значною мірою є результатом прорахунків уповноважених осіб у правовому та організаційно-управлінському забезпеченні реформ. Нерідко допускаються зловживання окремими працівниками підприємств (установ та організацій), що стають предметом розслідувань і судових розглядів. В умовах сьогодення проблеми боротьби з економічною злочинністю набувають першочергового значення.

Такі ситуації можуть бути об'єктивно і на належній правовій основі вирішені лише за умови, що на підприємстві (установі та організації), забезпечено належну організацію бухгалтерського обліку відповідно до

вимог нормативно-правових актів, які її регулюють, а всі докази ґрунтуються на якісно підготовлених документах. Об'єктивну оцінку доказів, які є в бухгалтерських документах, забезпечує судово-бухгалтерська експертиза. Проведення такої експертизи зумовлено прагматичними обставинами: різноманітність злочинів вимагає кваліфікованого дослідження всіх аспектів, що їх зумовили.

Судово-бухгалтерська експертиза досліджує виробничу і фінансово-господарську діяльність підприємств з різною формою власності, які припустили збитки, втрати, крадіжки цінностей, безгосподарність та інші негативні явища, що стали об'єктом розслідування правоохоронних органів. На відміну від інших економічних експертиз бухгалтерська обґрунтовує свої висновки на документально достовірних даних, відображених у бухгалтерському обліку, конкретизує матеріальну відповідальність за збитки завдані матеріально-відповідальним та службовими особами, встановлює розмір коштів, за які вони мають нести відповідальність.

Процесуально-правовий зміст бухгалтерської експертизи визначається системою правил, встановлених законодавчими актами, що регулюють порядок призначення та проведення експертизи, умови оцінки слідством і судом її результатів, права і обов'язки державних органів, які здійснюють судочинство, а також права й обов'язки експерта-бухгалтера. Процесуальні умови проведення експертизи, передбачені нормами права для експертиз різних видів, однакові. Щодо цього судово-бухгалтерська експертиза не є винятком, не відрізняється від інших видів, тобто має з ними спільну правову основу.

Економічний зміст судово-бухгалтерської експертизи включає систему економічних знань у галузі бухгалтерського обліку і фінансів, аудиту і ревізії фінансово-господарської діяльності, економічного аналізу, статистики наукових методів дослідження економіки та інших розділів економічної науки. Ці знання необхідні для експерта-бухгалтера, аудитора і ревізора для дослідження економічних явищ, що спричинили певні конфліктні ситуації і завдали матеріальних збитків. Відповідальність за завдані збитки підприємствам і окремим громадянам встановлена законодавством, а виявлення їх покладено на ревізію і аудит. У спірних випадках розмір збитків підтверджується судово-бухгалтерською експертизою, в чому виявляється єдність їхніх функцій. Вони ж визначають причинні зв'язки, що зумовили матеріальні збитки. Звичайно, правоохоронні органи з урахуванням інших доказів можуть внести відповідні корективи до суми збитків, встановленої ревізією, аудитом і підтвердженої судово-бухгалтерської експертизи.

Експерт-бухгалтер обов'язково повинен володіти як певним обсягом процесуально-правових знань, так і достатніми знаннями з бухгалтерського обліку та аналізу господарської діяльності. Тільки при суворому додержанні ним процесуального законодавства і правильному застосуванні спеціальних знань судово-бухгалтерська експертиза може бути визначена доброякісною і такою, що відповідає своєму призначенню.

На підставі дослідження документів, які є засобами ведення бухгалтерського обліку (первинні документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку тощо), експерт-бухгалтер формує висновки щодо законності бухгалтерських операцій та правильності відображення їх у бухгалтерському обліку. В обов'язковому порядку слід враховувати обставини, що стадії досудового та судового розгляду економічних правопорушень можуть продовжуватися тривалий час, а певні бухгалтерські операції могли проводитись у минулих періодах (в різні місяці, роки), що у свою чергу спонукає використовувати експертом-бухгалтером відповідні нормативно-правові акти законодавства України, які мали чинність на відповідний період проведення тих чи інших господарських операцій та складання відповідних бухгалтерських документів.

Ураховуючи вищенаведені обставини, слід констатувати, що під час проведення судово-бухгалтерської експертизи експерт-бухгалтер повинен використовувати офіційні інформаційно-довідкові джерела та створювати власну довідкову базу нормативно-правових актів законодавства України, якими було врегульовано норми ведення бухгалтерського та податкового обліку і складання звітності у певний період часу. При цьому слід зауважити, що експерт-бухгалтер не повинен виходити за межі своєї компетенції, тобто давати дослідженим документам юридичну оцінку або визначати їх доказове значення у цивільних, господарських справах та кримінальним провадженням.

Література:

1. Білуха М.Т. Судово-бухгалтерська експертиза: Підручник. — К.: Воля, 2004. — 656 с.
2. Глібко В.М., Бушан О.П. Судова бухгалтерія: Підручник — К.: Юрінком Інтер, 2004. — 224 с.
3. Камлик М.І. Судова бухгалтерія: Підручник. — К.: Атіка, 2003. — 592с.

Гевчук А. О.,
студентка групи 41-ОІ
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м Київ, Україна
Науковий керівник: Шпак В. А.,
д.е.н., професор
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м Київ, Україна

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АВТОМАТИЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Бухгалтерський облік дуже трудомісткий і ризиконебезпечний, тому що хоча б одна маленька помилка може стати причиною великих неточностей, це буде відображено на господарському процесі. Тому питання спрощення і мінімальні ризики в цьому процесі досить актуальні на наш час. Автоматизація бухгалтерського обліку є самим найкращим рішенням цієї проблеми. Проте й досі є проблемним питання, щодо вибору 55 програмного забезпечення для бухгалтерії підприємств малого та середнього бізнесів враховуючи всю їх специфіку діяльності. В залежності від роду діяльності підприємства завдання обліку можуть відрізнятися. Важко собі уявити одну програму, яка призначена для масового використання і при цьому задовольняє потреби більшості підприємств. Перед керівником є вибір між підходящим рішенням саме для свого підприємства, але, з іншого він розуміє всі переваги використання масового перевіреного продукту. Всі бухгалтери знають, що в роботі зручно використовувати автоматизовану систему бухгалтерського обліку, яка дозволить вирішити всі завдання. Ці завдання залежать від масштабу підприємства, обсягу операцій, характеру діяльності, та інших чинників. До критерій вибору цих продуктів приділяють багато уваги, так як наш ринок бухгалтерських програм є дуже різноманітним та насиченим. Вибираючи програму для роботи, необхідно розглянути деякі параметри:

- система має бути функціональною (вирішення завдань обліку на підприємстві);
- інтерфейс системи має бути зрозумілим;
- прискорення роботи і полегшення виконання операцій;
- система має включати єдині довідники[1, с. 7-10].

Інформаційна система по своєму складу нагадує підприємство по переробці даних і виробництву вихідної інформації.

Застосування комп'ютерної техніки для автоматизації обліку на підприємствах має не тільки переваги, а й недоліки:

+ сучасні комп'ютери значно полегшують роботу бухгалтера (скорочується кількість помилок при складанні первинних документів, зведенні облікових реєстрів, вчасно отримати всю необхідну інформацію).

– висока вартість комп'ютерного обладнання, програмного забезпечення (підприємство з невеликими доходами не завжди може собі його дозволити).

Комп'ютерні системи бухгалтерського обліку пройшли великий історичний шлях становлення і розвитку. Вони змінювалися паралельно зі змінами інформаційних технологій, програмних і технічних засобів обробки інформації, методів і засобів розробки, концепції побудови інформаційної системи.

Найпоширеніші програми по автоматизації обліку є пакети 1С: «Підприємство», «Бухгалтерія».

Це рішення для ведення обліку на підприємствах, що здійснюють будь які види діяльності: торгівля, надання послуг, виробництво і т. д. [1, с. 95-97]

Кожна організація може самостійно обирати програмний продукт, який буде зручним і відповідати особливостям своєї діяльності та ведення бухгалтерського обліку. Одним із найважливіших етапів, який виконується з активною участю користувача, є постановка та алгоритмізація задачі для автоматизованого розв'язання. Постановка задачі інформаційної системи це необхідна та достатня сукупність знань з конкретної задачі інформаційної системи [2, с. 45-48].

Отже, на мою думку, тільки за умови правильного вибору програмного продукту, можна по максимуму ефективно вести облікову діяльність. Це є головними і необхідними кроками для подальшого розвитку підприємства.

Література:

1. Системи оброблення економічної інформації [Електронний ресурс] : навч. посіб. / Н. В. Ситник, Г. П. Галузинський, Н. С. Орленко [та ін.] ; за заг. ред. М. А. Сендзюка, М. І. Татарчука ; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». – Електрон. текстові дані. – К. : КНЕУ, 2010.
2. Інформаційні системи і технології обліку : навчальний посібник / Л.О. Терещенко, І.І. Матієнко-Зубенко. Київ 2003

Головацька С. І.,
к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку
Львівський торговельно-економічний університет
м. Львів, Україна

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ВИТРАТ: МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ СИСТЕМИ КОНТРОЛІНГУ ПІДПРИЄМСТВА

За умов ринкової економіки концепція управління постійно змінюється, що спрямовано на вдосконалення прийняття управлінських рішень відповідно до змін зовнішнього середовища підприємства. Для ефективного функціонування та досягнення стратегічних цілей підприємства за наявності нестабільного зовнішнього середовища особливої важливості набуває процес обґрунтування управлінських рішень. Необхідність системної інтеграції аспектів управління бізнес-процесами стала однією з визначальних причин виникнення і запровадження системи контролінгу на підприємствах. Контролінг виступає інструментарієм забезпечення методичної бази для підтримки основних функцій управління, до складу яких входять планування, контроль, облік та аналіз, а також для оцінки ситуації для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Контролінг є складною системою, що об'єднує у собі встановлення цілей, планування, облік, внутрішній контроль, аналіз, управління інформаційними потоками та розробку рекомендацій щодо прийняття управлінських рішень. Контролінг забезпечує синтетичний, цілісний погляд на діяльність підприємства у минулому, теперішньому та майбутньому, комплексний підхід до виявлення та розв'язання наявних та можливих проблем діяльності підприємства:

1) контролінг — це цілісна концепція економічного управління підприємством, спрямована на виявлення усіх можливостей та ризиків, пов'язаних з отриманням прибутку в умовах ринку і орієнтована на довгострокове й ефективне функціонування підприємства;

2) система контролінгу інтегрує облік, внутрішній контроль, планування (прогнозування), аналіз, маркетинг в єдину керовану систему, в якій чітко окреслюються цілі підприємства, принципи управління та способи їх реалізації;

3) об'єктом контролінгу є все підприємство, система управління й система виробництва, у тому числі операційний менеджмент, структура та процес управління, внутрішній контроль, інформаційні ресурси тощо;

4) контролінг є інструментом в системі антикризового управління діяльності підприємства.

Важливе місце у забезпеченні функціонування господарського механізму підприємств посідає внутрішній контроль, який забезпечує реалізацію місії та мети створення підприємства, збереження власності, суттєво впливає на виявлення і мобілізацію наявних резервів виробництва, сприяє підвищенню ефективності та якості роботи, посиленню економії, виявленню причин та умов, які сприяли виникненню шахрайства, нестач та здійсненню крадіжок.

Аналіз наукової та економічної літератури показує, що трактування внутрішнього контролю науковцями дається по-різному проте, на нашу думку, найбільш повним є визначення: внутрішнього контролю, як постійного процесу перевірки доцільності, законності здійснення господарських операцій, ефективності діяльності підприємства, виконання управлінським персоналом своїх функцій та обов'язків з метою запобігання розкраданням, кризовим явищам та іншим негативним фактам, явищам та їх наслідкам.

Побудова належної системи внутрішнього контролю має здійснюватися на засадах системності, що передбачає визначення об'єктів, суб'єктів, які виконують контрольні дії, та методичний інструментарій реалізації внутрішнього контролю. Доцільно розглядати контроль системи об'єктів у цілому (підприємства), контроль її підсистем і контроль елементів (окремих об'єктів) (табл. 1).

Таблиця 1

Матриця системи внутрішнього контролю витрату системі контролінгу підприємства

Структурно-логічні елементи внутрішнього контролю витрат в інформаційній системі контролінгу підприємства		
МЕТА	ЗАВДАННЯ	ПРИНЦИПИ
Формування достовірної і своєчасної інформації для прийняття управлінських рішень	1) виявлення економічно-недоцільних господарських операцій за бізнес-процесами підприємств; 2) контроль за виконанням центрами відповідальності поставлених завдань та цілей; 3) раціональне використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів	Об'єктивність; точність; збалансованість; конкретність; конструктивність; комплексність; системність; результативність; взаємодоповнення

Закінчення табл. 1

СУБ'ЄКТИ	ОБ'ЄКТИ	КОРИСТУВАЧІ ІНФОРМАЦІЇ
<p>засновники, керівництво підприємства, бухгалтерія, підрозділ внутрішнього контролю або контролінгу, керівники центрів відповідальності</p>	<p>1)дотримання чинного законодавства при здійсненні витрат підприємства; 2)правильність документального оформлення формування витрат підприємства; 3)дотримання норм, нормативів і бюджетних показників витрат підприємства; 4)правильність розподілу загальновиробничих витрат; 5)достовірність формування фактичної собівартості готової продукції; 6)правильність методики відображення витрат підприємства у системі обліку; 7)достовірність відображення витрат в управлінській та фінансовій звітності</p>	<p>Зовнішні та внутрішні користувачі</p>
ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ	РЕАЛІЗАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА ЇХ МОНІТОРИНГ
<p>1)нормативно-правові акти, що регулюють організацію та методику бухгалтерського обліку витрат підприємства; 2)первинні документи формування витрат відповідно до галузевої спрямованості підприємства; 3)облікові реєстри; 4)бюджети витрат діяльності; 5) Звіти про виконання бюджетів витрат; 6)управлінська та фінансова звітність підприємства; 7)узагальнюючі документи результатів попереднього внутрішнього контролю</p>	<p>1) службові розслідування; 2) комплексні та тематичні перевірки; 3) аналіз діяльності; 4) інвентаризація; 5) вивчення документів; 6) обстеження</p>	<p>1) групування проміжних результатів у робочих документів; 2) аналітичне групування недоліків; 3) узагальнення результатів контролю; 4) розробка пропозицій щодо усунення недоліків; 5) реалізація пропозицій за виявленими недоліками;</p>

Більшість вітчизняних науковців виділяють три основних елементи системи внутрішнього контролю: середовище контролю; облікова система: контрольні процедури. Середовище контролю — це процедури, дії і заходи, які відображають загальне ставлення власників та адміністрації підприємства до організації ефективної системи внутрішнього контролю (стиль та основні принципи управління; організаційна структура; розподіл повноважень і відповідальності; управлінські методи контролю; кадрова політика і практика тощо). Ефективна облікова система дає можливість менеджменту підприємства належним чином виконувати свої обов'язки з контролю, забезпечення збереженості майна, представлення звітності з метою задоволення інформаційних потреб її користувачів та дотримання чинного законодавства. Процедури контролю визначаються специфікою діяльності підприємства та можуть бути класифіковані як: процедури контролю запобігання (попередження або перешкодження небажаним діям); процедури контролю виявлення (спрямовані на виявлення або розкриття небажаної дії); процедури контролю виправлення (призначені для усунення (запобігання) помилок або небажаних дій).

Побудована і реалізована на принципах системності та комплексності інформаційно-аналітична система контролінгу забезпечує ефективність планування, обліку, контролю та аналізу, як окремих локальних підсистем, які з врахуванням можливостей і вимог функціональної та структурної інтеграції повинні бути адаптовані одна до одної, а в цілому до вимог менеджменту. Контролінг є ключовим інструментом системи управління, який необхідний для реалізації стратегії сталого розвитку підприємства на основі дослідження ситуації і виявлення можливостей впливу на неї.

Грапко Н. І.,
к.е.н., викладач бухгалтерсько-економічних дисциплін
ВП НУБіП України
«Мукачівський аграрний коледж»
м. Мукачєво, Україна

ІНФОРМАЦІЙНЕ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УПРАВЛІННІ СПІЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

На сьогоднішній день в час економічної нестабільності та політичних змін, які нині відбуваються в Україні, актуальною є співпраця суб'єктів господарювання, адже саме політичні та економічні фактори, які безперечно пов'язані між собою, мають неабиякий вплив на планування та ведення бізнесу. Саме у період реформування прогресує процес об'єднання зусиль та активів господарюючих суб'єктів з метою збереження конкурентних позицій та пошуку нових шляхів збільшення прибутку, що потребує розробки формування чіткої методології та організації бухгалтерського обліку, який повинен бути джерелом достовірної інформації для інвесторів. Підтримка ефективного функціонування діяльності суб'єктів господарювання в сучасних умовах конкуренції, можливості виходу на зовнішні ринки для збуту своєї продукції і послуг, залучення іноземних інвестицій, вимагає постійного технічного, матеріального, кадрового, інформаційного, організаційного, методичного забезпечення. Одним з найцінніших видів забезпечення є інформаційне забезпечення, оскільки воно служить основою для отримання своєчасної і всебічної інформації про оперативну діяльність, створення системи внутрішньогосподарського контролю і аналізу з метою раціонального та ефективного використання ресурсів підприємства та управління.

Інформаційне забезпечення управління діяльністю — це організація цілеспрямованих масивів інформації й інформаційних потоків, яка включає збирання, зберігання, опрацювання і передавання інформації з метою аналізу, одержаних результатів для підготовки, обґрунтування і прийняття управлінських рішень. Основним джерелом інформаційного забезпечення в управлінні підприємства є обліково-аналітична інформація. [4. ст. 45]

Досліджуючи інформаційне забезпечення суб'єктів господарювання малого бізнесу науковець Т.А. Гоголь [1. ст.15-16] пропонує розглядати в трьох напрямках, а саме:

— інформаційне забезпечення як система, що передбачає наявність сукупності елементів, взаємопов'язаних між собою в єдину цілісну структурну організацію для досягнення мети ;

— інформаційне забезпечення як механізм, що дозволяє визначити рух інформаційних потоків між працівниками структурних підрозділів управлінського апарату з метою задоволення їх інформаційних потреб;

— інформаційне забезпечення як сукупність даних облікової, аналітичної, технічної, статистичної, довідкової та інших видів інформації, що проходить процес реєстрації, обробки та узагальнення інформації в системі управління з метою представлення необхідної інформації окремим працівникам або групам користувачів управлінського апарату.

Результат дослідження механізму інформаційного забезпечення дозволив автору сформулювати власне визначення поняття «інформаційне забезпечення» — організація процесу збору, обробки, узагальнення і збереження економічної інформації та передачі її між різними структурними підрозділами управлінської служби з метою її використання для виконання функцій, що поставлені перед системою управління для стабільного функціонування і розвитку підприємства.

Процес розвитку обліково-інформаційного забезпечення суб'єктів господарювання аграрного сектору економіки дослідив науковець В. М. Жук [3. ст. 291-297.] який зазначив, що основою інформаційної системи економіки був і залишається бухгалтерський облік погоджуємось з його думкою, адже саме завдяки даним обліку формується бюджет підприємства, приймаються управлінські рішення.

Розвиток суб'єктів господарювання спільної діяльності залежить від формування ефективної системи обліково-аналітичного забезпечення управління з метою формування облікової і аналітичної інформації належного рівня якості і корисності для її користувачів. Науковці В.Г. Когденко та М.В. Мельник [2. ст.115-119] в результаті досліджень встановили, що основними аналітичними показниками оцінки спільної діяльності підприємств без створення юридичної особи в цілому виступають показники динаміки доходів, витрат, прибутків, та активів, рентабельність (продажу, активів, капіталу), оборотність активів, фінансова стійкість, частка прибутку, структура розподілу між учасниками прибутку, отриманого в результаті такої діяльності.

Спільна діяльність здійснюється декількома учасниками, які потребують об'єктивної інформації про стан спільного об'єкта та можуть знаходитись у різних територіальних точках, тому з метою ефективного управління вони повинні бути своєчасно забезпечені необхідною інформацією. Саме тому на ефективність управління

спільною діяльністю впливає система обліку, яка передбачає збір, обробку, систематизацію та передачу інформації про діяльність, в інтегрованій системі планування, обліку, аналізу та контролю для формування інформаційної бази з метою ефективного управління діяльністю всіма її учасниками. Побудова системи інтегрованого обліку забезпечать учасників спільної діяльності взаємопов'язаною та повною інформацією, що призведе до оперування даними, необхідними для формування логічних та обґрунтованих висновків, проведення якісного факторного аналізу та прийняття ефективних управлінських рішень. Ефективність управління залежить від того, наскільки продумано, систематично й професійно відбувається інформаційна взаємодія між уповноваженим учасником та іншими учасниками спільної діяльності.

Наявність значних наукових напрацювань підтверджує актуальність питань формування інформаційного обліково-аналітичного забезпечення управління у зв'язку з потребою забезпечення постійного розвитку суб'єктів господарювання та прийняття ефективних управлінських рішень.

Література:

1. Т.А. Гоголь. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємств малого бізнесу : монографія /– Чернігів : Видавець Лозовий В.М., 2014. – С. 15-16.
2. Экономический анализ в аудите: учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальностям «Бухгалтерский учет, анализ, аудит», «Финансы и кредит», «Налоги и налогообложение» / М.В. Мельник, В.Г. Когденко. – М: ЮНИТИ – ДАНА, 2007. – С. 115-119.
3. Жук В.М. Тенденції розвитку обліково-інформаційного забезпечення вітчизняної аграрної економіки / В.М. Жук // Вісник Житомирського національного агроекологічного університету: науково-теоретичний збірник. – 2010. № 2(27), т. 2 (економічні науки) р. – С.291-297.
4. Черненко К. В. Концептуальні основи обліково-аналітичного забезпечення системи менеджменту Економіка. Управління. Інновації. 2015.- № 3 (15). С.45.

Гунченко М. В.,
*к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту і логістики,
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка
м. Полтава, Україна*

ФАКТОРИ СТАНОВЛЕННЯ МОТИВАЦІЙНИХ СИСТЕМ ПРАЦІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Теорія постіндустріального суспільства добре відображає сучасні економічні процеси, що відбуваються у розвинутих країнах. Вони зводяться до того, що відбуваються серйозні зміни в характері діяльності, цілі якої виходять за рамки виробництва предметів матеріального споживання.

У традиційному економічному суспільстві більшість людей спонукається утилітарними мотивами та стимулами, що базуються на необхідності задоволення матеріальних потреб. У другій половині ХХ століття ситуація в країнах світу з провідною економікою різко змінюється під дією щонайменше трьох факторів:

1) попереднє зростання добробуту забезпечив такий високий рівень життя значної частини населення розвинутих країн, що прагнення до удосконалення власної особистості стало домінувати у системі цінностей все більшого кола людей;

2) розвиток нових виробничих форм, що вимагають засвоєння все більшої кількості інформації, викликає потребу в постійному підвищенні рівня освіти і накопичення нових знань, що поступово перетворює цей процес на мету діяльності;

3) оволодіння інформацією і здатність до відтворення нових знань стає сьогодні такою ж важливою умовою залучення людини до складу домінуючих соціальних груп, якою раніше була власність на матеріальні цінності [60, с. 15].

Отже, перше, на що слід звернути увагу при розгляді мотиваційної системи постіндустріального суспільства, це розвиток нової технологічної структури виробництва, яка забезпечує його комплексну автоматизацію. Зазначений процес ґрунтується на формуванні замкнених автоматизованих систем, впровадженні технології, заснованій на електронній автоматизації, інформатиці, тощо. Цей процес безпосередньо пов'язаний з розвитком «інформаційної економіки». Відбувається поступове усунення основної виробничої сили — людини — із галузей, де домінує примітивна праця, і

переміщується у галузі, прогрес яких пов'язаний перш за все з творчою працею. Відбувається прогресуюче зменшення частки працюючого населення у промисловості і сільськогосподарському виробництві та всебічний розвиток сфери послуг. Третинний сектор у економіці передових країн прогресує набагато скоріше ніж матеріальне виробництво, яке скорочується в цілому і безпосередньо його найбільш примітивні форми.

Як наслідок, все більшої актуальності набувають потреби в засвоєнні нових знань. Підвищення загального рівня освіти робітників є важливою умовою становлення нової мотиваційної системи. Робітник усвідомлює, що тільки оволодіння специфічними знаннями та навичками дає йому можливість самоствердження. Звідси підвищення актуальності мотивів самореалізації. Формування внутрішньої інтринсивної мотивації стає вже не тільки можливістю, зумовленою прагненням до самореалізації, а й необхідністю, що диктується умовами життя людини в суспільстві. Плата за отримання освіти, необхідної для роботи у високотехнологічному виробництві, сьогодні в п'ять разів більша, ніж всі інші витрати — на харчування, проживання, одяг і т.і., — що здійснюються робітником до досягнення працездатного віку. Витрати на освіту навіть більші, ніж середня вартість виробничих потужностей, на яких робітникам доведеться працювати. Проте прагнення більшості до отримання належної освіти не втратили своєї актуальності. Але тепер людина прагне отримати нові знання не тільки і не стільки для підвищення добробуту, скільки з метою залучення до більш цікавого та насиченого життя.

Усі зазначені вище фактори приводять до кардинальної зміни шкали життєвих цінностей людини, що зумовлюють відповідні зміни і в системі мотивації діяльності. Можливість самореалізації в професійній діяльності виходить на перше місце в шкалі цінностей типового мешканця розвиненої країни. Причому дана тенденція з часом лише посилюється. Розвиток нових виробничих форм вимагає засвоєння все більшої кількості інформації, викликає потребу в постійному підвищенні рівня освіти і накопичення нових знань, що поступово перетворює цей процес на мету діяльності. Оволодіння інформацією і здатність до відтворення нових знань стає сьогодні такою ж важливою умовою залучення людини до складу домінуючих соціальних груп, якою раніше була власність на матеріальні цінності. Відповідно, і механізм мотивації такої праці зазнає суттєвих змін, спрямованих перш за все на посилення ролі внутрішніх чинників та власних цілей.

Література:

1. Иноземцев В.Л. За пределами экономического общества. Постиндустриальные теории и постэкономические тенденции в современном мире. – М. : Academia, 1998. – 640 с.
2. Лук'яненко, Д. Мотивація топ-менеджменту глобальних корпорацій / Д. Лук'яненко, О. Мозговий, М. Бурмака // Міжнародна економічна політика. – 2015. – Вип. 2. – С. 5–28 .

Дрогомирецька М. І.,
*к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту і логістики,
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка
м. Полтава, Україна*

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Протягом останнього десятиліття у багатьох країнах світу все більше уваги приділяється питанням розвитку державно-приватного партнерства як особливої форми взаємодії держави і бізнесу з метою спільної реалізації важливих проектів економічного і соціального розвитку. Світова практика господарювання вказує на те, що у рамках такої взаємодії держава не може повністю усунутися від управління економікою, як і не може повністю керувати нею. Єдиною ефективною формою присутності обох інститутів у суспільстві може бути взаємовигідне партнерство.

Державно-приватне партнерство можна розглядати як сукупність організаційних, правових і фінансових моделей, які дозволяють державному сектору залучати і використовувати капітал приватного сектору економіки для реалізації важливих спільних проектів. Однією із особливостей такої співпраці є той факт, що держава може брати на себе функції страхування ризиків, які неодмінно супроводжують процес реалізації будь-якого проекту.

Широкий спектр видів державно-приватного партнерства поступово перетворює його на універсальний механізм вирішення довгострокових завдань у різних сферах діяльності [1, с. 196]. Згідно останніх даних, оприлюднених на офіційному веб-сайті Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [2], у нашій державі станом на 01 серпня 2016 року на засадах державно-приватного партнерства здійснювалася реалізація 185 проектів у таких сферах діяльності, як: оброблення відходів (112 проектів); збір, очищення та розподілення води (37 проектів); будівництво та / або експлуатація автострад, доріг, залізниць, злітно-посадкових смуг на аеродромах, мостів, шляхових естакад, тунелів і метрополітенів, морських і річкових портів та їх інфраструктури (16 проектів); виробництво, транспортування і постачання тепла (6 проектів); виробництво, розподілення та постачання електричної енергії (5 проектів); управління нерухомістю (2 проекти); пошук, розвідка родовищ корисних копалин та їх видобування (1 проект); туризм, відпочинок, рекреація, культура та спорт (1 проект); інші.

Незважаючи на наявність значного потенціалу реалізації подібних проектів в Україні, сьогодні існує чимало проблем, які стримують інтенсивний розвиток державно-приватного партнерства. У даному контексті мова йде про відсутність державних гарантій, зумовлену високим рівнем політичної нестабільності, що підтверджується відповідними даними Світового банку [3], згідно з якими Україна є однією із 20 найбільш нестабільних країн світу. Поряд із цим, неузгодженість таких питань, як розміри і форми участі кожної зі сторін-учасниць партнерства, а також розподіл ризиків і відповідальності, зрештою, уповільнює процес реалізації проектів державно-приватного партнерства на регіональному рівні.

Очевидно, що інтенсифікація державно-приватного партнерства в Україні дозволить забезпечити: здійснення в короткостроковій перспективі тих важливих соціальних проектів, які довгий час залишалися непривабливими для традиційних форм приватного фінансування; підвищення ефективності проектів за рахунок участі у них приватного бізнесу, як правило, більш ефективного на ринку, ніж державні інститути; зниження навантаження на бюджет за рахунок залучення приватних коштів (комерціалізація надання послуг); залучення кращих управлінських технологій, підвищення якості обслуговування споживачів.

Враховуючи викладене, можемо стверджувати, що сьогодні інститут державно-приватного партнерства в Україні знаходиться на початковій стадії свого розвитку, тому досить важливого значення набуває вивчення зарубіжного досвіду у цій сфері, оскільки не лише готовність держави брати участь у реалізації різноманітних інвестиційних та інноваційних проектів на паритетних засадах із потужними бізнес-структурами, але й її реальна здатність створити всі необхідні умови для залучення приватних іноземних інвестицій, зрештою, сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості національної економіки.

Література:

1. Кузнецов И.В. Зарубежный опыт государственно-частного партнерства (США, Европа, Канада) / И.В. Кузнецов // Мировая экономика и международные экономические отношения. Серия: Экономические науки. — 2012. — № 8 (93). — С. 196 — 201.
2. Інформація щодо стану здійснення державно-приватного партнерства [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. — Режим доступу: <http://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=ed00a2ba-480a-4979-84eb-d610a0827a8c&title=ZagalniiOgliad>
3. Political Stability Index, 2015. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.theglobaleconomy.com/Ukraine/wb_political_stability/

Зось-Кіор М. В.,

*д.е.н., доцент, професор кафедри менеджменту і логістики,
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка
м. Полтава, Україна*

Германенко О. М.,

*к.е.н., доцент, декан біолого-технологічного факультету
Луганський національний аграрний університет
м. Харків, Україна*

Бучнев М. М.,

*к.е.н., доцент, декан факультету менеджменту
Донбаський державний технічний університет
м. Лисичанськ, Україна*

РОЗВИТОК ЛОГІСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Під впливом глобалізації система землекористування буде суттєво змінюватися, що не в останню чергу пов'язано із розвитком логістичної інфраструктури аграрного бізнесу.

В умовах глобалізованої торгівлі багатьма розвинутими країнами практикується за рахунок розвиненої логістики одержувати значні прибутки на реекспорті товарів, які виробляють країни, що розвиваються.

Актуальність проблеми ефективної та конкурентоспроможної логістичної системи посилюється тим, що логістична складова у вартості, наприклад, зерна в європейських країнах становить 12-14%, у США – 9, а в Україні цей показник дорівнює близько 35%. Крім того в українських портах вартість логістичних витрат приблизно на 40% більше, ніж на такі ж послуги в Німеччині, і на 30% більше, ніж витрати в США [2, 3]. В той же час обмежені можливості логістики в Україні, за прогнозами, можуть стати перепоною для подальшого збільшення експорту. При цьому причорноморське зерно на поточний момент є найбільш конкурентоспроможним на зовнішніх ринках [1, 4].

Такі диспропорції призвели до того, що в Україні вигідно експортувати самостійно, наприклад, кукурудзу, тільки при обсягах виробництва на рівні не менше 1 млн. т. Тобто навіть при урожайності 100 ц/га, треба сконцентрувати валовий збір з 100000 га, що знов-таки ускладнюється необхідністю потрійного збільшення елеваторних потужностей України.

Тому зернотрейдери здійснили найзначніший вплив на виробництво та реалізацію зернових. Орієнтуючись на експорт, вони активно розвивали свою торгіву інфраструктуру через створення регіональних мереж елеваторів та інвестування в потужності вітчизняних портів.

В той же час плани держави і агрохолдингів на ринку логістичних послуг є дуже амбітними. Так, Індустріальна молочна компанія створила центр наукових досліджень і апробацій, в під час кризи сконцентрувалася на розвитку логістичної інфраструктури (елеватори). На сьогодні в Україні будуються мультизаводи з переробки декількох культур на олію, що обумовлено авангардною позицією агрохолдингів щодо технологій, впровадженню інновацій, кваліфікації персоналу.

Яскравим прикладом державного приватного партнерства в контексті зазначеної проблеми є поглиблення дна портів за рахунок держави при умові будівництва потужностей для зберігання зерна в портах України за приватний рахунок. Як наслідок це робить Україну більш значним гравцем на світовому ринку продовольства.

Література:

1. В сельское хозяйство Украины привлекут инвестиции на сумму \$8 млрд. [Электронный ресурс] // Медиавектор. Независимое информационное издание : веб-сайт. — Режим доступа: <http://mediavektor.org/6210-v-selskoe-hozyaystvo-ukrainy-privlecut-investicii-na-summu-8-mlrd.html>.
2. Власенко Ю. Г. Роль зернотрейдерів в експорті вітчизняної пшениці / Власенко Ю. Г., Нам'ясенко Ю. О. // Агросвіт. — 2015. — № 5. — С. 41–45.
3. Рутицька В. В українських портах вартість логістичних витрат приблизно на 40% більше, ніж на такі ж послуги в Німеччині [Електронний ресурс] / В. Рутицька // М-во аграрної політики та продовольства України : урядовий портал. — Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/uk/node/18842>.
4. Рутицька В. Невдовзі закінчиться будівництво двох зернових терміналів в Одеській та Миколаївській областях [Електронний ресурс] / В. Рутицька // Міністерство аграрної політики та продовольства України : урядовий портал. — Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/uk/node/18869>.

Камінська Т. Г.,
д.е.н., проф., в. о. ректора
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна

Шофолов Д. Л.,
к.пед.н., доцент кафедри харчових технологій
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна

ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ КООПЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Важливою запорукою ефективності інтеграції України до ЄС на основі інтенсивного розвитку агропромислового комплексу є кооперація останнього. Вона об'єктивно дозволяє ефективно перейти від дрібнотоварного укладу в господарствах населення та надмірної організаційно-правової гігантності у агрохолдингах до оптимальних у відповідності з локальними умовами за розмірами підприємств сучасного типу на основі вдосконаленої системи економічних взаємовідносин, які дозволять усім учасникам процесу виробництва кінцевої продукції максимально задовольнити власні інтереси на основі ефективного використання свого потенціалу і справедливого розподілу кінцевого синергетичного ефекту, одночасно створюючи можливості для задоволення потреб сталого (збалансованого) соціо-еколого-економічного розвитку (далі СзСЕЕР) сільських територій і суспільства в цілому [2].

Як свідчить міжнародний та вітчизняний досвід діяльності сільськогосподарської кооперації, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи відіграють важливу роль у розвитку сільської місцевості, що полягає у забезпеченні стабільного процвітання агророботників, зростання продуктивності праці, ефективності реструктуризації агросектору, оптимального використання виробничих потужностей, зайнятості, соціальної захищеності та інтеграції сільського населення, розвитку сфери послуг на селі, сприяють екологізації агровиробництва та СзСЕЕР сільських територій [1].

До шляхів розв'язання проблем кооперації можна віднести наступні: приведення законодавчого й нормативно-правового базису діяльності українських кооперативів у відповідність до загальноєвропейських норм; врахування в податковій та фіскальній політиці особливостей сільськогосподарського виробництва та

кооперативної діяльності; передбачення інструментів для нарощення власного капіталу кооперативними утвореннями та їх учасниками; підтримка розвитку системи кооперативної освіти й науки. Кооперативна форма господарювання вимагає від всіх її учасників відповідно високого рівня усвідомлення цілей, завдань і засад. Низький рівень освіти та ознайомлення сільського населення в нашій державі із даними принципами, а також із можливостями та перевагами кооперації суттєво стримує її розвиток і не дозволяє реалізовувати ті можливості, які мають дрібні сільськогосподарські товаровиробники. Тому, в Україні особливого значення набуває така міжнародна засада кооперації, як освіта, навчання та інформація.

Вагомою запорукою ефективного розвитку кооперації в Україні є вдосконалення відповідного законодавства — для вступу до Європейського Союзу необхідно довести рівень цього законодавства до міжнародних стандартів. З підписанням Україною Угоди про асоціацію з ЄС наша країна взяла на себе зобов'язання щодо проведення реформ в багатьох галузях економіки та гармонізації національного законодавства з європейськими вимогами.

Економіко-фінансові та обліково-контрольні аспекти кооперації регулюються Міжнародним стандартом фінансової звітності 11 «Спільна діяльність». Форми здійснення спільної діяльності, визначені стандартом, поділяються на спільні операції та спільне підприємство. Сутність спільних операцій з прийняттям норм МСФЗ 11 «Спільна діяльність» [3] визначається як спільна діяльність, яка передбачає наявність у сторін, що мають спільний контроль над діяльністю, прав на активи та обов'язків щодо зобов'язань, пов'язаних з діяльністю. Такі сторони називаються спільними операторами. Учасники кооперативу здійснюють спільний контроль за господарськими операціями. Спільний контроль — гарантія того, що учасник у будь-який час може затребувати необхідну йому інформацію задля прийняття управлінських рішень і йому без заперечень повинні її надати. До того ж, кожний учасник має сферу діяльності, яку контролює.

Особливої уваги заслуговує частина Угоди, щодо гармонізації харчового законодавства та розширення ринків збуту сільськогосподарської та харчової продукції вітчизняного виробництва (у тому числі кооперативного) на ринках європейських країн. Нині європейська система безпечності харчових продуктів визнана однією з найкращих в світі, а європейський споживач є найбільш захищеним. Водночас харчове законодавство ЄС є прикладом осмисленого підходу, що враховує інтереси всіх, хто пов'язаний з ринком харчових продуктів: оператори ринку, споживачі, контролюючі органи.

До переваг від застосування міжнародних стандартів і схем для виробників і споживачів харчової продукції можна віднести:

– для компаній (учасників ланцюга живлення) — підвищення безпеки ланцюга живлення, готового продукту; вихід на нові ринки (у тому числі міжнародні); конкурентоспроможності; зниження дублювання перевірок і підвищення ефективності;

– для споживачів — підвищення довіри й впевненості в безпеці продукції, товарів і послуг; зниження ймовірності виникнення хвороб пов'язаних з небезпечними продуктами; зменшення випадків відкликання та вилучення продукції;

– для країни-виробника — поліпшення стану охорони здоров'я; стабільне виконання вимог законодавства; поліпшення репутації.

Розуміння підходів й концепцій європейської системи технічного регулювання та гармонізація законодавства в означених сферах є важливою складовою підготовки фахівців в системі кооперативної освіти. Перспективним напрямом розвитку кооперативної освіти на сьогодні є створення механізму співпраці між науковими установами, навчальними закладами та кооперативними формуваннями (як потенційними роботодавцями).

Сільськогосподарська кооперація є засобом розвитку аграрного виробництва, розвитку сільських територій та забезпечення добробуту сільського населення. Однак слабка законодавча база, недосконала податкова і фіскальна політика, низький рівень обізнаності населення із можливостями кооперації не дають змоги реалізувати усі ті переваги, які могли б мати дрібні сільськогосподарські товаровиробники. Для вирішення вказаних проблем необхідно врахувати у податковій та фіскальній політиці особливостей кооперативної діяльності, ознайомлювати сільське населення із перевагами кооперації тощо.

Література:

1. Черевко Г.В. Кооперація як чинник європейської інтеграції України в умовах трансформації її економіки // Матер. Всеукр. наук.-практ. конф. [«Кооперативні читання: 2015 рік»], (м. Житомир, 3 квітня 2015 р.). — Житомир: ЖНАЕУ, 2015. — С. 9-20.

2. Камінська Т. Г., Краєвський В. М., Костенко О. М. Галузеві особливості формування індикаторів обліково-інформаційної системи управління сільськогосподарським підприємством // Бізнес Інформ. — 2016. — №. 11. — С. 186-190.

3. Міжнародний стандарт фінансової звітності 11 «Спільна діяльність» [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_066.

Клімова О. І.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту
Донецький державний університет управління
м. Маріуполь, Україна

ФАКТОРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СУЧАСНИХ ПРОМИСЛОВИХ КОРПОРАЦІЙ

Промислові корпорації забезпечують якісне зростання доданої вартості у структурі сукупного продукту. Глобальна конкуренція підвищує вимоги до якості продукції, постійних змін стратегій та структури промислових корпорацій, зміщує акценти конкурентної боротьби у сфері боротьби за ефективність використання ресурсів, що змінює значущість ресурсів і стратегічного потенціалу промислових корпорацій.

Очевидно, необхідно слідувати передовому світовому досвіду стратегічного планування та управління, що дозволить сформувати ефективні стратегії організаційного розвитку промислових корпорацій як найважливішого чинника реалізації програм індустріального розвитку економіки. Головними системними елементами стратегічного потенціалу промислових корпорацій стають людський капітал, підприємництво, передові технології як спосіб компактного зберігання знань і навичок, які потрібні людині для її діяльності, а конкурентоспроможність промислових корпорацій ґрунтується на необхідності розвитку їх стратегічного потенціалу.

Мінлива структура промислових корпорацій, їх бізнес-моделей, розширення альянсів, системи вільного обміну розробками у межах концепції відкритих інновацій привели до стимулювання процесу руйнування вертикально інтегрованих корпорацій [1]. У результаті, під впливом глобалізації, посилення взаємодій, інформаційних технологій формується модель «нової фірми», системними елементами якої є:

людський капітал — головний елемент активів;

пріоритет нематеріальних активів у структурі (бренди, патенти, стратегічні альянси, ключові компетенції щодо організації виробництва тощо);

гнучкість взаємодії та контрактів із співробітниками, партнерами по бізнесу, іншими структурними підрозділами;

широкі можливості використання своїх компетенцій (у тому числі у сфері досліджень і розробок) за межами конкретної корпорації;

дифузність меж корпорації;

відмова від жорсткого контролю.

Сучасна конкурентоспроможність промислових корпорацій лежить у площині інновацій, стратегічного потенціалу організаційного розвитку, динамічних здібностей та вміння конфігурувати активи [2].

Реальна діяльність підприємств не визначається лінійно-функціональною ієрархією, хоча тут і реалізуються важливі бюрократичні процеси у формі дозволів і наказів. Вирішення повного комплексу виробничих завдань здійснюється у формі розтягнутих у часі процесів, в яких здійснюється послідовна трансформація ресурсів та інформації у деяких локально виділених елементах, що передають продукти трансформації наступному елементу процесу аж до появи готового продукту, проекту, набору дій або послуг.

Успіх промислових корпорацій в сучасних умовах виражається у конкурентній перевазі, що значною мірою визначається стратегічними процесами, які відбуваються всередині промислових корпорацій, та їх узгодженістю.

У стратегічному плані промислові корпорації підвищують рівень інноваційної активності – інтегральної характеристики якості їх діяльності, яка включає орієнтацію на нововведення, підвищення інтенсивності здійснення дій з трансформації інновації у товар, посилення здатності застосовувати передові методи планування та організації виробництва.

Характеристичними складовими, що забезпечують розвиток промислових корпорацій, стають «людський капітал» → «підприємництво» → «сучасні технології» → «рутини».

Загальне завдання формування збалансованого продуктового портфеля полягає у нарощуванні конкурентоспроможності у стратегічній перспективі.

Підприємство фінансує виробничу діяльність по кожному процесу, купує необхідні ресурси, переробляючи які, виготовляє продукцію, потім реалізує її та отримує дохід, частина якого йде на формування джерел інвестицій. У цьому випадку стратегічні процеси доцільно розглядати як систему факторів, що інтегруються у стратегічний потенціал підприємства. Найважливішою проблемою планування портфеля у даному випадку є завдання організаційного розвитку промислових корпорацій, обумовлене трансформацією їх стратегічного потенціалу.

Успішне виявлення технологічних і ринкових можливостей, відбір технологій та характеристик продукту, конструювання бізнес-моделей та забезпечення фінансовими ресурсами стратегічних процесів підвищують рентабельність і сприяють зростанню промислової корпорації. Зростання прибутку, у свою чергу, сприяє розвитку ресурсної бази, активів і стратегічного потенціалу всієї промислової корпорації.

Ключовим фактором для сталого розвитку промислових корпорацій є їх здатність рекомбінувати та реконфігурувати свої продуктові портфелі, а також активи та організаційні структури по мірі зростання підприємства та зміни ринків і технологій — двох неминучих джерел змін. Реконфігурація необхідна для підтримки еволюційної відповідності та досягнення довгострокових цілей. При цьому зміна та реконфігурація продуктового портфеля має адекватно відображати мінливий стратегічний потенціал промислової корпорації за всіма структурними елементами, такими як: передові галузеві технології, накопичені знання, лабораторне обладнання, наявність учених, конструкторів, технологів високого рівня, капітал, рутини всіх рівнів.

Приватна промислова корпорація у сучасній економіці перетворилося у центр алокації ресурсів для перетворення знань у компетенції, а компетенції — у вартість. Однак щоб такий інститут забезпечував відповідний результат, промисловій корпорації необхідний відповідний потенціал для створення портфеля конкурентоспроможної продукції.

Стратегічний потенціал дозволяє промисловій корпорації узгоджено здійснювати операційні, інноваційні, інвестиційні процеси, більш коректно прогнозувати величину інвестицій у розробку інноваційного продукту та отримувати інноваційну ренту.

Динаміка життєвих циклів виробів, які включаються у продуктивний портфель, як це часто буває на практиці, не збігається. Одні вироби користуються підвищеним попитом, попит на інші — падає та поступово припиняється. Тому формування портфеля перетворюється на досить складне завдання балансування стратегічних процесів промислових корпорацій, їх потенціалу, чинників попиту, фінансових ресурсів, виробничої потужності, рентабельності, фінансової стійкості та інновацій.

Отже, узгодженість стратегічних процесів: виробничих, інноваційних, інвестиційних, фінансових — характеризує потенціал промислових корпорацій, тобто їх здатність виробляти конкурентоспроможну продукцію.

Література:

1. Скопенко Н.С. Еволюція процесів інтеграції в Україні / Н.С. Скопенко // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. — 2013. — Вип. 37. — С. 118-129.
2. Бойда С.В. Оцінка стратегічного потенціалу підприємств деревообробної промисловості Чернівецької області: [Електронний ресурс] / С.В. Бойда // Ефективна економіка. — 2013. — № 8. — режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2245>

Коробка О. В.,
Студент групи 41-ОІ
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна
Науковий керівник: Шпак В. А.,
д.е.н., професор
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна

ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ

У сучасних умовах ринкової економіки для власників підприємств надзвичайно важливою є інформація про реальний стан підприємства та достовірні результати його функціонування. Для забезпечення отримання повної та правдивої інформації про діяльність підприємства на виконання умов п. 6 ст. 145 Господарського кодексу України та статті 1 Закону України №996-XIV проводиться інвентаризація.

Проведення інвентаризації забезпечує своєчасне виявлення розбіжностей між обліковими даними та фактичною наявністю, станом і оцінкою активів і зобов'язань підприємств; перевірка повноти та своєчасності документування і відображення в обліку господарських операцій, забезпечує користувачів повною та правдивою інформацією про достовірність даних обліку і показників фінансової звітності. Для ефективного управління підприємством важливо не тільки володіти інформацією про стан підприємства і результати інвентаризації активів та зобов'язань, а й приймати управлінські рішення за результатами інвентаризації, які забезпечать удосконалення діючої системи контролю на підприємстві.

Загальну структуру потоку інформації для підготовки та прийняття управлінських рішень за результатами інвентаризації зображено на рис 1.

Найефективнішим буде призначення відповідальних за систематизацію та підготовку інформації про остаточні результати інвентаризації: голову інвентаризаційної комісії разом з представником служби моніторингу.

Подання остаточно сформованої інформації про результати інвентаризації керівництву підприємства, повинно здійснюватися одразу після визначення таких результатів та на стадії формування протоколу інвентаризації. Відповідно до підпункту 11.12 Інструкції

№ 69 протокол інвентаризаційної комісії у п'ятиденний термін затверджується керівником підприємства. Управлінські рішення повинні бути прийняті протягом п'яти днів і затверджені одночасно з протоколом інвентаризації.

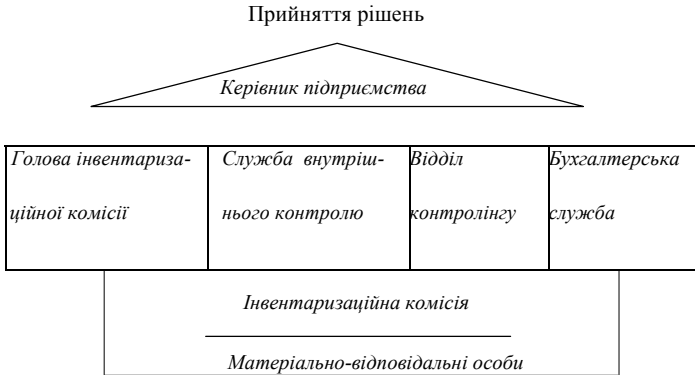

Рис. 1. Схема потоку інформації для підготовки та прийняття управлінських рішень за результатами інвентаризації

Надзвичайно важливим є той факт, що для прийняття управлінських рішень результатами проведеної інвентаризації є цільовим джерелом аналізу діяльності підприємства з ефективного управління активами та контролю за станом розрахунків.

Отримані дані дають можливість проаналізувати якість ефективного управління активами підприємства, що полягає в аналізі доцільності вибору методу обліку надходження та списання активів, достовірності оцінки об'єктів обліку і контролю тощо. За результатами інвентаризації встановлюється, чи є необхідним витрачання фактичної кількості матеріалу у виробництво, чи, можливо, відбувається умисне перевищування ліміту. У результаті чого отримується інформація для достовірного визначення реальних затрат на виробництво продукції та раціонального використання ресурсів. Інвентаризаційні дані являють собою основою аналізу за станом розрахунків на підприємстві.

Таким чином, за результатами інвентаризації на стадії прийняття управлінських рішення, головою інвентаризаційної комісії та представником служби моніторингу разом з керівництвом підприємства:

- проводиться оцінювання та аналіз виявлених інвентаризаційних різниць, причин їх виникнення та винних у цьому осіб;

- здійснюється оцінювання остаточних результатів інвентаризації; проводиться аналіз остаточних результатів проведеної інвентаризації;
- встановлюється переваги та недоліки кожної з альтернатив підготовлених рішень, а також їх можливі наслідки;
- здійснюється вибір варіантів управління інвентаризаційними відхиленнями та приймаються рішення по недопущенню їх у майбутньому;
- визначаються способи і методи впливу на осіб, з вини яких виникли недостачі, лишки чи відбулося псування цінностей;
- встановлюється ефективність діючої системи контролю на підприємстві;
- приймаються рішення про доцільність чи необхідність корегування діючої системи контролю, та вплив результатів інвентаризації на фінансовий стан підприємства.;

Отже, для ефективного управління підприємством важливо не тільки володіти інформацією про стан підприємства і результати інвентаризації активів, власного капіталу та розрахунків, а й приймати управлінські рішення за результатами інвентаризації, які забезпечать нам удосконалення методики інвентаризації та системи контролю підприємства загалом.

Література:

1. Малишкін О.І. Облік і аудит податків в Україні: теорія, методологія, практика. – 2013. / О.І. Малишкін // – С. 376.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV.
3. Закон, ВР України, від 16.07.1999, № 996-XIV »Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні.
4. Сусіденко В.Т. І Інформаційні системи і технології в обліку. – 2016. / В.Т. Сусіденко// – С. 224.
5. Інструкція з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків : затв. наказом Міністерства фінансів України від 11.08.1994 р. № 69.

Красько О. С.,

магістрант першого курсу економічно-правового факультету

Київський кооперативний інститут бізнесу і права

м. Київ, Україна

Науковий керівник: Шнак В. А., д.е.н., професор кафедри права

Київський кооперативний інститут бізнесу і права

м. Київ, Україна

МЕТОДИКА СКЛАДАННЯ ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ТА АУДИТ ДОСТОВІРНОСТІ ЙОГО ПОКАЗНИКІВ

Звіт про фінансові результати призначений для обчислення чистого прибутку (збитку) звітного періоду. Цей звіт є своєрідним ланцюгом між балансами початку та кінця звітного періоду.

Головна мета звіту про фінансові результати — надати інформацію менеджерам та зовнішнім користувачам, які доходи отримало підприємство та які має витрати за певний звітний (обліковий період) [3].

Складають звіт про фінансові результати за такі звітні періоди: місяць, квартал, рік. Місячний і квартальний звіти є проміжними, а річний звіт про фінансові результати — кінцевим. Він демонструє остаточно одержаний банком за рік фінансовий результат від діяльності: чистий прибуток або збиток. Методика складання місячного звіту має певні відмінності від методики складання квартального та річного звітів про фінансові результати [2].

Питання проведення аудиту звіту про фінансові результати на підприємствах є дуже важливим і актуальним в наш час. Це пов'язано з тим, що з розвитком ринкових відносин та відносної стабілізації в економіці країни, господарюючі суб'єкти почали окрім основної діяльності інвестувати вільні активи в фінансову та інвестиційну діяльність. Метою такої діяльності підприємства — є отримання доходу. Фінансові результати відображають ефективність підприємницької діяльності — її доходність, що і є вирішальним для підприємства. Окрім керівництва і колективу фінансові результати цікавлять вкладників капіталу (інвесторів), кредиторів, державні органи, в першу чергу податкову службу, фондові біржі, які займаються купівлею-продажем цінних паперів тощо.

Фінансовий результат являє собою універсальну економічну категорію, яка враховує два чинники підприємницької діяльності — доходи та витрати. Формування інформації про доходи і витрати

здійснюється послідовно та безперервно за допомогою системи бухгалтерського обліку. [4]

Інформаційні потоки формування звіту про фінансові результати є предметом уважного аудиторського дослідження.

Із метою перевірки достовірності відображеної в обліку на рахунках доходів інформації аудитор повинен вивчити:

- елементи облікової політики суб'єкта господарювання з питань доходів і фінансових результатів;
- достовірність операцій з обліку доходів і фінансових результатів;
- записи в первинних документах, регістрах обліку і звітності за доходами і фінансовими результатами;
- інформацію про доходи і фінансові результати, що знайшла відображення в попередніх перевірках.

Аудит фінансових результатів встановлює достовірність, об'єктивність, правдивість й законність відображення в бухгалтерському обліку й фінансовій звітності доходів та фінансових результатів і донесення цієї істини через аудиторський висновок до користувачів інформації [5].

Визнання доходу і достовірна його оцінка – необхідна інформація для відображення її у фінансовій звітності. У свою чергу, фінансова звітність необхідна для забезпечення інформацією потенційних інвесторів, власників підприємств, аудиторів та інших її користувачів [1].

Для прийняття відповідних рішень користувачам важливо мати повну, правдиву і неупереджену інформацію щодо доходів і фінансових результатів суб'єкта господарювання. Така інформація знаходить відображення у Звіті про фінансові результати (ф. 2). А гарантом її достовірності виступає аудитор, який засвідчує звітність своїм аудиторським висновком.

Література:

1. Виноградова М. О. Аудит : навчальний посібник / М. О. Виноградова. – К. : ЦУЛ, 2014. – 45 с.
2. Голов С. Бухгалтерський облік та фінансова звітність малих і середніх підприємств / С. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – №10. – С. 3-15. – Бібліогр. у кінці ст.
3. Давидов Г. М. Звітність підприємств : навч. посіб. / Г. М. Давидов, Н.С. Шалімова. – 2-ге вид., стер. – К. : Знання, 2011. – 240 с.
4. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / І. Б. Садовська. – К. : ЦУЛ, 2013. – 142 с.
5. Смоляр Л. Г. Облік і аудит : навч. посіб. / Л. Г. Смоляр, Р. Ю. Овчарик, О. В. Кам'янська. – К. : Ліра-К, 2013. – 321 с.

Крутова А. С.,
д.е.н., проф., завідувач кафедри фінансів, аналізу та страхування
Нестеренко О. О.,
к.е.н., доц., докторант кафедри фінансів, аналізу та страхування
Харківський державний університет харчування та торгівлі
м Харків, Україна

ЕНТРОПІЯ ІНФОРМАЦІЇ ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ ТА МЕХАНІЗМИ ЇЇ УСУНЕННЯ

Останніми роками річна звітність підприємств піддається кардинальним змінам, оскільки на перший план виходить поняття сталого розвитку, яке стало домінантою ХХІ століття, як принципово важливий чинник стратегічного планування. Тривалий час у вітчизняній науці проблеми теорії, історії та практики вдосконалення національної моделі інформаційного забезпечення сталого розвитку на базі інституціональної концепції розвитку бухгалтерського обліку та звітності залишалися майже поза увагою практиків, а у науковому співтоваристві домінувало вузьке трактування обліково-звітної інформації. Майже повною мірою оминалася і визначальна роль фізіократичної доктрини у розвитку цього соціокультурного господарського інституту при розв'язанні економіко-соціально-екологічних проблем суспільства та розвитку економічної демократії. Саме інтегрована звітність компанії на відміну від традиційної здатна надати комплексне та найбільш повне уявлення бізнесу та надати інвесторам прозору інформацію про інструментарій створення довготермінової вартості компанії та її внесок в реалізації основних цілей сталого розвитку. Для розвитку категоріально-термінологічного апарату інтегрованої звітності необхідне змістовне розкриття поняття «інформація інтегрованої звітності».

Існує багато різних визначень поняття «інформація». В нормативних документах її розглядають як: «документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі» [1]; «зміст будь-якого повідомлення, відомості про будь-що, які розглядаються в аспекті їх передачі у просторі і часі...» [2]; «відомості в будь-якій формі й вигляді та збережені на будь-яких носіях (у тому числі листування, книги, помітки, ілюстрації (карти, діаграми, органіграми, малюнки, схеми тощо), фотографії, голограми, кіно-, відео-, мікрофільми, звукові записи, бази даних комп'ютерних систем

або повне чи часткове відтворення їх елементів), пояснення осіб та будь-які інші публічно оголошені чи документовані відомості» [3]; «відомості, подані у вигляді сигналів, знаків, звуків, рухомих або нерухомих зображень чи в інший спосіб [4] тощо.

В перекладі з латинської мови «інформація» (information) – це роз’яснення, виклад [5]. Відповідно до класичного визначення Л. Шеннона інформація – це те, що скорочує ступінь невизначеності (ентропії) у його адресата про будь-який об’єкт [6]. В відповідності до процесу інтегрованої звітності це твердження можна представити в графічному вигляді (рис. 1). В представленій схемі процес інтегрованої звітності скорочує ступінь ентропії та виконує функцію модифікатора інформації, яка потрапляє в інтегрований звіт.

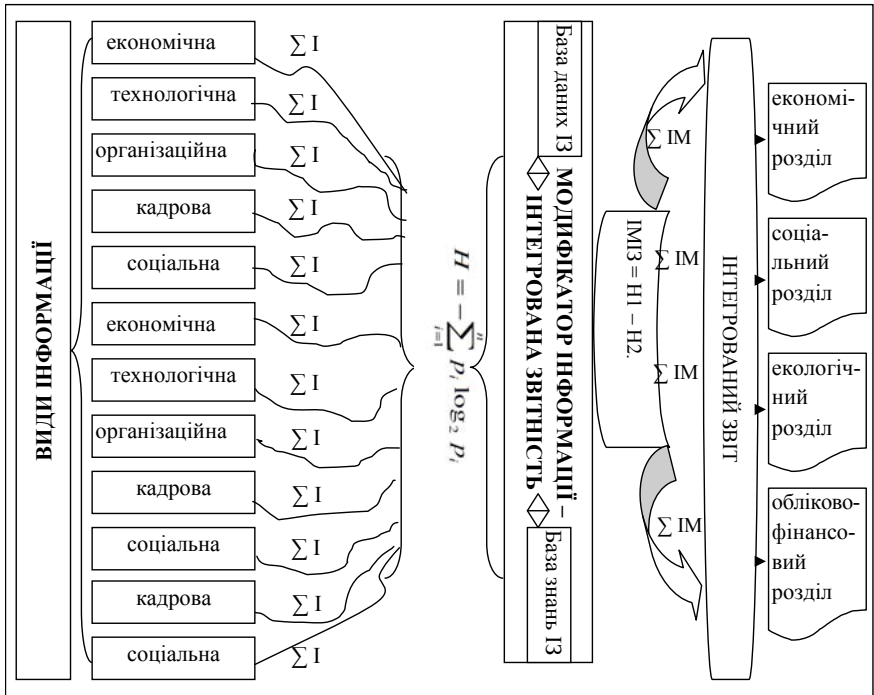

Рис. 1. Механізм зменшення ентропії інформації інтегрованого звіту

де: $\sum I$ – сумарна інформація за певним її видом; n – число символів, з яких може бути складено повідомлення (алфавіт), H – міра ентропії; N – число всіх переданих і прийнятих символів в повідомленні; $P_i = m_i / N$ – ймовірність появи i -го символу в повідомленні, m_i – число появи i -го символу в

повідомленні; ІМІЗ — інформація модифікована процесом інтегрованої звітності; Σ ІМ — сумарний обсяг модифікованої інформації.

Інформаційні потреби, які виникають в користувачів, і відповідно, укладачів інтегрованої звітності для задоволення цих потреб, настільки багатопланові і об'ємні, що при надходженні інформації з різних підрозділів підприємства призводять до інформаційного хаосу. За збір інформації від функціональних підрозділів підприємства потрібні відповідальні виконавці, а процес передачі інформації необхідно формалізувати і по-можливості автоматизувати. Функціональний механізм інтегрованої звітності повинен бути налаштований таким чином, щоб потрібна інформація, яка генерується в різних підрозділах підприємства модифікувалася в єдиний масив — базу даних та базу знань інтегрованої звітності, зменшуючи при цьому інформаційну ентропію та відсіюючи непотрібні інформаційні дані.

Вищевикладене детермінує визначення інформації інтегрованої звітності як неупереджених, корисних та достовірних відомостей про фінансово-господарську діяльність, прибутковість та соціо-екологічну відповідальність суб'єкта господарювання, які дозволять спрогнозувати його майбутні можливості, ризики та переваги при створенні вартості в коротко-, середньо- та довгостроковій перспективі й задовольнять інформаційні потреби стейкхолдерів, шляхом зменшення рівня їх інформаційної ентропії.

Література:

1. Про інформацію : Закон України [прийнятий Верховною Радою України від 02.10.1992 р. — № 2657-ХІІ] [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
2. ГОСТ 15971-84. Информационное обеспечение АСУ. Термины и определения. Введ.01.01.85. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <https://polyset.ru/GOST/all-doc/GOST/GOST/>
3. Про захист економічної конкуренції : Закон України [прийнятий Верховною Радою України від 11.01.2001 р. — № 2210-ІІІ] [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>
4. Про телекомунікації : Закон України [прийнятий Верховною Радою України від 18.11.2003 р. — № 1280-ІV] [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1280-15>
5. Юридична енциклопедія : В 6 т. // Редкол : Ю. С.Шемшученко (голова редкол.) та ін. — К. : Українська енциклопедія, 1998 — 717 с.
6. Шеннон К. Работы по теории информации и кибернетике / Клод Шеннон ; [пер. с англ. ; под ред. Р. Л. Добрушина и О. Б. Лупанова]. — М. : Иностран. лит., 1963. — 829 с.

Кузьма Х. В.,
аспірант кафедри бухгалтерського обліку
Львівський торговельно-економічний університет
м. Львів, Україна

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ КОМІСІЙНОЇ ТОРГІВЛІ

Важливе значення для ефективної та успішної діяльності комісійних підприємств відіграє система внутрішнього контролю. Однак, на практиці виникає багато питань і проблем, які пов'язані не тільки з відсутністю практичного досвіду, а й теоретичних та законодавчих розробок і рекомендацій. Як відомо, внутрішній контроль присутній на кожному підприємстві, які провадять комісійну торгівлю, але ефективність його забезпечується не завжди, що потребує подальшого дослідження його практичних аспектів.

Проблемні питання внутрішнього контролю на підприємстві досліджували Ф. Ф. Бутинець, О. Г. Дроздова [2], П. О. Куцик [3], В. О. Озеран [4], М. Ю. Чік, Р. М. Воронко [1] та інші.

В економічній літературі найменше висвітлені проблемні аспекти системи внутрішнього контролю на підприємствах, які здійснюють комісійні операції. На основі проведеного дослідження, ми виявили основні недоліки в теоретичному і практичному напрямках у системі внутрішнього контролю діяльності комісійних підприємств (рис. 1).

Зважаючи на ці міркування, внутрішній контроль має особливості, які потрібно враховувати в процесі організації: здійснення функцій внутрішнього контролю особами, які представляють інтереси підприємства торгівлі та є членами колективу; забезпечення не лише зворотного, а й прямого зв'язку між структурними підрозділами, між керованою і керівною системами; охоплення всіх видів внутрішнього контролю, який здійснюють суб'єкти контролю.

На нашу думку, аспекти внутрішнього контролю комісійної діяльності підприємств залишилися поза увагою вітчизняних вчених. Вищесказане зумовлює економічну доцільність постановки проблемних питань методики і організації проведення внутрішнього контролю, що насамперед пов'язано з необхідністю контролю понесених витрат і втрат на етапі здійснення специфічних технологічних процесів.

Ми вважаємо, що для виведення внутрішнього контролю на якісно новий рівень, який відповідатиме сучасним вимогам, потрібно, щоб він базувався не на досвіді та інтуїції керівників і фахівців, а на досягненнях науки.

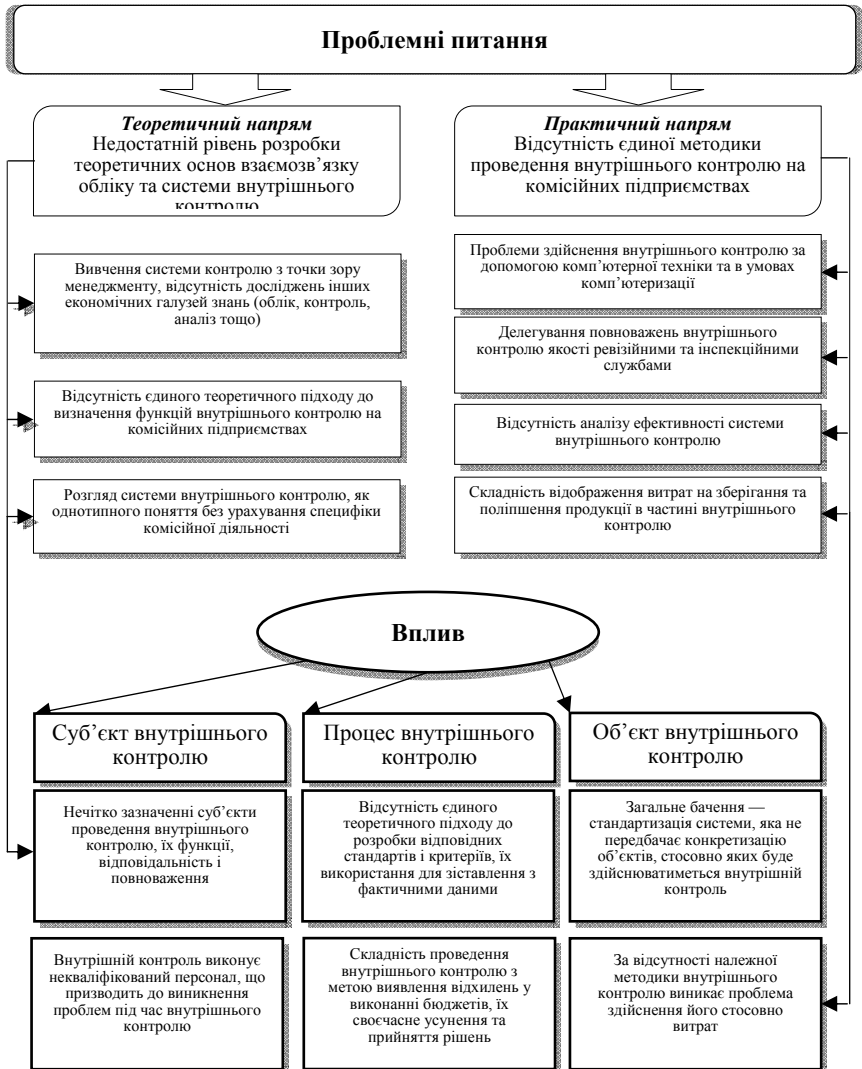

Рис 1. Основні проблемні питання внутрішнього контролю комісійних підприємств

Отже, чинна система внутрішнього контролю комісійних операцій на комісійних підприємствах на сучасному етапі не враховує реалій економічних відносин. Доцільність наукових досліджень і розв'язання зазначених проблемних аспектів зумовлені необхідністю підвищення ефективності внутрішнього контролю як складової системи управління.

Література:

1. Воронко Р. М. Трагування внутрішнього контролю та проблеми його застосування на підприємствах / Р. М. Воронко, І. А. Басіста // Збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. – Луцьк, 2013. – Вип. 10(3). – С. 139-146. – (Економічні науки. Серія : Облік і фінанси).
2. Дроздова О. Г. Особливості організації та здійснення внутрішнього контролю на комісійних торговельних підприємствах / О. Г. Дроздова // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – Житомир: ЖДТУ, 2012. – Вип. 2 (23) – С. 81-86.
3. Куцик П. О. Внутрішній контроль розрахункових операцій в системі управління будівельним підприємством / П. О. Куцик // Вісник Львівської комерційної академії. – Львів : Видавництво Львівської комерційної академії, 2013. – Вип. 42. – С. 116-122. – (Серія економічна).
4. Озеран В. О. Контроль у системі управління діяльністю підприємств / В. О. Озеран, М. Ю. Чік // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – Львів, 2012. – № 722. – С. 172-176. – (Серія Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку).

Куцик П. О.,
*професор кафедри бухгалтерського обліку, ректор
Львівський торговельно-економічний університет
м. Львів, Україна*

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ КОНТРОЛІНГУ ПІДПРИЄМСТВА: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ

Ефективність діяльності підприємств в сучасних умовах обумовлюється обґрунтованим вибором і коректним формуванням стратегії їх розвитку з метою забезпечення використання потенціалу та конкурентних переваг із використанням інструментарію управління витратами. У зв'язку з цим важливого значення набуває необхідність впровадження в практику вітчизняних підприємств контролінгу як цілісної, гнучкої, багатофункціональної системи, орієнтованої на задоволення специфічних інформаційних потреб оперативного та стратегічного управління ними.

Витрати на систему контролінгу складаються з витрат на удосконалення (побудову) системи управлінського обліку і бюджетування, покращення якісних параметрів інформаційних систем, виплату винагороди співробітникам підприємства за додатковий обсяг робіт, оплату послуг залучених спеціалістів (контролерів), навчання працівників. Правильно функціонуюча система контролінгу, повинна забезпечити виконання таких вимог: ефективність або можливість забезпечення відносно низьких витрат обслуговування бізнес-процесів діяльності підприємства; еластичність, тобто можливість оперативного пристосування підприємства до внутрішніх і зовнішніх змін зовнішнього економічного середовища; розуміння управлінським персоналом завдань, потреб та джерел отриманих результатів господарювання тощо.

Аналіз праць вітчизняних і зарубіжних науковців дав можливість встановити, що переважаючою пропозицією щодо оцінки ефективності системи контролінгу є застосування стандартизованих методів оцінки ефективності інвестиційних проектів, згідно з якими ефективність оцінюється як різниця продисконтованого чи зменшеного позитивного (чистого) грошового потоку і суми витрат на впровадження контролінгу. Недолік зазначеного методу полягає в проблемності попереднього визначення виявлених відхилень і обсягу нерационального використання ресурсів. Крім цього,

зазначених факторів може не бути, що говорить не стільки про недоліки функціонування системи контролінгу, скільки про ефективність функціонування менеджменту.

Іншим поширеним методом оцінки доцільності контролінгу є аналоговий метод, за умов якого при розгляді основних якостей і ефективності функціонування системи контролінгу на аналогічному підприємстві багато підприємств самі вирішують її впроваджувати.

Отже, оцінюючи ефективність системи контролінгу на підприємстві (рис. 1), необхідно співставити отримані результати від її впровадження з витратами на досягнення практичного використання ідей концепції контролінгу. Розглядаючи процес реалізації контролінгу як сукупності заходів щодо інновацій саме у функціональних сферах управління, які він охоплює, можна виділити наступні зміни після його впровадження:

1) у прогнозуванні (плануванні) – розширення кількості та підвищення якісних параметрів факторів і прогнозних змін економічної ситуації, що враховуються у процесі прогнозування;

2) в обліковій системі – побудова системи управлінського обліку і, як наслідок, виявлення негативних факторів і причин зміни економічної ситуації (забезпечує економію витрат, запобігання ймовірних збитків, неефективного відволікання коштів, створення резервних фондів тощо);

3) в аналізі – всебічне розкриття причин відхилень та впливу факторів на економічну ситуацію, розширення можливостей використання резервів, оцінку ступеня ризиків, аналіз майбутнього стану (забезпечує додатковий прибуток, економію від усунення негативних відхилень);

4) у контролі – порівняння показників різних чинників (забезпечує скорочення витрат діяльності);

5) у моніторингу – розширення можливостей відслідковування інформаційних потоків підприємства (забезпечує додатковий прибуток, економію від усунення негативних відхилень);

6) в інтеграції – удосконалення взаємодії підрозділів на основі використання даних єдиного інформаційного простору підприємства (забезпечує покращення комунікації, вивільнення ресурсів);

7) у координації – удосконалення взаємозалежності дій та засобів усередині підприємства при реалізації управлінського рішення; узгодження цілей окремих підрозділів підприємства;

8) у консалтингу – поліпшення якості інформаційної допомоги в прийнятті управлінського рішення (забезпечує зменшення ймовірності від’ємних результатів господарювання);

9) в інформаційній підтримці – розширення можливостей отримання своєчасної та релевантної інформації щодо всіх сфер діяльності підприємства (забезпечує зменшення ймовірності негативних результатів діяльності).

Рис. 1. Використання якісних і кількісних показників оцінки ефективності системи контролінгу

Дослідження існуючих підходів дали можливість систематизувати якісні та кількісні показники оцінки ефективності застосування контролінгу (розрахунок витрат, понесених на впровадження системи контролінгу, визначення загальної частки витрат, які несе підприємство для забезпечення роботи й обслуговування відділу контролінгу, якості роботи працівників відділу контролінгу та рівень завантаженості контролерів) та

виокремити їх в розрізі: інформаційних, економіко-стратегічних та організаційно-управлінських ознак (достовірність, об'єктивність, релевантність, повнота, своєчасність, комплексність, компаративність, рівень досягнення економічних цілей діяльності підприємства та досягнення обраної стратегії діяльності, рівень координації діяльності різних рівнів управління, уніфікація внутрішньої звітності та уникнення надлишку інформації, організація функціональних зв'язків між працівниками системи контролінгу, професійний рівень виконання посадових обов'язків і відповідальності тощо).

Ланіга Р. В.,
магістрант кафедри обліку і оподаткування
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Сучасний етап функціонування економіки України характеризується спадом виробництва і поглиблення кризових явищ в економіці, зниженням життєвого рівня населення, офіційним безробіттям та розладом фінансової системи, що вимагає пошуку шляхів забезпечення високого рівня добробуту населення на основі раціональної організації системи оплати праці і створення достатньої кількості робочих місць.

Витрати на оплату праці були і залишаються важливою економічною категорією, яка характеризує ефективність продуктивності праці. Існують різні думки щодо трактування заробітної плати працівників за її економічною сутністю. У світовій економічній науці є багато підходів серед вчених-економістів щодо визначення поняття заробітної плати.

За концепцією В. Петті, Д. Рікардо, зарплата є грошовим виразом «мінімуму засобів існування». Також Д. Рікардо заробітну плату визначав як дохід робітника, плату за працю. Він наголошував на тому, що праця як і будь-який інший товар, має: «природну» ціну, необхідну для того, «щоб робітники мали можливість існувати і продовжувати свій рід без збільшення або зменшення їх чисельності»; «ринкову» ціну, яка «дійсно сплачується в силу природного співвідношення між пропозицією і попитом: праця дорога, коли вона рідкісна, і дешева, коли є у надлишку» [1, с. 214].

Слід також наголосити, що на відміну від А. Сміта, Д. Рікардо вважав стійке зростання заробітної плати надзвичайно складною проблемою, економічною катастрофою, що загрожує нагромадженню капіталу у зв'язку з падінням норми прибутку.

За А. Смітом, заробітна плата включає в себе вартість життєвих засобів людини, щоб вона могла «працювати». А. Маршал в «життєво необхідні засоби» включає вже засоби «щоб працювати» і «щоб жити». В. Петті в XVII ст. вважав, що зарплата — це ціна праці.

Заробітну плату М. Туган-Барановський вважав часткою робітничого класу в суспільному продукті, яка залежить від

продуктивності суспільної праці і соціальної сили робітничого класу, а Е. Бем-Баверк звертав увагу на можливість поступок підприємців у частині підвищення розміру заробітної плати під загрозою страйків, організованих профспілками, але відзначав наступний відтік капіталу з галузей з підвищеною зарплатою, заміну живої праці машинною, що в кінцевому підсумку неминуче призведе до зниження зарплати.

Необхідність прямого втручання в регулювання величини і динаміки заробітної плати обґрунтував Дж. М. Кейнс [1, с. 223]. Щоб уникнути соціальних потрясінь, він запропонував замість зниження зарплати шляхом перегляду колективних угод використати поступове або автоматичне зниження реальної зарплати в результаті зростання цін. Кейнс Дж. М. обґрунтував необхідність політики жорсткої грошової заробітної плати, а його ідеї розвинуті в працях Е. Хансена, Л. Клейна, Д. Робінсон, які запропонували різні методи регулювання заробітної плати і доходів населення, виходячи з визнання активної ролі держави у розподільчих процесах.

У сучасній економічній теорії праця однозначно вважається фактором виробництва, а заробітна плата — ціною використання праці робітника. Прихильниками цієї концепції є відомі американські економісти П. Самуельсон, В. Нордгауз.

Як бачимо, твердження щодо заробітної плати тих часів, докорінно відрізнялись один від одного, кожен дотримувавсь і вважав правильним своє бачення щодо того, що представляє та уособлює в собі заробітна плата. Заробітна плата органічно пов'язана з господарськими процесами, оскільки вона мотивує, підвищує продуктивність праці персоналу підприємства, при високій оплаті праці знижує показники плинності кадрів по підприємству, що в результаті впливає на всі стадії діяльності підприємства.

Отже, в результаті дослідження історичного аспекту економічної сутності заробітної плати встановлено, що господарювання в сучасних умовах підтверджує ту незаперечну істину, що результативність (ефективність) будь-якої виробничо-господарської та комерційної діяльності залежить передовсім від компетентності та творчої активності управлінських кадрів; достатньо глибокого знання робітника конкретної економіки, законодавчої бази й соціальних аспектів господарювання. Також ефективність функціонування та соціальний розвиток тих чи інших суб'єктів господарювання (трудових колективів) забезпечується передовсім

формуванням належних індивідуальних і колективних матеріальних стимулів, провідною формою реалізації яких є оплата праці різних категорій персоналу. Тому вивчення проблем пов'язаних з порядком заробітної плати працівникам підприємства на сьогоднішній день є однією з найгостріших.

Література:

1. Базилевич В. Д. Ринкова економіка: основні поняття і категорії: [навч. посіб] / В.Д. Базилевич, К.С. Базилевич. — К.: Знання, 2006. — 263 с.

Лисюк А. В.,
к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна

Соколовська О. М.,
магістр кафедри обліку і оподаткування
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ЗБУТ В ЧАСТИНІ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ОБЛІКОВУ ПОЛІТИКУ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасні умови функціонування суб'єкта господарювання у вітчизняній економічній системі характеризуються нестабільністю та постійними законодавчими змінами, що є наслідком низки реформ. Враховуючи таку ситуацію, основною метою керівного та управлінського персоналу є постійний моніторинг змін законодавства та удосконалення існуючих методів управління з метою забезпечення ефективного функціонування підприємства.

Витрати в господарській діяльності підприємства є визначальним показником, що характеризує його функціонування, прибутковість, рентабельність тощо. Статистичні дані розміру фінансового результату до оподаткування за 2015 рік показали, що тільки 67 % підприємств отримали прибуток та в загальному підрахунку від'ємне сальдо. Значна питома вага збитків, що отримали суб'єкти господарювання, свідчить про необхідність ефективного управління витратами підприємства в цілому та витратами на збут зокрема.

Нормативним документом, що регулює порядок відображення в обліку витрат на локальному рівні є Положення про облікову політику підприємства. Якісна регламентація обліку витрат визначає достовірність їх відображення, надання повної, своєчасної та правдивої інформації управлінському персоналу для можливості їх планування, оптимізації та забезпечення ефективної діяльності підприємства в цілому.

Розглядаючи теорію і практику формування облікової політики в Україні можна прийти до висновку, що розрив між ними все ж таки доволі суттєвий. Хоч теоретичні дослідження цієї проблеми ведуться досить інтенсивно, на практиці обмежуються зовсім абстрактним Наказом по підприємству, який є лише формальним переліком

окремих фрагментів положень (стандартів) бухгалтерського обліку та інших інструктивних матеріалів і не в змозі охопити всю багатогранність аспектів формування облікової політики. Загалом, є фактом, що на даний час ні методологія, ні практика облікової політики в Україні не сформована так, аби її можна було розглядати в якості теорії відповідно до сутнісного змісту як системи вірогідних наукових знань про певну сукупність об'єктів. Тому формування положень облікової політики щодо витрат на збут підприємства для забезпечення потреб практики є важливим науковим і практичним завданням.

Термін «облікова політика» увійшов до лексики українських бухгалтерів порівняно недавно — у кінці 80-х років минулого століття, і являв собою переклад англійського словосполучення *accounting policies*.

В результаті реформування бухгалтерського обліку, одночасно із прийняттям у 1999 році Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» з'явилося визначення цього поняття — це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання звітності. Юридичне регулювання облікової політики та її зміст на національному рівні, окрім зазначеного вище Законом, визначено НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах», листом Міністерства фінансів України «Про облікову політику». Крім того, порядок погодження та основні питання розпорядчого документа про облікову політику державних підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Міністерства аграрної політики, регулюється наказом «Про погодження облікової політики підприємства». Дещо інакше трактує поняття облікової політики МСБО (IAS) 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки». Так, його параграф 5 надає визначення обліковій політиці як конкретним принципам, основам, домовленостям, правил і практик, застосованих суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансових звітів. Як видно, в закінченні формулювання поняття «облікова політика» як за національним так і за міжнародним стандартом бухгалтерського обліку підкреслюється, що мова йде винятково про принципи, методи і процедури, які використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності, тобто, про бухгалтерський облік взагалі не згадується.

Проте, на відміну від визначення, яке наведено в МСБО (IAS) 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки», НП(С)БО

1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» не включає у це визначення домовленості та практику, які є зовнішніми чинниками, що визначають для конкретних економічних умов перелік принципів фінансової звітності та їх зміст. Також, МСБО (IAS) 8 ідеться про облікову політику у множені, це пов'язане з тим, що за міжнародними правилами облікова політика, встановлена щодо конкретного об'єкта обліку, вважається окремою обліковою політикою. А виходячи з національного визначення терміна, сукупність таких облікових політик саме і складає єдину облікову політику.

В результаті дослідження сутності та основних положень формування облікової політики підприємства в цілому та витрат на збут зокрема, а також враховуючи необхідність закріплення класифікації витрат на збут для забезпечення порівнянності облікової інформації на рівні всіх ланок управління підприємства та, враховуючи вимоги нормативно-правового регулювання, вважаємо за доцільне доповнити Положення про облікову політику класифікацією витрат на збут у розрізі: 1) основні витрати на збут продукції; 2) додаткові витрати на збут; 3) витрати на маркетинг та просування продукції. Це сприяє оптимізації розміру витрат на збут при ефективній реалізації маркетингової та збутової політики підприємства, а також збільшенню прибутковості суб'єкта господарювання.

Отже, обґрунтована облікова політика підприємства дозволяє отримувати достовірну, точну та повну інформацію про витрати та фінансові результати діяльності підприємств. Тому, потрібно з урахуванням змін в податковому законодавстві, чітко визначити її мету і завдання, суб'єкти та об'єкти, перелік елементів облікової політики щодо витрат підприємства, оформити відповідними організаційно-розпорядчими документами. Врахування розглянутої побудови Положення про облікову політику та відображення в ньому наведеного переліку елементів облікової політики щодо витрат на збут підприємства забезпечить економічний ефект, який виявляється у оптимальному забезпеченні інформацією для управління, здатності управляти витратами на збут та впливати на показники ефективності діяльності підприємства.

Лихо О. В.,
студентка групи 11 МО
Кооперативний інститут бізнесу і права
м.Київ, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ

Малі підприємства можуть використовувати такі форми організації бухгалтерського обліку: просту, спрощену, спрощену форму бухгалтерського обліку для платників податку на прибуток за ставкою 0% [4], меморіальну, журнальну і автоматизовану.

Проста форма застосовується малими підприємствами з незначним документообігом, які здійснюють діяльність з виконанням нематеріалоемких робіт і послуг. При використанні простої форми бухгалтерського обліку мале підприємство веде тільки два реєстра. Це журнал обліку господарських операцій і відомість 3-м. Суму оборотів визначають на підставі даних, зазначених у журналі, шляхом простого підсумовування [6, с. 352].

Спрощена форма бухгалтерського обліку передбачає використання відомостей з № 1-м по № 5-м, де узагальнюючим реєстром є оборотно-сальдова відомість. Для кожного рахунку або групи рахунків призначена конкретна відомість. На підставі первинних і зведених документів в них роблять записи по дебету і кредиту відповідних рахунків.

Основна перевага спрощеної системи оподаткування (ССО) перед загальноприйнятими системами оподаткування: кількість податків, що сплачуються значно менше. Замість чотирьох податків «спрощенець» розраховує тільки один. При цьому розрахунок єдиного податку досить простий. З цієї переваги випливає і ще одне: суб'єкту, що застосовує ССО, потрібно подавати до органів податкової служби не чотири податкових декларації, а тільки одну. Наступною перевагою спрощеної системи оподаткування в порівнянні із загальною системою є простота податкового обліку.

До недоліків податкового режиму ССО також відносять відсутність ПДВ у виручці від реалізації товарів (робіт, послуг). Необхідно також відзначити, що, незважаючи на пільговий режим, для платників податків зберігається діючий порядок ведення касових операцій і надання необхідної статистичної звітності.

Спрощена форма бухгалтерського обліку для платників податку на прибуток за ставкою 0% передбачає використання таких реєстрів

бухгалтерського обліку, а саме журнали: 1-мс обліку активів, 2-мс обліку капіталу і зобов'язань, 3-мс обліку доходів, 4-мс обліку витрат, а також відомості: 1.1-мс обліку необоротних активів, 1.2-мс обліку нарахування амортизації, 2.1-мс обліку розрахунків з постачальниками, з іншими кредиторами і бюджетом, 2.2-мс обліку розрахунків з працівниками, 4.1-мс обліку витрат на ремонт і поліпшення основних коштів [5].

Також в разі необхідності малі підприємства можуть використовувати додаткові реєстри (виготовлені самостійно) для узагальнення інформації про господарські операції щодо окремих активів, зобов'язань, капіталу, доходів та витрат, підсумкові дані з яких переносяться до відповідних граф журналів [5].

Меморіальна форма обліку передбачає застосування книжкових і карткових облікових реєстрів, відомостей синтетичного і аналітичного обліку, меморіальних ордерів [7, с. 90].

Журнальна форма обліку передбачає накопичення і систематизацію даних первинних документів безпосередньо в реєстрах синтетичного та аналітичного обліку та застосування журналів — ордерів, ведуться по кредиту синтетичних і дебету кореспондуючих рахунків з перенесенням підсумків в головну книгу для узагальнення даних журналів [7, с. 90].

Автоматизована форма заснована на використанні програмних продуктів, що дозволяють автоматично і безперервно виконувати обліково-обчислювальні роботи, накопичувати інформацію про здійснення господарських операцій, формувати допоміжні документи та звітність з синтетичного обліку [7, с. 90].

Отже, для малих підприємств інструкцією із застосування загального Плану рахунків передбачено деяке спрощення бухгалтерського обліку. Так, все малі підприємства можуть не використовувати рахунки класу 8 «Витрати за елементами», а вести облік витрат за допомогою рахунків 9 класу. Спрощений План рахунків носить рекомендаційний характер, тобто суб'єкти малого підприємництва — юридичні особи — можуть застосовувати загальний План рахунків. Таке рішення приймається власником малого підприємства або уповноваженою ним особою самостійно.

Таким чином, успішне функціонування будь-якого малого підприємства неможливо без відповідним чином організованої системи обліку. На малому підприємстві до певних меж можливе скорочення і спрощення обліку. У зв'язку з цим, поряд з прагненням до найменших витрат часу на його ведення, необхідно пам'ятати про діючі вимоги по організації обліку, визначених нормативними актами.

Література:

1. Господарський Кодекс України № 436-IV від 16.01.2013 р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
2. Про затвердження спрощеного плану рахунків: Наказ Міністерства фінансів України від 19.04.2001 р № 186 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
3. Про затвердження методичних рекомендацій щодо застосування реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами: Наказ Міністерства фінансів України від 25.06.2003 р № 422 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
4. Податковий кодекс України 2856-VI від 23.12.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.
5. Методичні рекомендації із застосування реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами : Наказ МФУ від 15.06.2011 р. № 720 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MN014590.html.
6. Бутинець Т. А. Бухгалтерський облік : навч. посібн. для студ. вузів / Т. А. Бутинець, Л. В. Чижевська, С. Л. Береза. – Житомир : ЖІТІ, 2000. – 672 с.
7. Конспект лекцій для студентів напряму підготовки 6.0330509 «Облік і аудит» / укл. Ю. Д. Малярєвський, Ю. С. Горайнова. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2008. – 200 с.
8. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій суб'єктів малого підприємництва : Наказ МФУ від 19.04.2011 р. за № 186 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0389-01>

Малік Л. М.,
к.е.н., с.н.с., старший науковий співробітник
відділу розвитку підприємництва і кооперації
Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки»,
м. Київ, Україна

КООПЕРАТИВНІ ВІДНОСИНИ В АГРАРНІЙ СФЕРІ ЕКОНОМІКИ.

Сільськогосподарська кооперація як особлива форма соціально-економічної діяльності є важливою інституцією суспільства.

Кооперація покликана надати сільським товаровиробникам можливість одержувати зиск не тільки від виробництва, але й від подальших стадій руху виробленої ними продукції, брати участь у великомасштабному бізнесі, використовувати професійних управлінців, ділити ризик, контролювати канали збуту своєї продукції і постачання, впливати на ціни, бути рівноправними партнерами у ринкових відносинах [2].

В наш час активізувалися процеси розвитку кооперації з прийняттям Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» (1997 р.) [1], котрий закріпив їх статус та забезпечив відповідне правове поле діяльності. Проте відсутність загальновизнаних методологічних позицій щодо розуміння суті сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу стала гальмом розвитку кооперативного руху на селі. До основних проблем також можна віднести псевдокооперативи кінця 80–х років минулого століття, недовіра колективним формам і відсутність коштів для створення обслуговуючих сільськогосподарських кооперативів на базі майна членів реформованих господарств. Але практика не підтвердила, на перший погляд, цілком логічний і зрозумілий рецепт для сільськогосподарських товаровиробників.

Не дивлячись на тривалий період функціонування сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів на території України, сільськогосподарська кооперація знаходиться в зародковому стані.

На даний час (01.01.2017 р.) в Україні налічується 589 діючих обслуговуючих кооперативів. За видами діяльності 589 діючих СОК розподілились на: переробні – 25, заготівельно-збутові – 149, постачальницькі – 16, з надання інших послуг – 101 та багатофункціональні – 298.

Цими кооперативами станом на 01.01.2017 року об'єднано 24,8 тис. осіб, створено на селі 1636 постійних робочих місць, які утримують

21758 голів ВРХ, з яких: 16953 голови корів та 4188 – голів свиней, реалізовано 48,7 тис. тонн молока, 2,8 тис. тонн зерна, 0,2 тис. тонн м'яса, 3,2 тис. тонн плодоовочевої продукції, сплачено податків та зборів на суму 13981,6 тис. гривень [4].

Сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи є особливим типом корпоративних підприємств створених шляхом добровільного об'єднання капіталів і зусиль сільськогосподарських товаровиробників (фізичних і юридичних осіб), які є одночасно його власниками і клієнтами, але при цьому залишаються самостійно господарюючими суб'єктами. Вони орієнтовані не на отримання прибутку, а на якісне обслуговування своїх клієнтів–власників для забезпечення їх прибуткової діяльності шляхом обслуговування за цінами, максимально наближеними до собівартості. Практика роботи обслуговуючих сільськогосподарських кооперативів протягом 2000–2016 років показала позитивні результати.

Важливим соціальним аспектом розвитку кооперації є перетворення кооперативів, особливо при сільських громадах, в осередки розвитку демократії та самоврядування у сільській місцевості. Оскільки демократичне суспільство в нашій країні лише формується, принципово важливою є підтримка ініціативи створення самодіяльних організацій, особливо у сільській місцевості. Кооперативна ідея відповідає принципам християнської моралі, іншим загальнолюдським цінностям.

Кооперативи забезпечують створення робочих місць, сприяють зростанню кваліфікації сільських мешканців, підвищення рівня їхнього добробуту, що знімає соціальну напругу, викликану ринковою трансформацією аграрного сектора [3].

Важливе значення для розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації має співробітництво з підприємствами споживчої кооперації, використання торгівельної мережі. Таке співробітництво можливе у формі спільної заготівельно–збутової діяльності та переробки сільськогосподарської продукції.

Перспективним є створення в зоні діяльності обслуговуючих кооперативів кредитних спілок.

Маючи однакові ідеологічні та методологічні засади, ці організації співпрацюють і співпрацюватимуть у подоланні дефіциту фінансових ресурсів у обслуговуючих кооперативів і збільшить оборот коштів у кредитних спілках.

Феномен сільськогосподарської кооперації полягає в тому, що вона має подвійну природу. З одного боку, це економічна структура – підприємство, що виконує певні бізнесові функції, керуючись економічними інтересами своїх клієнтів–власників. З іншого

кооператив — це соціальне утворення, де ті, хто кооперуються, знаходять собі соціальний захист, разом задовольняючи свої економічні інтереси. Це особливо є актуальним для дрібних товаровиробників.

Література:

1. Енциклопедичне видання у 6-ти томах «Україна хронологія розвитку», видавництво «Кріон».- Київ, 2011 р.
2. Малік Л.М. Підвищення рівня корпоративної культури в сільськогосподарських виробничих кооперативах / Л.М. Малік : Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених (у заочній формі). [«Розвиток аграрного виробництва в умовах світової фінансово-економічної кризи»] / Редкол. : П.Т. Саблук та ін.- К.: ННЦ ІАЕ, 2009. — С. 229–131.
3. Розвиток аграрного підприємництва: тенденції та перспективи: матеріали Четвертої міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених (у заочній формі) / НААН, ННЦ «Ін-т аграр. економіки», Рада молодих вчених; ред. кол. Ю. О. Лупенко, П. Т. Саблук, О. А. Козак, М. Й. Малік [та ін.]. — К., 2012. — 298 с.
4. Офіційний сайт міністерства політики і продовольства України — Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/node/23256>

Manachynska Iu.,
*Associate Professor, PhD (Economics),
Department of Accounting and Taxation, Chernivtsi Institute of Trade
and Economics of Kyiv National University of Trade and Economics,
Chernivtsi, Ukraine*

ACTUARIAL CONCEPT AS A 3D-MODEL OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF ACCOUNTING

First of all, Actuary is a professional who has an experience in evaluating financial consequences of possible events. Actuary is expected to understand the stochastic nature of risks inherent to the assets and experience to apply analytical models. Actuarial accounting aims to create the image of market attractiveness, additionally it is not the return to static calculation and not the evaluation of particular objects aimed to cover the debt.

This is the cost of the business property under the conditions of its sale or purchase as a complete property complex, a mean to attract new owners.

Actuary (from the Latin. Actuarius – clerk) is a specialist in risk assessment, financial analyst and consultant in the field of insurance, a person who applies actuarial mathematics.

French scientist J. Richard [1; 2] gives the following definition of actuarial calculation:

Actuarial accounting is a system that applies double-entry method and presents information on the changes of market value of the company.

Actuarial accounting is accounting, based on future discounted cash flows.

According to the results of conducted researches on the content of the theoretical foundations of actuarial calculation we can conclude the following:

Actuarial accounting is a complex dynamic system based on descriptive methods (from Lat descriptivus «narrative»), simple, double and triple entries and provides thorough information on the market value of the company in three-dimensional space based on the apply of triple accounting system.

Actuarial accounting aims to provide the necessary filling of potential business development. That is why; its foundation should be built on completely new invoices of priority system and take into account changes in force of both internal and external environment of the organization.

Triple system of accounting, according to our mind in terms of human civilization development must acquire 3D format of measuring and recording of economic activity of the entities at the market. To our mind, the 3D format of modern accounting paradigm should be based not only on the methods of simple and double-entry, but use a specific method of

descriptive writing, which serves as a basis while conduct actuarial accounting records. The content of the latter is that any «narrative» change of the state of economic resources of market entity is fixed by taking into account the forecasted trends of their change in two or three (triple entry) actuarial accounts-force.

Latest we offer to outline into a separate class 10 «Actuarial accounts» of the existing accounts chart, according to the current decimal system of its construction, in which each digit in the code determines an appropriate account component. The actuarial balance will be achieved, based on a potential increase of business property.

An information support being built according to this approach, which is accumulate in the forms of actuarial reporting system, will serve as an objective reflection of real possibilities of the national economy revival.

In general, the «triple» form of accounting is called so because, there are three parallels:

First: entry (chronological), accounting (synthetic), profit (consolidated)

Second, registration of the facts of financial and economic activities is being conducted by three groups: income, outcome, balance.

Third, three types of documents are used in the registration: primary, (ledger) Report (is a two-storey); there are three accounts in recording: «Values», «Cash» and «Capital» (that is there are three windows).

F. Jezierski [3] created a form that in his opinion should ensure profit calculation after each business transaction. This form of accounting the scientist has called «three windows» or «two-storey» (as only three accounts were used – «Cash», «values» and «Capital»).

With the development of human civilization static concept changed into dynamic one, and in the era of XXI (twenty one) century it is replaced by an actuarial paradigm as a priority new stage of accounting development, which is an innovative model of accounting development [4].

According to our opinion, triple accounting system in the development of human civilization must acquire 3D format of calculating and recording of economic activity of the market. 3D-dimension (or 3D model of accounting) gains a particular relevance, in the deepening cross-border cooperation with partner countries of the European Community [5].

Triple dimension of accounting information creates a fertile ground for attracting foreign investments into the development of national business. 3D-dimension (or 3D model of accounting) gains a particular relevance, in the deepening cross-border cooperation with partner countries of the European Community. Triple dimension of accounting information creates a fertile ground for attracting foreign investments into the development of national business.

We used to understand 3D in terms of 3D cinema (or 3D pictures), 3D glasses, 3D modeling. 3D model of actuarial accounting is an innovative model that allows us to see the change (increase) of economic value in 3D format. Actuarial accounting (3D model of accounting) gives the opportunity to see the future of the business. Owners can see the change its economical value and to involve external and internal investments. Class ten «Actuarial accounts» allows seeing the potential forces (F) of business entity in the system of accounting.

Thus, in the conditions of deepening of European integration trends and ,evaluate the potential growth of business property through the actuarial report forms; it is likely to see the path towards wealth multiplication. This 3D-format of accounting system serves as a reflection of the perspective feedback on invested capital today, which is extremely important for countries, in terms of the manifestation of crisis tendencies.

References:

1. Richard, J. (2005). The concept of fair value in French and German accounting regulations from 1673 to 1914 and its consequences for the interpretation of the stages of development of capitalist accounting // *Critical Perspectives on Accounting*, Vol. 16, pp. 145 – 152.
2. Richard, J. (2000). *Accounting: theory and practice*, Moscow, Finance and Statistics Publishing, 160 p.
3. Novikov I. (2012). The Russian form of bookkeeping for F. Jezierski // *Problems and Prospects of Economics and Management : Materials of the Intern. Sci. Conf. (St. Petersburg, April 2012)*. – St. Petersburg: Renome, pp. 8-11.
4. Yevdoshchak, V. (2017). Foreign influence on accounting model of Ukraine in the conditions of eurointegration tendencies // *Actual Problems of Economics*, vol. 10 (184), pp. 371 – 379.
5. Shigaev, A. I. (2011). *Actuarial account and use of his information for a management*. Moscow: Master's degree : Infra-mcode, 224 p.

Мішурін Д. А.,
магістрант кафедри обліку і оподаткування
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ: ПІДХОДИ ДО ТРАКТУВАННЯ

Господарська діяльність виробничого підприємства складається з низки взаємопов'язаних процесів, серед яких одне із важливих місць посідає процес виробництва готової продукції. Функціонування підприємств в умовах активної конкурентної боротьби на ринку вимагає здійснення обліку, здатного задовольнити потреби підприємства в інформації для оперативного управління виробництвом і збутом продукції, нових підходів до організації й методики внутрішнього й зовнішнього контролю (бухгалтерського) за рухом і зберіганням готової продукції, своєчасністю й правильністю розрахунків з покупцями, вірогідністю фінансових результатів від реалізації продукції, тому що рентабельність виробництва й реалізації продукції є одними із основних показників діяльності.

Для того, щоб більш детально зрозуміти саме поняття готової продукції, потрібно проаналізувати питання економічної сутності поняття готова продукція, тобто розглянути визначення терміну «готова продукція» з погляду різних науковців, оскільки визначення змістовного наповнення сприяє формуванню напрямів розвитку організаційно-методичного забезпечення бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю.

Відповідно до нормативно закріплено визначення в П(С)БО 9 «Запаси» [1] готова продукція – це складова запасів, що виготовлена на підприємстві, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом.

В результаті дослідження моніторингу підходів науковців до даної проблематики згруповано та систематизовано підходи до розуміння поняття «готова продукція»:

1. Готовий виріб – завершений у процесі виробництва виріб, який повністю укомплектований, відповідає чинним стандартам, відправлений на склад готової продукції з відповідними документами.

2. Продукція – результат виробництва.

3. До готової продукції належить продукція, обробка якої закінчена та яка пройшла випробування, приймання, укомплектування згідно з

умовами договорів, відповідає затвердженим стандартам, пройшла технічний контроль підприємства і здана на склад або замовнику (покупцю) згідно з діючим порядком прийняття продукції.

3. Готова продукція, як складова запасів, що виготовлена на підприємстві, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом.

4. Продукція, що виготовляється, протягом певного часу перебуває на різних стадіях технологічного процесу і з огляду на це називається незавершеним виробництвом, напівфабрикатом чи готовим для споживання продуктом (виробом).

5. Готова продукція – сукупність повністю виготовлених на підприємстві виробів і продуктів, які фактично відпущені або призначені для відпуску на сторону (реалізацію).

6. Продукція – продукт виробництва у матеріальній та нематеріальній (в т.ч. духовній, інтелектуальній) сферах, який вимірюється переважно у натуральному і грошовому вираженнях.

Спільне майже в всіх авторів є те, що готова продукція – це продукція, що пройшла всі стадії опрацювання, випробування, приймання, укомплектування відповідно до умов договорів із замовниками та відповідає технічним умовам і стандартам та здана на склад або відпущена замовнику (або покупцю).

Відповідно до сфер господарської діяльності поняття готової продукції може функціонувати у різних галузях економіки. В галузі економічної теорії під готовою продукцією розуміють сукупність повністю виготовлених на підприємстві виробів і продуктів, які фактично відпущені або призначені для відпуску на сторону (реалізацію). В сфері фінансів готова продукція – це продукція, обробка якої закінчена та яка пройшла випробування, приймання, укомплектування згідно з умовами договорів, відповідає затвердженим стандартам, пройшла технічний контроль підприємства і здана на склад або замовнику (покупцю) згідно з діючим порядком прийняття продукції. Продукція є результатом виробництва.

Для здійснення контролю та проведення ревізії до готової продукції належить продукція, обробка якої закінчена та яка пройшла випробування, приймання, укомплектування згідно з умовами договорів із замовниками й відповідає технічним умовам і стандартам. Для бухгалтерського обліку готовою продукцією вважається продукція, що пройшла всі стадії опрацювання, випробування і приймання, укомплектування відповідно до умов договорів із замовниками та відповідає технічним умовам і стандартам, прийнята апаратом технічного контролю підприємства та здана на склад чи прийнята

замовником (коли готова продукція здається на місці) згідно зі затвердженим порядком її приймання (оформлена встановленими здавальними документами).

Наведені визначення терміну «готова продукція» з погляду позицій різних галузей економіки не мають в своєму складі суттєвих відмінностей та однакові за своїм змістом.

Отже, в результаті дослідження економічної сутності готової продукції в контексті поглядів науковців, а також відповідно до галузей економіки визначено, що готова продукція — це результат виробництва, яким є продукт, обробка якого повністю закінчена, він пройшов всі стадії перевірки якості, приймання, укомплектування, відповідає загальноприйнятим стандартам, пройшов контроль технічного відділу та зданий на склад готової продукції. Дане визначення є найбільш повним та таким, що розкриває всі важливі аспекти характерних ознак готової продукції, при цьому не спотворюючи загальноприйняте визначення даного поняття.

Література:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>

Мирохина А. А.,
доцент кафедри регіональної економіки
Філіал ФГБОУ ВО
«Московский технологический университет» в г. Ставрополе
г. Ставрополь, Россия

КОНВЕРТАЦИЯ РЕЗУЛЬТАТОВ ПРОСТРАНСТВЕННОГО МОНИТОРИНГА В УПРАВЛЕНЧЕСКИЕ РЕШЕНИЯ В СИСТЕМЕ РЕГИОНАЛЬНОГО МЕНЕДЖМЕНТА

В любой системе целеполагания, независимо от уровня её функционирования и территориально-отраслевой ориентации, должна существовать связь между объективно-информационным блоком, отражающим явления и процессы в функционировании и развитии управляемой системы, и механизмом выработки взвешенных, адекватных решений со стороны управляющего контура. В системе регионального менеджмента процессы управления связаны с информацией, получаемой в процессе проведения текущего, периодического или специализированного мониторинга по комплексу значимых (релевантных) социально-экономических или пространственных индикаторов развития территориальных структур.

Отмечая достаточную развитость и традиционность использования результатов социально-экономического мониторинга в системе территориального и регионального целеполагания, должную исследовательскую освещенность данного аспекта в монографических исследованиях, обратим внимание на недостаточную проработанность вопросов административно-управленческой рефлексии на изменение «чистых» пространственных характеристик.

В наших предыдущих исследованиях мы отмечали, что пространственное развитие территории идет в нескольких направлениях, исходя из тезиса, что экономическое пространство есть устойчивое сочетание экономико-географических (территория как физический базис) и средовых (её «наполнение») компонентов: сужение (или расширение) экономического пространства, усиление разорванности (фрагментации), улучшение (ухудшение) контактных характеристик и процессов централизации. [1]

Системная диагностика параметров функционирования экономического пространства, проводимая средствами мониторинговых процедур, может осуществляться в разрезе следующих показателей, релевантно отражающих вышеприведенные критерии.

Для диагностики сужения экономического пространства:

- число населенных пунктов в регионе с численностью постоянно проживающего населения менее 10 человек;
- количество населенных пунктов в регионе без постоянно проживающего населения;
- динамика количества субъектов предпринимательства в регионе за последние 5 лет;
- количество населенных пунктов без сдачи в эксплуатацию жилья;
- прирост (убыль) населения за 5 лет. [1]

Нарастание фрагментации (разорванности) экономического пространства ведет к усилению асимметричности в развитии территорий. Здесь отметим, что некоторая асимметрия допустима и во многом даже полезна в развитии региональных социально-экономических систем, однако, нарастание явно выраженных полярных тенденций (поляризации) негативно влияет на общее пространственно-экономическое развитие территорий. В группу индикаторов разорванности (фрагментации) экономического пространства региона для целей мониторинга мы включили:

- число легковых автомобилей на 1000 человек населения;
- плотность автомобильных дорог с твердым покрытием (на конец года; километров дорог на 1000 квадратных километров);
- плотность железнодорожных путей общего пользования (на конец года; километров путей на 10000 кв. километров территории);
- пассажирооборот автобусов общего пользования (миллионов пассажиро-километров);
- грузооборот автомобильного транспорта организаций всех видов деятельности (миллионов тонно-километров) [1]

Регион как сложная пространственно-экономическая система характеризуется включенностью в надсистемные иерархические уровни. Для оценки степени его открытости и «контактности» можно использовать следующий блок показателей: объем услуг связи, оказанных населению, в расчете на одного жителя (тыс. руб.); удельный вес организаций имеющих веб-сайт; удельный вес организаций в регионе, использующих сеть internet; численность иностранных граждан, осуществлявших трудовую деятельность в СКФО; величина иностранных инвестиций в экономику регионов; количество организаций в регионах СКФО с участием иностранного капитала. [1]

Одной из самых негативных тенденций в пространственно-экономическом развитии территорий является централизация экономического пространства [2]. Она выражается в усилении влияния административных и экономических центров и на этом фоне ослаблении вклада остальных территорий в основные социально-экономические

процессы. Критерий централизации может выражаться следующими показателями, по которым рассчитывается удельный вес территории в общерегиональных значениях: среднегодовая численность работников организаций; наличие основных фондов организаций; объем отгруженных товаров собственного производства (добыча полезных ископаемых); объем работ, выполненных по виду деятельности «Строительство»; ввод в действие общей площади жилых домов; оборот розничной торговли; инвестиции в основной капитал.

Отдельные методические аспекты проведения пространственного мониторинга на различных территориальных уровнях сведены в таблицу 1.

Таблица 1

Организационно-методические аспекты проведения пространственного мониторинга в регионе

Административно-территориальный уровень организации экономического пространства	Период проведения	Ответственные структуры	Мониторимые критерии	Пользователи информации
Регион как единое административно-территориальное образование	Ежегодно	Министерство экономического развития региона	Все критерии трансформации экономического пространства	Федеральные органы власти и управления, Правительство региона, стратегические партнеры и инвесторы
Городские округа	Ежегодно	Администрации городских округов	Централизация, фрагментация	Правительство региона, администрация городского округа, инвесторы
Муниципальные районы	Ежегодно	Администрации муниципальных районов	Сужение, фрагментация, Контактность	Правительство региона, инвесторы, органы местного самоуправления
Сельские поселения	1 раз в три года	Администрации сельских поселений	Контактность,	Администрации муниципальных районов, инвесторы
Городские поселения	1 раз в два года	Администрации городских поселений	Контактность, централизация	Администрации городов, Правительство региона, инвесторы

Обладея информацией о происходящих в экономическом пространстве региона процессах органы регионального менеджмента могут планировать рефлексивные мероприятия по устранению пространственной неоднородности (таблица 2).

Таблица 2

Организационно-экономические инструментальные средства обеспечения пространственно-равномерного развития региона¹

Доминантный тренд Блоки мероприятий	Сужение экономического пространства	Разорванность (фрагментация)	Открытость (контактность)	Централизация
Формирование локальных экономических и инфраструктурных сетей	++++	+++++	+++	+++
Кластеры и субкластеры, бизнес-локусы	+++	+++	++++	++
Программы инфраструктуризации	+++++	+++++	+++	+++
Оптимизация сети муниципальных образований и укрупнение районов	+++++	+++++	+	++
Развитие дорожно-транспортной инфраструктуры	++++	++++	+++++	+++
Квоты для трудовых мигрантов	+	+	+++	+
Подготовка инвестиционных площадок	+++	++	++++	+++
Формирование сети опорных территорий	++++	++++	+	+++
Вынос зон селитебной активности за границы населенных пунктов	+++	+++	++	+++
Формирование внутрирегиональных центров знаний, оздоровления, промышленного профиля и т.д.	++++	+++++	++	+++

Примечание: +++++ (максимальная интенсивность), + (минимальная интенсивность)

¹ Инструментарный массив составлен с учетом [3,4]

Данные комплексы инструментов реализуются посредством программно-целевых мероприятий регионального и муниципального уровней. Следует отметить, что приведенный перечень инструментальных средств пространственно-равномерного развития региона не является исчерпывающим, а скорее носит унифицированно-облигатный характер. Дополнительные мероприятий комплиментарного плана целесообразно разрабатывать и реализовывать в регионах с учетом местной специфики, пространственного положения и отраслевой специализации их экономики.

Таким образом, выделение пространственного мониторинга в самостоятельный вид управленческой деятельности в системе регионального менеджмента и агрегатирование его инструментами пространственно-равномерного развития позволит комплексно подходить к решению проблемы сохранения полярно-симметричных характеристик территорий.

Литература:

1. Пространственное развитие региона: оценка, проблемы перспективы: монография / М.Ю. Казаков, А.Н. Бобрышев, А.А. Мирохина и др. // М.: «Буки Веди». — 2012. — 212 с.
2. Пространство современной России: возможности и барьеры развития (размышления географов-обществоведов) / отв. ред. А.Г. Дружинин, В.А. Колосов и др. М.: Вузовская книга, 2012. — 336 с.
3. Региональная экономика: факторы развития: монография. — СПб.: Издательство Санкт-Петербургского университета управления и экономики, 2014. — 266 с.
4. Синергия пространства: региональные инновационные системы, кластеры и перетоки знания. Отв. Редактор А.Н. Пилясов. — Смоленск: Ойкумена, 2012. — 760 с.

Нагай Л. А.,
магістрант кафедри обліку і оподаткування
Київський кооперативний інститут бізнесу і права,
м. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Організаційно-економічний механізм управління ефективністю діяльності підприємства є оптимальною сукупністю форм, структур, методів, засобів і функцій управління, яка має формувати через економічні важелі його відносини з зовнішнім середовищем із метою забезпечення цілеспрямованого оперативного регулювання діяльності за напрямками управління ефективністю для відповідності фактичного стану підприємства заданим параметрам.

До його складу входять три взаємопов'язані елементи: нормативно-правове, організаційно-економічне та інформаційне забезпечення.

Активне використання всіх зазначених елементів механізму в оптимальній послідовності, постійне їх корегування відповідно до змін зовнішнього та внутрішнього середовища, обґрунтована та своєчасна реалізація організаційно-економічного механізму управління ефективністю діяльності підприємств роздрібною торгівлі сприяють прискоренню їх економічного розвитку, позначаються на їх конкурентоспроможності та впливають на підвищення ефективності діяльності.

На нашу думку, формування організаційно-економічного механізму управління ефективністю діяльності підприємств має здійснюватися поетапно та передбачати послідовність дій (рис. 1).

Залежно від отриманого результату оцінки змін запропонованого організаційно-економічного механізму можливі такі управлінські дії:

1) упровадження програми вдосконалення при отриманні позитивного результату оцінки запропонованих змін, який полягає у досягненні організаційно-економічним механізмом управління ефективністю діяльності підприємств роздрібною торгівлі споживчої кооперації України своєї мети функціонування, а саме: забезпечення відповідності фактичного стану підприємств заданим параметрам;

2) коригування програми вдосконалення;

3) кардинальний перегляд розробленої програми, тобто повторна оцінка можливостей удосконалення, та внесення відповідних коректив.

Рис. 1. Етапи формування організаційно-економічного механізму управління ефективністю діяльності підприємств

Упровадження програми вдосконалення організаційно-економічного механізму управління ефективністю діяльності підприємств. Найважливішою управлінською функцією на етапі безпосереднього проведення запланованих заходів є організація контролю за перебігом виконання розробленої програми вдосконалення у зв'язку з непередбачуваними збуреннями у внутрішньому та зовнішньому середовищі. Варто наголосити на тому, що особливо важливим у реалізації програми вдосконалення механізму управління ефективністю діяльності підприємств роздрібної торгівлі споживчої кооперації є своєчасне упровадження заходів. На цьому етапі роботи особливе значення, на нашу думку, має популяризація позитивних змін серед працівників підприємства для підтримання впевненості в досягненні поставленої мети.

Запропонована методика формування організаційно-економічного механізму управління ефективністю діяльності підприємств визначає логіку даного дослідження та сприяє підвищенню ефективності діяльності зазначених підприємств. Виходячи з вищезазначеного, на даному етапі здійснено оцінку можливостей удосконалення організаційно-економічного механізму управління ефективністю діяльності підприємств.

I етап формування механізму – моніторинг соціально-економічного розвитку підприємств засвідчив той факт, що криза в споживчій кооперації минула і розпочався етап відродження.

На II етапі проведено діагностику функціонування діючого організаційно-економічного механізму управління ефективністю діяльності підприємств і виявлено його суттєву недосконалість. Це проявилось у тому, що механізм не досяг мети функціонування, а це, без сумніву, є результатом помилок, допущених у використанні елементів механізму управління.

З цією метою було здійснено пошук і оцінку можливостей удосконалення організаційно-економічного механізму управління ефективністю діяльності підприємств на основі поглядів, думок і пропозицій експертів. Таким чином, виявлено, що основними шляхами вдосконалення є такі (рис. 2).

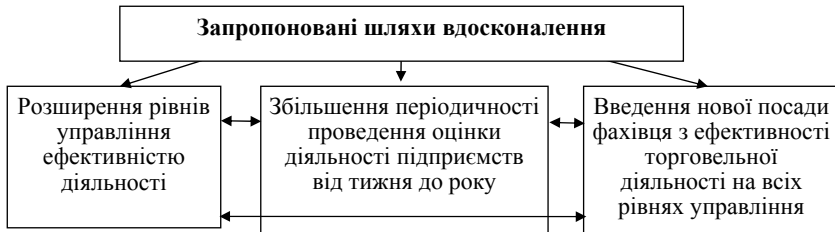

Рис. 2. Запропоновані шляхи вдосконалення організаційно-економічного механізму управління ефективністю діяльності підприємств

1. Розширення рівнів, на яких має проводитися управління ефективністю діяльності.

2. Збільшення періодичності проведення оцінки діяльності підприємств від тижня до року. Це пояснюється тим, що в управлінні ефективністю найголовнішим є оперативність дій, а особливо при проведенні оцінки діяльності, на результатах якої і базується формування подальших управлінських рішень. Саме тому проведення оцінки на основі щоквартальних і щорічних результатів, як це є на сьогодні, негативно відбивається на функціонуванні організаційно-економічного механізму управління ефективністю діяльності підприємств.

Розроблені шляхи вдосконалення, наведені вище, доповнюють один одного є складовими єдиної програми вдосконалення механізму управління ефективністю діяльності підприємств. Зважаючи на це, у її основу, на наш погляд, має бути покладено вдосконалення системи показників поточної оцінки діяльності підприємств і її організація. Адже, враховуючи те, що управління ефективністю має бути оперативним, а його відповідні рішення – своєчасними, а найголовніше – спрямованими на вирішення існуючої проблеми, або її уникнення, вони мають спиратися на певну інформацію.

Назаренко І. М.,
професор кафедри економічного контролю та аудиту
Сумського національного аграрного університету
м. Суми, Україна

МІСЯ ФІНАНСОВОГО АУДИТУ В ДІАГНОСТИЦІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасній динамічних умовах особливої актуальності набуває проблематика забезпечення достатнього рівня фінансової безпеки, як домінуючої складової економічної безпеки підприємства. Фінансово-економічна криза, політична нестабільність вносять деструктивні процеси в господарську діяльність суб'єктів господарювання. Таким чином, існуючі тенденції розвитку бізнесу спонукають керівників (власників, менеджерів) підприємств постійно вирішувати проблеми, пов'язані з пошуком джерел фінансування своєї діяльності, апробувати дієві інструменти менеджменту, практичне використання яких створить захисний каркас від внутрішніх та зовнішніх загроз і сформує платформу для збалансованого розвитку та задоволення фінансових інтересів стейкхолдерів.

Аргументація зазначених проблем підвищує актуальність та необхідність застосування в практичному аспекті діагностики в якості дієвого інструменту менеджменту.

Потужною складовою інформаційної платформи діагностики фінансової безпеки є дані бухгалтерського обліку та показники річної фінансової звітності підприємства, оскільки, у відповідності до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», вони надають користувачам для прийняття рішень повну, правдиву та неупереджену інформацію про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства.

У відповідності до вимог Концептуальної основи фінансової звітності, інформація фінансових звітів повинна відповідати якісним характеристикам (доречність, суттєвість, правдиве подання, можливість перевірки, своєчасність, зрозумілість).

В результаті проведення трансформаційних процесів відносно структурної побудови форм фінансової звітності, з'явилася значна кількість недоліків, інформація стала більш завуальованою, що, в сукупності, здійснює негативний вплив на інформаційне забезпечення діагностичного процесу та прийняття управлінських рішень.

Крім того, доцільно враховувати наступні загрози, які можуть мати місце в кругообігу обліково-аналітичної інформації та здійснювати

негативний вплив на стан економічної безпеки підприємства (в тому числі, фінансової безпеки): низька кваліфікація бухгалтерського персоналу підприємства; недостовірність інформації, наданої у звітності контрагентів; низька пристосованість обліково-аналітичних даних до потреб фінансової безпеки; невідповідність принципів надання (формування) фінансової звітності принципам фінансової безпеки; витік облікової інформації конфіденційного характеру; порушення принципів і правил ведення бухгалтерського обліку; фінансові прорахунки під час вибору способів обліку, регламентованих стандартами бухгалтерського обліку та фінансової звітності; маніпуляції з бухгалтерськими даними; неефективна політика підприємства з організації бухгалтерського обліку [1, С. 23 – 25].

За таких умов, щоб результати діагностики фінансової безпеки мали інформаційну цінність, доцільно діагностичний процес будувати на достовірній інформації фінансової звітності, яка підтверджена незалежною особою. Відповідно, актуальності набуває питання використання фінансового аудиту.

Фінансовий аудит – це: 1) вид аудиту, що визначений у Законі України «Про аудиторську діяльність»; 2) групування та систематизація, вивчення даних про фінансові ресурси, а також їх використання з метою мобілізації коштів, необхідних для виконання планових чи проектних завдань і погашення фінансових зобов'язань у процесі діяльності; 3) оцінка економічних відносин із залучення фінансових ресурсів з метою вибору та рейтингової оцінки варіантів управлінських рішень із позиціонуванням загроз і небезпек, які можуть виникнути при їх реалізації [2, С. 8].

Враховуючи зазначену інтерпретацію фінансового аудиту, доцільно зазначити, що дана форма контролю шляхом трансформації розширила функціональну іпостась аудиту.

Інструментарій фінансового аудиту, який представлено потужною комбінацією видів аналізу (вертикальний, горизонтальний, дискримінантний, дисперсійний, екстраполяційний, коефіцієнтний, лабораторний, нечіткої логіки, регресійний, трендовий та ін.), методів (анкетування, взаємного контролю, вивчення по суті, групування, запит, моделювання, моніторинг, опитування, оцінка, порівняння, тестування, узагальнення та ін.), прийомів дослідження (арифметична перевірка, зустрічна перевірка, логічна перевірка, нормативно-правова перевірка, формальна перевірка, хронологічна перевірка та ін.), забезпечує не просто незалежну перевірку звітності, реальну оцінку платоспроможності (фінансової стійкості), ліквідності та ділової активності, а й дозволяє виявити приховані зовнішні та внутрішні

ризиками, діагностувати перспективу розвитку підприємства, оцінити роботу обліково-фінансового, управлінського персоналу та ін.

Тобто, цільова спрямованість фінансового аудиту полягає не тільки у підтвердженні достовірності показників фінансової звітності в усіх суттєвих аспектах вимогам законодавства України, а й в об'єктивній оцінці ефективності фінансово-господарської діяльності, вартості та цінності суб'єкта господарювання та окресленні перспективних контурів розвитку.

Підсумовуючи наукові дослідження, доцільно наголосити, що фінансовий аудит може забезпечити діагностичний процес достовірним інформаційним ресурсом, який дозволяє об'єктивно оцінити реальний стан фінансової безпеки; окреслити пріоритетні напрями завдань, спрямованих на забезпечення оптимального рівня фінансової безпеки; у випадку необхідності, вдосконалити фінансову політику підприємства.

Література:

1. Гнилицька Л. Проблеми та шляхи вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства / Л. Гнилицька // Бухгалтерський облік і аудит. – 2011. – № 10. – С. 22 – 30.
2. Фінансовий аудит: інформаційно-аналітичне забезпечення : [монографія] / Є. В. Мних [та ін.] ; за ред. Є. В. Мниха. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 416 с.

Носач В. В.,
магістрант кафедри обліку і оподаткування
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТОВАРНИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ: ФОРМУВАННЯ ПОЛОЖЕНЬ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ

Облікова політика як інструмент організації бухгалтерського обліку повинна забезпечувати взаємозв'язок методичної, технологічної, технічної і організаційної складових організації бухгалтерського обліку з урахуванням особливостей діяльності підприємства. Процес формування облікової політики трудомісткий і вимагає бачення перспектив розвитку підприємства, відповідальності й професійності.

Разом з керівником підприємства головний бухгалтер бере участь у формуванні облікової політики на завершальному етапі. Цьому передують формування облікової політики вузькими спеціалістами з окремих ділянок бухгалтерського обліку. Враховуючи, що облікова політика підприємства — це насамперед політика конкретного власника, будь-яке обмеження власників у виборі суб'єктів, які будуть формувати облікову політику, неприпустиме. Саме власники вирішують, які суб'єкти будуть формувати облікову політику. На підприємствах колективної форми власності рішення про вибір суб'єкта формування облікової політики повинно прийматися колегіальним органом, який складається з власників або їх представників (загальних зборів засновників, ради директорів).

Перш ніж вирішити, хто є суб'єктами формування облікової політики, слід визначити, хто несе відповідальність за її формування і в чийх це інтересах. Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1] покладено на власника або керівника підприємства. Вибір суб'єктів формування облікової політики залежить від обсягів діяльності підприємства, кваліфікації та рівня освіти облікових працівників, наявності платіжних засобів і є суто індивідуальним для кожного суб'єкта господарювання в конкретній економічній ситуації.

Згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99р. №996-XIV та діючими положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку на підприємстві закріплюються здійснення організаційних заходів

щодо порядку ведення бухгалтерського обліку та складання і подання фінансової звітності. Тому розглянемо основні елементи облікової політики щодо обліку товарних запасів:

1. Правила документообігу. Правила документообігу включають у себе перелік первинних документів, що використовуються на підприємстві (як за затвердженою законодавчо формою, так і за розробленою і затвердженою підприємством самостійно), дати складання таких документів, перелік посад матеріально відповідальних осіб і осіб, що мають право оформлювати і підписувати первинні документи, терміни передачі документів до бухгалтерії підприємства для відповідно обробки тощо. Ефективна організація даної ділянки облікової роботи дозволить підвищити ефективність контролю за збереженням товарів, визначити й адекватно покласти відповідальність, згідно зі ст. 8 Закону №996, на осіб, винних у невчасному, неправильному складанні, несанкціонованому підписанні первинних документів.

2. Робочий План рахунків аналітичного обліку товарних запасів. Складається із сукупності аналітичних рахунків, що відкриваються на підприємстві з урахуванням особливостей його господарської діяльності. Дозволяє облікувати товари і операції з ними у потрібних аспектах: за структурними підрозділами підприємства, де здійснюється облік, зберігання, використання (продаж) товарних запасів; за видами товарів з різними методами оцінки їх вибуття; за товарними групами з різною торговельною націнкою; за видами торгівлі.

3. Метод обліку елементів собівартості товарних запасів, крім вартості їх придбання. Передбачає порядок обліку транспортно-заготівельних витрат (далі — ТЗВ) протягом звітного місяця: на рахунку 282 »Товари в торгівлі» або на спеціально відкритому рахунку. Від обраного методу обліку елементів собівартості залежить механізм визначення розміру торгової націнки (повинна вона покривати ТЗВ чи їх сума відшкодовується покупцем у складі собівартості), порядок оперативного обліку товарів (за ціною придбання або за собівартістю), розподіл функціональних обов'язків за розрахунком собівартості реалізованих товарів.

4. Метод оцінки вибуття товарних запасів. Передбачається, що підприємство обирає один із таких методів: ідентифікованої собівартості, середньозваженої собівартості, ФІФО, метод за цінами продажу. Вибір методу оцінки вибуття залежить від специфіки господарської діяльності та впливає на тимчасовий розподіл витрат, пов'язаних із придбанням товарів між звітними періодами (на основі принципу відповідності доходів і витрат).

5. Розроблення посадових інструкцій працівників. Передбачає розроблення внутрішнього документа для кожної одиниці штатного розпису (посади) із зазначенням кола обов'язків працівника, який займає відповідну посаду, його підлеглість тощо. Дозволяє чітко розподілити функціональні обов'язки між працівниками, чим підвищує збереженість товарних запасів тощо.

6. Періодичність оцінки вибуття товарних запасів. Реалізовує право підприємства стосовно вибору періодичності відображення продажу товарів в обліку: за кожною транзакцією або у встановлені терміни, при обробці товарного звіту наприкінці місяця. При меншій тривалості періоду часу між відображенням списання товарів підвищується оперативність отримання інформації про обсяг реалізації, доходи, витрати й інші показники діяльності.

Отже, раціональна організація обліку наявності та руху товарних запасів передбачає, по-перше, вибір оптимальної форм організації та ведення обліку; по-друге, підбір кваліфікованого персоналу та забезпечення його необхідним інструментарієм. Також важливим елементом є формування положень облікової політики щодо наявності та руху товарних запасів на підприємстві, що дає змогу забезпечити ефективне їх використання.

Література:

1. Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

Овчарик Р. Ю.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна

ОБЛІК І АУДИТ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ПРИВАТНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ЙОГО ОРГАНІЗАЦІЇ

В умовах нестабільності та складності в економіці України, важливим постає питання управління грошовими коштами та їх потоками між суб'єктами господарювання. В процесі своєї діяльності підприємства здійснюють безліч господарських операцій. Багато з них передбачає виплату або одержання певної суми грошових коштів, в готівковій або безготівковій формі, в якості компенсації. Відбувається надходження виручки на підприємство від здійснення його діяльності. Це зумовлює необхідність отримання інформації про наявність та рух грошових коштів, також постає проблема забезпечення контролю їх збереження та цільового використання тощо. Вирішення цих проблем досягається за допомогою побудованого належним чином бухгалтерського обліку грошових коштів, а також операцій пов'язаних з їх надходженням та витрачанням, зокрема розрахунків з контрагентами, персоналом, бюджетом [2, с.320]. Вищесказане підкреслює актуальність теми дослідження, а також характеризує її високе практичне значення, як для конкретного підприємства, так і для подальшого загального вдосконалення облікової методології та техніки операцій з грошовими коштами.

На сучасному етапі розвитку ринкової економіки України проводиться багато реформ, які торкаються бухгалтерського обліку та системи оподаткування в Україні. Зміни в організації бухгалтерського обліку грошових коштів, методиці їх відображення в обліку, зміни обсягу та змісту фінансової звітності потребують вивчення не тільки нормативних законодавчих актів, але і спеціальної літератури. Одним із показників розглянутого питання серед практиків та науковців є кількість, якість та різноманітність спеціальної літератури [4, с.152] У зв'язку з тим, що грошові кошти та операції з ними є інструментом здійснення господарської діяльності підприємств, оскільки дають змогу будувати та підтримувати виробничі стосунки з контрагентами і одночасно грошові розрахунки, є одним із важливих чинників формування фінансового результату підприємства. Результати дослідження свідчать, що у роботах провідних вчених – економістів

зводиться акцент на автоматизацію обліку підприємства, а питання організації аналізу і аудиту грошових коштів на основі комп'ютерних систем, залишаються не вирішеними. Удосконалення організації економічного аналізу та отримання більш точних результатів доцільно ввести до відділу бухгалтерії посаду бухгалтера до функціональних обов'язків якого б відносилось проведення економічного аналізу господарської діяльності базового підприємства [3 с.185]. Раціональне, ретельно зважене використання грошових коштів та ефективне розміщення їх надлишків дасть змогу керівництву підвищити платоспроможність підприємства тому постійно необхідно шукати шляхи по удосконаленню аналізу й аудиту грошових коштів та грошових потоків. Важливою умовою для досягнення більш ефективного використання грошових коштів є ретельна організація внутрішнього та своєчасне проведення зовнішнього аудиту, що сприятиме раціональному використанню грошових коштів у підприємницької діяльності базового підприємства для постійної підтримки платоспроможності на високому рівні. Окрім того, методи і прийоми аудиторського вивчення операцій пов'язаних з використанням касових, банківських операцій та операцій з іншими грошовими коштами, можна використати і для внутрішнього аналізу та аудиту [5 с.63]. Здійснення внутрішнього контролю дозволяє керівництву суб'єкта господарювання оперативно приймати управлінські рішення з урахуванням впливу на стан грошових розрахунків зовнішніх та внутрішніх чинників.

В результаті проведених теоретичних та практичних досліджень щодо вдосконалення організації та методики обліку і аудиту грошових коштів підприємств колективної форми власності м. Києва можна зробити висновки та внести пропозиції: 1) узагальнення теоретико-методологічних основ вивчення обліку грошових коштів в умовах ринкових перетворень свідчить про необхідність зміни підходів до організації бухгалтерського обліку на базових підприємствах. Найдоцільніше було б реорганізувати бухгалтерську роботу на засадах інтегрування фінансового, податкового та управлінського обліку в межах єдиної системи і запровадити комп'ютерну форму обліку [6, с.241], головним завданням якого є систематизація елементів всіх видів господарського обліку, а також економічного аналізу, який забезпечить можливість активного спостереження за розмірами, напрямками, доцільністю та ефективністю витрачання грошових коштів; 2) реформування вітчизняної системи бухгалтерського обліку згідно міжнародної обліково-економічної теорії і практики та прийняття національних стандартів бухгалтерського обліку підтверджує правомірність і доцільність поділу економічної інформації

на фінансову і управлінську в межах єдиної бухгалтерії, паралельне функціонування якої на базових підприємствах надасть можливість вирішення внутрішніх управлінських проблем та задоволення інформаційних потреб зовнішніх користувачів; 3) на досліджуваних підприємствах пропонуємо створити фінансово-аналітичну службу, яка буде оперативно проводити оцінку фінансового стану, на основі бухгалтерської звітності [4 с.365]; 4) проводити моделювання ринкового конкурентного середовища і перспективний аналіз зміни об'єктів виробництва, що передбачає пошук стратегічних зон господарювання, привабливих з точки зору найкращих умов для розвитку потенціалу базового підприємства і це сприятиме підвищенню його іміджу в діловому світі; 5) постійно проводити внутрішньо-господарський аудит формування та використання грошових коштів з тим, щоб підтвердити правильність їх віднесення на валові доходи та валові витрати, оскільки об'єктом оподаткування є прибуток, а неправильне відображення руху грошових потоків у податковому обліку досліджуваних суб'єктів господарської діяльності, може призвести до сплати фінансових санкцій.

Література:

1. Міжнародні стандарти аудиту [електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.apu.com.ua/msa/>
2. Аудит (Основи державного, незалежного професійного та внутрішнього аудиту) / За ред. проф. Немченко В. В., Редько О. Ю., Підручник – К.: Центр учбової літератури, 2012 – 540 с.
3. Аудит. (Основи державного, незалежного професійного та внутрішнього аудиту) / За ред. проф. Немченко В. В., Редько О. Ю., Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2014 – 540 с.
4. Інформаційні системи і технології в обліку та аудиті. Навчальний посібник / В.Д. Шквір, А.Г. Загородній, О.С. Височан. Видання друге, перероблене і доповнене. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014 – 440 с.
5. Колісник Г.М., Слюсаренко В.Є. Аудит: Навчальний посібник. – Ужгород; ДВНЗ «УжНУ, 2015 – 296 с.
6. Костюк-Пукаляк О.М. Аудит: учеб. [для студ. ВУЗ] / Костюк-Пукаляк О.М., Левицкая М.Г. – Коломия: Интеллект-Нова, 2015. – 654 с.

Олійник В. С.,
аспірантка кафедри бухгалтерського обліку
Університет державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ОПЛАТИ ПРАЦІ ЗАСУДЖЕНИХ У КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧИХ УСТАНОВАХ

Конституція України гарантує кожному громадянину право на працю. Стаття 6 Кримінально-виконавчого кодексу України називає працю серед основних засобів виправлення і ресоціалізації засуджених [1]. На відміну від вільнонайманих працівників та осіб зі спеціальним званням методика обліку оплати праці засуджених має певні особливості.

Умови праці засуджених до обмеження волі регламентуються законодавством про працю, вимогами Кримінально-виконавчого кодексу України та Правилами внутрішнього розпорядку установ виконання покарань.

Згідно Кримінально-виконавчого кодексу України засуджені до позбавлення волі мають право працювати та залучаються до суспільно корисної праці у місцях і на роботах, визначених адміністрацією колонії, з урахуванням наявних виробничих потужностей, зважаючи при цьому на стать, вік, працездатність, стан здоров'я і спеціальність. Засуджені залучаються до оплачуваної праці, як правило, на підприємствах, у майстернях колоній, а також на державних або інших форм власності підприємствах за строковим трудовим договором, що укладається між засудженим і виправною колонією (слідчим ізолятором), за умови забезпечення їх належної охорони та ізоляції [1].

Порівняємо методика нарахування та утримання із заробітної плати засуджених та вільнонайманих працівників кримінально-виконавчих установ (табл.1):

Таблиця 1

Порівняння методики нарахування та утримання із заробітної плати засуджених та вільнонайманих працівників кримінально-виконавчих установ

Види нарахувань та утримань із заробітної плати	Заробітна плата засудженого	Заробітна плата вільно-найманого працівника
Нарахування основної заробітної плати (посадо-ві оклади, тарифні ставки, відрядні розцінки)	+	+
Нарахування додаткової заробітної плати (доплати, надбавки, премії)	-	+

Закінчення табл. 1

Види нарахувань та утримань із заробітної плати	Заробітна плата засудженого	Заробітна плата вільно-найманого працівника
Нарахування на заробітну плату (50%)	+	-
Нарахування єдиного соціального внеску на фонд оплати праці	-	+
Відрахування із заробітної плати:		
ПДФО 18%	+	+
військовий збір	+	+
аліменти	+	+ (рідко)
вартість харчування, одягу, взуття, білизни, комунально-побутових послуг	+	-
за виконавчими листами на користь громадян	+	+ (рідко)
за виконавчими листами на користь юридичних осіб	+	+ (рідко)
відшкодування матеріальних збитків, заподіяних засудженими державі під час відбування покарання	+	-
профвнески	-	+

Таким чином, методика нарахування на фонд оплати праці та утримання із заробітної плати засуджених суттєво відрізняються від особливостей нарахувань та утримань із заробітної плати вільнонайманих працівників.

Відповідно до вимог Кримінально-виконавчого кодексу України та п. 2.5 наказу Міністерства юстиції України від 07.03.2013 року № 396/5 засуджені до обмеження волі утримуються у закладі за власний рахунок: продукти харчування і речове майно придбавають за власні кошти. Комунально-побутові та інші послуги оплачуються засудженими на загальних підставах [2]. Виникає суперечність: дохід, який зараховуватиметься на особові рахунки засуджених до обмеження волі за умови сплати всіх відрахувань та відшкодувань становитиме менше 75 %. Проте, кримінально-виконавчі установи зараховують на особистий рахунок засудженого відповідну суму заробітку (не менше 75 %), з якої, за заявою засудженого, проводиться відшкодування вартості харчування, речового майна та інших наданих послуг.

Заробітну плату, після проведення всіх відрахувань, засуджені до обмеження волі отримують через касу установи щомісячно. Усі невитрачені гроші залишаються на рахунку засудженого. Кожен засуджений щомісяця ознайомлюється із своїми витратами.

Засуджені до позбавлення волі отримують свої гроші, що зберігалися на їх особовому рахунку, тільки після звільнення від відбування покарання.

Мають місце випадки, коли у зв'язку з низькою продуктивністю праці, систематичним невиконанням норм виробітку та, як наслідок, низького рівня заробітної плати, у окремих засуджених утримання вартості харчування та комунальних послуг проводиться не в повному обсязі.

З метою вирішення цієї проблеми пропонуємо:

по-перше, забезпечити працевлаштування засуджених, за рахунок чого засуджений в повній мірі зможе відшкодувати вартість харчування, одягу та комунально-побутових послуг;

по-друге, на законодавчому рівні врегулювати відсоткове співвідношення між утриманнями із заробітної плати та коштами, що зараховуються на особовий рахунок, що забезпечить дотримання відповідних норм законодавства та зменшить паперообіг.

Отже, методика нарахування заробітної плати засудженим та утримань із неї, а відповідно і бухгалтерський облік суттєво відрізняється від обліку виплат штатним працівникам кримінально-виконавчої установи, що в свою чергу потребує належної організації обліку та відповідного інформаційного забезпечення з метою ефективного управління зазначеними виплатами.

Література:

1. Кримінально-виконавчий кодекс України від 11.07.2003 № 1129-IV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. — Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1129-15>
2. Інструкція про умови праці та заробітну плату засуджених до обмеження волі або позбавлення волі : наказ Міністерства юстиції від 07.03.2013 № 396/5 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0387-13>

Орехова А. І.,
доцент кафедри економічного контролю та аудиту
Сумський національний аграрний університет
м. Суми, Україна

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах сьогодення до найбільших актуальних проблем сучасного бізнесу відноситься підтримка належного рівня конкурентоспроможності в умовах безперервно мінливого зовнішнього середовища. Однією з причин існуючої проблеми є відсутність належних знань щодо оцінки економічного потенціалу, що знаходиться в розпорядженні підприємства, та управління його розвитком.

Економічний потенціал підприємства являє собою складну, динамічну, інтегровану, взаємопов'язану та синергію сукупність усіх видів його наявних ресурсів і можливостей, включаючи перспективи їх збільшення, що використовуються для досягнення тактичних і стратегічних цілей розвитку підприємства та забезпечення його сталого розвитку [5].

Економічні умови, що формуються різним рівнем розвитку ринкових відносин, припускають концентрацію уваги на ефективному управлінні економічним потенціалом підприємства як комплексним показником, що включає:

1) реальні можливості підприємства (реалізовані та нереалізовані) в тій чи іншій сфері економічної діяльності відповідно до його спеціалізації;

2) обсяг ресурсів і резервів підприємства, як залучених, так і не залучених до виробництва;

3) здатності колективу підприємства до ефективного використання ресурсів та резервів з метою отримання максимального доходу і прибутку;

4) організаційну структуру підприємства і ефективність обраних форм управління в цілому і на рівні окремих напрямків діяльності або підрозділів;

5) інноваційні можливості підприємства, що визначаються регулярним впровадженням нових товарів, послуг, засобів праці, матеріалів, технологічних процесів, організаційних форм управління і т.д.;

6) інвестиційні можливості підприємства, що характеризуються здатністю нарощувати капітал за рахунок власних джерел і ефективно використовувати позиковий і залучений капітал;

7) фінансове становище підприємства, що визначається ефективністю управління фінансовими ресурсами: можливість підтримувати необхідний рівень ліквідності і платоспроможності, а також високий рівень фінансової стійкості та ділової активності і т.п. [4].

Вагомою умовою зростання потенціалу прибутковості підприємств виступає ефективне функціонування його обліково-аналітичної системи. Раціональна організація процедур спостереження, реєстрації, контролю, аналізу фінансових результатів діяльності повинна здійснюватися на всіх рівнях системи управління підприємством та сприяти ефективному використанню його економічного потенціалу, створюючи на основі цього передумови для цілковитої готовності до інноваційного розвитку [1].

Обліково-аналітична інформація є результатом функціонування відповідної системи забезпечення. З'ясуємо сутність поняття «обліково-аналітичне забезпечення» проаналізувавши підходи до визначення в науковій літературі.

Т. Камінська пропонує під обліковим забезпеченням розуміти систему збору, обробки, узагальнення, подання та аналізу фінансової інформації, забезпечення її кількості і якості для ведення господарської діяльності, зокрема, її управління [2].

На думку Тичініної Н.А. [6], обліково-аналітичне забезпечення являє собою єдність систем обліку, аналізу та аудиту, об'єднаних інформаційними потоками для управління економічними процесами підприємства при виборі (або реалізації) напрямків сталого розвитку та варіантів їх фінансування.

Як зазначає Маляревський Ю.Д. [3], обліково-аналітичне забезпечення — це процес створення і підтримки інформаційних умов функціонування системи, забезпечення необхідною інформацією, включення в систему засобів пошуку, отримання, зберігання, накопичення, передача, обробка інформації, організація банку даних

Таким чином, підсумовуючи вищевикладене, можемо стверджувати, що обліково-аналітичне забезпечення економічного потенціалу підприємства — це система збору, реєстрації, узагальнення, накопичення, передачі інформації, формування інформаційної бази для прийняття відповідних управлінських рішень з метою використання, розвитку, відтворення та нарощування економічного потенціалу підприємства.

В сучасних умовах господарювання більшості підприємствам притаманна відсутність та безсистемність обліково-аналітичного забезпечення, що, в свою чергу, вимагає формування комплексного та системного підходу до створення єдиної системи обліково-

аналітичного забезпечення, яка б інтегрувала інформацію на всіх рівнях.

Формування потужного економічного потенціалу підприємства, а також його обліково-аналітичного забезпечення створить підґрунтя для збільшення випуску конкурентоспроможних видів продукції та підвищення ефективності діяльності господарюючого суб'єкта.

Література:

1. Ефремова Т.Ю. Аспекты учетно-аналитического обеспечения управления инновационной деятельностью в сфере услуг / Т.Ю. Ефремова // Научно-технические ведомости Санкт-Петербургского государственного политехнического университета. Экономические науки 1.- 2013. — № 1. — с. 89-93.
2. Камінська Т. Г. Обліково-аналітичний процес: його зміст стадії / Т. Г. Камінська // Науковий вісник НАУ. — 2002. — Вип. 50. — с. 313-318.
3. Маляревский Ю.Д., Лучанинова А.С. Учетно-аналитическое обеспечение концепции управления расходами предприятия / Ю.Д. Маляревский, А.С. Лучанинова // Бизнес-информ. — № 2 (2). — 2011. — с. 132-134.
4. Мартиновський В.С. Методичні підходи до оцінки економічного потенціалу підприємств / В.С. Мартиновський, В.Г. Кравець // Економіка харчової промисловості. — 2015. — Том 7, Випуск 3. — с. 50-54.
5. Маслак О.І. Особливості формування економічного потенціалу підприємства в умовах циклічних коливань / О.І. Маслак, Л.А. Квятковська, О.О. Безручко // Актуальні проблеми економіки — 2012. — № 9 (135). — с. 36-46.
6. Тычина Н.А. Теоретическое обоснование содержания учетно-аналитического обеспечения устойчивого развития предприятия / Н.А. Тычина // Вестник ОГУ. — 2009. — № 2. — с. 102-107.

Охріменко І. В.,
д.е.н., професор
проректор з навчальної та наукової роботи
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ЗАСАДИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО РИНКУ

Трансформаційні процеси переходу від централізовано регульованої (адміністративно-командної) до ринкової економічної системи супроводжувались у постсоціалістичній Україні хронічною низькорентабельністю основної маси сільськогосподарських підприємств, істотним послабленням їх матеріально-технічної бази, консервацією рутинних технологій, занепадом аграрного соціуму. В країні виникла і продовжує загострюватись проблема соціально-економічного розвитку сільських територій. Такі вкрай негативні наслідки входять у гостре протиріччя зі стратегічними цілями національного державотворення і вимагають щонайменше з'ясування причин їх виникнення.

Наша позиція полягає в тому, що найбільш серйозною причиною була вкрай недостатня увага до власне ринкової складової економічних перетворень – формування і функціонування аграрного ринку. Це, в свою чергу, потребує розробки досконалої методики та невідкладного проведення макроекономічного аналізу аграрного ринку, відпрацювання на основі аналітичних висновків відповідних управлінських рішень щодо усунення виявлених недоліків та недопущення їх у майбутньому.

Такий аналіз пропонується здійснювати на основі системної методології, розглядаючи аграрний ринок як органічно цілісний комплекс п'яти підсистем (платоспроможний попит (системоутворюючий елемент), персоніфікація продуктових секторів, ринкова інфраструктура, біполяризація, державне регулювання) та п'яти функцій (соціальна, виявлення ринкових цін, стимулююча, селективна, координаційно-управлінська). В рамках системної методології критерієм повноти формування аграрного ринку виступає завершення створення його підсистем, а критерієм ефективного функціонування – вичерпно повне виконання функцій.

Проведений нами за вказаною методикою аналіз стану аграрного ринку України виявив наступне:

1. Формування аграрного ринку далеко від завершення, оскільки:

– платоспроможний попит не забезпечує споживання населенням продуктів харчування на рівні науково обґрунтованих норм, а частка витрат на їх придбання наближається до 60% загальних витрат домогосподарств, що є ознакою тотальної бідності. При цьому надмірною є диференціація доходів та витрат за групами населення та територіями;

– персоніфікація продуктових секторів аграрного ринку відсутня, а подібне завдання на державному рівні навіть не ставиться;

– ринкова інфраструктура як генератор ринкових цін в основному вже створена, але є підстави вважати її незбалансованою (надмірна кількість аграрних бірж і недостатнє забезпечення елементами ринкової інфраструктури роздрібної ланки);

– аграрний ринок зусиллями підприємницьких структур частково біполяризований, але рівень біполяризації не відповідає ні потребам, ні можливостям сучасної України. Практично пропозиції щодо біполяризації аграрного ринку владними структурами ігноруються;

– державне регулювання аграрного ринку має місце, але здійснюється в недостатніх обсягах і по відношенню до аграрного сектора носить скоріше дискримінаційний характер замість послідовно протекціоністського.

2. Аграрний ринок виконує свої функції не в повній мірі, оскільки:

– споживання населенням України продуктів харчування, особливо тваринницького походження, суттєво нижче від рекомендованих норм;

– у формуванні ринкових цін спостерігаються дві вкрай небажані тенденції: 1) територіальна локалізація; 2) копіювання регіональних витрат;

– дія стимулюючої функції недостатня для належної мотивації ні підприємця через прибуток, ні найманого працівника через оплату праці;

– селективна функція проявляється дуже слабо і майже не допомагає лідерам аграрного ринку, водночас нічим не загрожуючи його аутсайдерам;

– координаційно-управлінська функція не спроможна попереджати періодичну цінову дестабілізацію окремих продуктових секторів.

У відповідності з викладеними аналітичними висновками методологічною основою концептуальних напрямів подальшого розвитку аграрного ринку України повинні виступати два положення:

1) визнання за аграрним ринком ролі реального головного координатора обсягів виробництва та збуту агропромислової продукції, своєрідного « правонаступника » колишніх ЦК, РМ та Держплану;

2) розуміння аграрного ринку як об'єкта свідомої організації та цілеспрямованого управління, а не спонтанного і неконтрольованого саморозвитку в дусі деструктивного «ринкового романтизму».

Концептуальними напрямками розвитку аграрного ринку України є:

– підвищення платоспроможного попиту населення з одночасним нарощуванням вітчизняними товаровиробниками відповідних товарних мас;

– створення операторами ринку установ персоніфікації продуктових секторів у вигляді професійних та міжпрофесійних організацій (об'єднань);

– розуміння ролі ринкової інфраструктури як генератора ринкових цін, а не пасивного технічного важеля товаропросування, а також забезпечення повнішого збалансування її окремих елементів;

– забезпечення біполяризації продуктових секторів аграрного ринку на основі процесів вертикальної інтеграції;

– збільшення обсягів, удосконалення фінансових механізмів та створення інтервенційної мережі державного регулювання аграрного ринку винятково ринковими засобами (включаючи і роздрібну ланку);

– істотне посилення протекціоністських засад визначення економічних інструментів державного регулювання аграрного ринку та доходів сільськогосподарських товаровиробників на основі відмови від ситуативно-рахункової і використання нормативно-відтворювальної собівартості одиниці сільськогосподарської продукції;

– упереджувальне формування та прийняття законодавчих актів з питань організації та управління аграрним ринком.

Павліщій Д. І.,
аспірант
Уманський педагогічний університет
м Умань, Україна

ЗАЛУЧЕННЯ СТЕЙКХОЛДЕРІВ У ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНОЮ СОЦІАЛЬНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

В сучасних економічних умовах стратегічне управління є невід'ємною складовою успішного та прибуткового підприємства, так як основна задача стратегічного управління підприємством – виживання в довгостроковій перспективі. А для виживання важливо використовувати всі наявні можливості. Однією з таких можливостей є використання корпоративної соціальної відповідальності у процесі підприємницької діяльності.

Соціальна відповідальність – це відповідальність організації за вплив її дій на суспільство і навколишнє середовище через прозору і етичну поведінку, яка:

- сприяє стійкому розвитку, включаючи здоров'я і добробут суспільства;
- узгоджується із міжнародними нормами поведінки і є інтегрованою до діяльності всієї організації;
- враховує очікування стейкхолдерів і відповідає чинному законодавству [1, с.133].

До основних стейкхолдерів підприємства відносяться:

- інвестори, що вкладають у компанію свій капітал з певною часткою ризику з метою отримання доходу;
- кредитори, котрі тимчасово надають підприємству позику в обмін на деякий наперед встановлений дохід і зацікавлені в інформації, що дозволяє їм оцінити платоспроможність компанії;
- менеджери підприємства, оскільки фінансова інформація дозволяє зробити найбільш достовірну оцінку ефективності управління підприємством;
- працівники підприємства, зацікавлені в отриманні інформації про здатність підприємства своєчасно виплачувати зарплату, проводити пенсійні та інші виплати;
- постачальники, зацікавлені в інформації, що дозволяє їм визначити, чи своєчасно виплатять належні їм суми;
- споживачі (клієнти підприємства), зацікавлені в стабільності поставок, як наслідок фінансової репутабельності підприємства;

- суспільні і державні організації, оскільки від успішного функціонування підприємства залежить добробут економічної інфраструктури регіону [2].

В процесі здійснення господарської діяльності кожне підприємство встановлює власні пріоритети в структурі стейкхолдерів, виходячи з особистих переконань.

Керівник практики послуг у галузі сталого розвитку «Ернст енд Янг Україна» Віктор Коваленко: «У сучасному світі відповідальна компанія не може існувати ізольовано від своїх стейкхолдерів. Саме в їхню сторону зміщується фокус при прийнятті рішень про випуск нового продукту, придбанні іншої компанії та інших аспектах розвитку бізнесу. Уже недостатньо просто лише брати до відома думки заінтересованих сторін. Доводиться залучати їх до процесів прийняття рішень» [3]

Втім, проведені статистичні спостереження свідчать, що все ж існує певна тенденція щодо розстановки пріоритетів між тими чи іншими заінтересованими сторонами з боку керівництва підприємства (рис. 1).

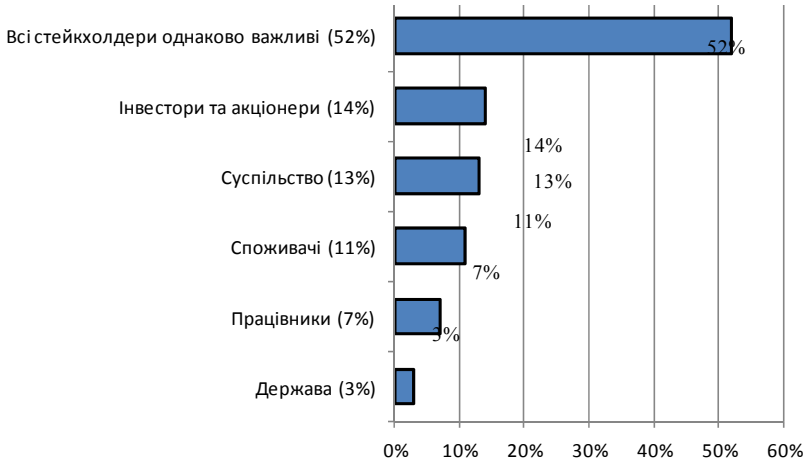

Рис. 1. Вплив стейкхолдерів на управління соціальною відповідальністю підприємств

Як свідчить інформація, наведена вище, все більша кількість управлінського персоналу починає орієнтуватися на широке коло стейкхолдерів, а не на окремих їх представників. Представники компанії Novozymes вважають: «Оскільки наша організація стає все більш глобальною, а структура — складною, ми визнаємо, що систематичний підхід до виявлення і реагування на проблеми наших

заінтересованих сторін має важливе значення для нашого майбутнього успіху» [4].

Отже, компанія має інтегрувати процес залучення стейкхолдерів у всі важливі сфери діяльності з метою формування стратегії довгострокового розвитку (місії, цінностей та бачення) та поточного управління. В основі діалогу зі стейкхолдерами лежить взаємодія із заінтересованими сторонами — тобто, діяльність, що здійснюється підприємством з метою створення можливості для проведення діалогу між компанією з однієї сторони та ключовими стейкхолдерами з іншої сторони з метою формування інформаційної бази, яка дасть змогу приймати ефективні управлінські рішення.

Література:

1. Благов Ю.Е. Корпоративная социальная деятельность: КСО как система / Ю.Е. Благов // Вестник Санкт-Петербургского университета. — 2009. — Сер. 8. Вып. 3. — 549с.
2. Арефьева О. В. Интересы стейкхолдерів в організаційному забезпеченні стратегічного управління фінансовим потенціалом підприємств / О. В. Арефьева, П. В. Комарецька // Актуальні проблеми економіки. — 2008. — № 9. — с. 80
3. Діалог зі стейкхолдерами: рекомендації компаніям — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://www.metro.ua/public/site/metro-ua/get/documents/mcc_ua/mcc_ua/IMAGES/PR/CSR/Stakeholder%20Guide_2011.pdf
4. Безручко О. О. Значення інтересів стейкхолдерів у процесі управління діяльністю підприємства / Безручко О. О. // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.rusnauka.com/18_DNI_2010/Economics/69677.doc.htm

Петраков Я. В.,
доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування і аудиту
Чернігівський національний технологічний університет
м Чернігів, Україна

КРЕАТИВНІ ІНДУСТРІЇ ЯК ДРАЙВЕР ВАЛОРИЗАЦІЇ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ: ПОТЕНЦІАЛ ДЛЯ УКРАЇНИ

Ключовими викликами для національної культурної спадщини в Україні є: 1) її поступовий занепад та забуття, обумовлені як незавершеністю процедури ідентифікації об'єктів нематеріальної культурної спадщини (ОНКС), так розрізненістю та необізнаністю зацікавлених сторін щодо існуючих інструментів її захисту та підтримки, 2) дефіцит фінансових ресурсів для ревіталізації об'єктів, та процедурні обмеження використання бюджетних коштів їх розпорядниками [1].

Одним з можливих напрямів їх вирішення є удосконалення механізму фінансування державно-приватних проєктів, індукованих розвитком культурних і креативних індустрій в Україні, що сприятиме ревіталізації об'єктів нематеріальної культурної спадщини.

Особливістю пропонованого рішення є його міждисциплінарний характер (на помежів'ї культури, фінансів та бухгалтерського обліку), що зумовлює застосування комбінації фінансових та фіскальних інструментів для таргетування таргетування кількох внутрішньогалузевих проблем і викликів [2], так і генерування потужного позитивного ефекту поширення [3] на інші суміжні традиційні та нові галузі економіки в рамках Індустрій 4.0 та екосистемних інновацій, в поєднанні з застосуванням кращих зарубіжних інноваційних практик в сфері охорони ОНКС в Україні на місцевому рівні в контексті децентралізації з урахуванням переходу на середньострокове бюджетне планування та інноваційними фінансовими інструментами приватного сектору (краудфандінгом, старт-ап та сід-фінансуванням), дозволить істотно розширити спроможність місцевих громад, груп активістів та відповідальних установ в сфері захисту та ревіталізації ОНКС.

Аналіз останніх досліджень дозволив встановити наступне:

1) як вітчизняні [4], так і зарубіжні експерти [5] пропонують активніше використовувати культурну спадщину як джерело регіонального соціально-економічного, екологічного та культурного

відродження, каталізатора регенерації депресивних територій та відновлення людського капіталу, потужний дипломатичний та іміджевий інструмент на міжнародній арені

2) на думку О.М. Герасименко [6]: «...введення бухгалтерського обліку нематеріальної культурної спадщини не суперечить Рекомендаціям ЮНЕСКО та має важливе значення для управління такими активами...»;

3) Ю.С. Баланюк актуалізує сучасні виклики в сфері охорони ОНКС та напрями удосконалення механізмів державного регулювання, згідно з якими державно-приватне партнерство вбачається «...одним з найбільш універсальних механізмів інвестиційної політики, який сприяє консолідації фінансового, організаційного та управлінського потенціалу приватного і державного секторів економіки...» [7];

4) результати проектів RICHES [8] та PORTICO [9] показують, що валоризація об'єктів культурної спадщини через інструмент партнерства вимагає довіри, участі, навчання і простоти і відбувається за рахунок поєднання, а не взаємовиключення початкової (культурної), наукової (експериментальної) та кінцевої (чуттєвої) цінностей, що виникають серед зацікавлених сторін проекту

5) відповідно до узагальнених кращих практик Міжнародної фінансової корпорації в основі успішного державно-приватного проекту знаходяться: — група небайдужих людей, яка ініціює проект з охорони ОНКС; — зацікавлена в розбудові території місцева влада або бізнес-спільнота; — максимальна гнучкість та компромісність усіх учасників проекту; — стадія життєвого циклу місцевої туристичної галузі [10].

На нашу думку, організаційно-технічні засади захисту ОНКС в Україні на сучасному етапі розвитку суспільства потребують оновлення та приведення у відповідність до найкращих світових аналогів, і мають бути спрямовані на:

1) завершення формування єдиного національного реєстру нематеріальної культурної спадщини (у відповідності до зобов'язань за Конвенцією ЮНЕСКО 2005 року),

2) розробку методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку об'єктів нематеріальної культурної спадщини,

3) удосконалення облікової картки ОНКС та методології обліку доходів і витрат від ОНКС,

4) розробку інформаційно-аналітичної системи (он-лайн) реєстру ОНКС;

5) активну інтеграцію ОНКС в бізнес-ланцюжки креативних стартапів та проекти в сфері культури.

Крім того, комплекс заходів має бути доповнений відповідним оновленням нормативно-правової бази з ревіталізації нематеріальної культурної спадщини, а також активною навчальною та просвітницькою діяльністю як серед представників культури та креативних індустрій, так і серед широкого кола потенційних споживачів культурних продуктів.

Література:

1. Czyzowicz, W., S. Shulha and I. Petrakov (2017) From Activity to Performance-Based Policy-Making: Bottlenecks and Shifts for Ukrainian Eurointegration Reforms // Статистичне та експертно-аналітичне забезпечення управління сталим розвитком економіки і соціальної сфери: колективна монографія / за ред. С.М.Шкарлета і В.Г. Маргасової. – Чернігів: ЧНТУ. – С.221-234.
2. Петраков Я.В. Концепція комплексного застосування комбінацій фінансових та фіскальних інструментів для цілей багаторівневого секторального регулювання // Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку: II Міжнародна науково-практична конференція (м. Чернігів, 30 листопада 2016 р.) : тези доповідей. – Чернігів: Черніг. нац. тех-нол. ун-т, 2016. – 248 с. – С.192-193.
3. Гнедіна К.В., Петраков Я.В., Сизоненко О.В. Методологічні підходи до оцінки впливу інструментів регулювання// Ефективна економіка. – 2016. – №12.
4. Здіорук С.І., Литвиненко О.М., Розумна О.П. Культурна політика України: національна модель у європейському контексті. Аналітична доповідь. – К.: НІСД, 2012. – 49 с.
5. Getting cultural heritage to work for Europe. Report of the Horizon 2020 Expert Group on Cultural Heritage. – Brussels:European Commission,2015.– 28 p.
6. Герасименко О. М. Дослідження сутності нематеріальної культурної спадщини в контексті її бухгалтерського обліку // Бізнес-інформ. – 2017. – №2. – С.290-295.
7. Баланюк Ю.С. Політико-правові механізми формування і збереження об'єктів нерухомої культурної спадщини ЮНЕСКО в Україні. Дисертація на здобуття наук. ступ. канд. юрид.наук. – Чернівці: ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2016. – 212 с.
8. Public-Private Partnerships for Cultural Heritage: Opportunities, Challenges, Future Steps // RICHES project Think Paper. – 2016. – No.07.
9. PORTICO (2011) Public-private partnership in the conservation and presentation of archaeological heritage, Cases and models from the Netherlands, Flanders, the Rhineland, and northern England presented at the final meeting of the Community of Practice on 'Connecting' as part of the PORTICO project. – Chester, 29 September 2011.
10. Heritage PPP's: A how-to guide, Handshake // IFC Bulletin. – 2013. – Iss.10. – PP.20-23.

Потійко С. В.,
аспірант ННЦ «Інститут аграрної економіки»
м. Київ, Україна

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Агробізнес сьогодні — один з ключових секторів, від роботи якого безпосередньо залежить добробут України та її економічне зростання. При цьому сільське господарство залишається одним з найбільш ризикових видів бізнесу — незважаючи на технічні досягнення та інші новинки, які впроваджують аграрії. Погодні та кліматичні умови, сезонність або хвороби сільськогосподарських тварин, — це ті чинники, які дуже складно спрогнозувати. Ще складніше ними управляти.

Тому саме страхування в аграрному секторі економіки — найбільш ефективний інструмент захисту щодо мінімізації ризиків сільськогосподарського виробництва, який використовується у всьому світі, в т. ч. в Україні.

Аграрне страхування докорінно відрізняється від усіх інших видів страхування, оскільки воно характеризується своєю збитковістю і потребує окремого, індивідуального підходу.

Сьогодні рівень страхування посівів та майбутнього врожаю в Україні складає менше 5%, тоді як в США цей показник перевищує 80%.

Сутність страхування полягає у передачі більшої частини (вартості) ризику іншій стороні за узгоджену плату на визначений час та на погоджених умовах. Головна мета страхування агропродукції та ризиків полягає в компенсації майнової шкоди, що виникла через вплив природно-кліматичних чи інших явищ.

Розвиток агрострахування в країні може мати великий позитивний соціальний вплив, адже якщо сільгоспвиробники знатимуть, що у випадку часткової або повної втрати врожаю вони можуть розраховувати на відповідну компенсацію, то зможуть із впевненістю продовжувати займатися сільськогосподарським бізнесом. Це сприятиме збереженню робочих місць, зниженню міграції сільського населення та поліпшенню соціальної структури суспільства.

Недосконалість обліково-аналітичного та інформаційного забезпечення питань бухгалтерського обліку та аналізу операцій по страхуванню в сільському господарстві та контролю зі сторони держави визнає актуальність теми дослідження.

Система бухгалтерського обліку операцій по сільськогосподарському страхуванню є критичною:

- не має визначення пріоритетних напрямів її вдосконалення в частині повного розкриття інформації по страховим операціям.

- не має моделі бухгалтерського обліку операцій по сільськогосподарському страхуванню, яка дозволила б вести облік у відповідності з класифікацією страхування та прийняти до уваги бюджетні кошти, виділені на дані цілі.

- не має досконалої системи розрахунку державних коштів, а також порядку контролю за операціями по сільськогосподарському страхуванню, ефективності використання державної допомоги.

Гальмівними чинниками розвитку агрострахування є: складний фінансовий стан більшості сільськогосподарських підприємств і несвоечасне погашення страхових виплат страховикам; недостатня гарантія одержання страхових відшкодувань страхувальниками; відсутність реальної державної підтримки аграрного страхування.

Тема агрострахування залишається не достатньо дослідженою. Аграрії не поспішають страхувати свої врожаї, адже в сучасних умовах, агрострахування є недостатньо розвиненим та потребує реформування і удосконалення. Характерними рисами сучасного агрострахування є:

- низький попит на страхування з боку сільськогосподарських виробників, який спричинений низьким відсотком участі у страхуванні та недовірою сільськогосподарських виробників до страхових компаній;

- недостатня пропозиція з боку страхових компаній, яка спричинена недовірою страхових компаній до сільськогосподарських виробників;

- недостатня державна підтримка агрострахування в країні, що може стати однією з основних перешкод на шляху розвитку ринку агрострахування.

У 2012 році набув чинності закон «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою». На нього покладалися великі надії, адже передбачалося, що він запустить систему агрострахування. Втім очікуваного результату досягти так і не вдалося.

У багатьох розвинених країнах сільгоспвиробники є локомотивом розвитку системи агрострахування. Вони вимагають від держави гарантовано якісного страхового захисту, що надається їм страховим ринком. Держава зобов'язується сформувати сприятливу для розвитку агрострахового бізнесу політику. Завдання страховиків – в повній мірі скористатися наданими на законодавчому рівні можливостями і на практиці в повній мірі реалізувати цю політику.

Метою дослідження є удосконалення обліково-аналітичного забезпечення страхових продуктів для сільськогосподарських підприємств.

Об'єктом дослідження є процес впровадження (проектування, формування та запровадження) страхових продуктів для сільськогосподарських підприємств.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні та практичні аспекти обліку і аналізу формування та реалізації страхових продуктів для сільськогосподарських підприємств.

Результати дослідження будуть спрямовані на поліпшення інформаційного забезпечення управління в аграрному секторі економіки в частині розвитку сегменту аграрного страхування.

Розроблені пропозиції будуть призначені для інформаційного забезпечення про розвиток системи аграрного страхування на всіх рівнях управління:

- на рівні сільськогосподарського підприємства;
- на рівні галузі;
- на рівні держави – в частині наближення норм і правил ведення бухгалтерського обліку та проведення економічного аналізу операцій страхування до європейських норм і стандартів.

Результативність та перспективність страхової діяльності завжди цікавили як фахівців зі страхування, так і науковців, і знайшли належне відображення в наукових працях багатьох вітчизняних і зарубіжних учених-економістів, а саме: В. Д. Базилевича, В. А. Борисової, О. Д. Василика, В. І. Грушка, П. А. Лайка, М. Д. Лутака, С. С. Осадця, Л. І. Рейтмана, В. В. Шахова, І. В. Яковенка та ін. Водночас не всі аспекти страхування в аграрному секторі економіки всебічно досліджені відповідно до ринкових відносин.

Приходько Р. В.,
Студент групи 41-ОІ
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна
Науковий керівник: Шпак В. А.,
д.е.н., професор
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна

СТРАТЕГІЧНИЙ ОБЛІК В ОБЛІКОВІЙ СИСТЕМІ ПІДПРИЄМСТВ

Ринковим умовам господарювання притаманно створення значної кількості різних за величиною підприємств. Разом з тим значна кількість підприємств у силу дії тих чи інших обставин припиняє свою діяльність. На діяльність підприємства впливають внутрішні та зовнішні фактори. Часто підприємства припиняють свою діяльність, оскільки не можуть протидіяти конкурентам чи змінам умов ринку, інші банкрутують через невміле керівництво.

Умови діяльності в яких функціонують підприємства України сьогодні, характеризуються внутрішніми суперечностями, недосконалістю керівництва, нестабільністю зовнішнього середовища, що породжує високий ступінь невизначеності. В свою чергу, високий ступінь невизначеності зумовлює низьку вірогідність правильного вибору стратегічних рішень і, як наслідок, відсутність впевненості в досягненні результатів. Для ефективного господарювання в сучасних умовах кожне підприємство повинно чітко орієнтуватися та правильно оцінювати результати минулих подій та операцій, теперішній стан і свій потенціал та стратегію подальшого розвитку. Центральною в діяльності будь-якої організації є роль керівництва. Засновник стратегічного обліку Боб Райан писав: «Для серйозного менеджера не повинно існувати понять «стрімкого натиску» і «остаточного успіху». Необхідно постійно приділяти увагу деталям, уникати, як правило, достатньо ризикованих рішень, детально аналізувати сприятливі можливості і чітко підтримувати баланс різних сил, які впливають на організацію».

Важливою складовою керівної структури підприємства є бухгалтерський облік. Оскільки бухгалтерський облік є засобом зняття невизначеності, він має бути організований таким чином, щоб забезпечити ефективне прийняття рішень менеджерами різних рівнів управління. Без розвинутої системи обліку та отримання інформації про минулі, сучасні та майбутні події економічного життя підприємства

неможливо приймати обґрунтовані управлінські рішення, що пов'язано з ризиком для бізнесу та втратою контролю за фінансово-господарською діяльністю. Таким чином, сучасні умови діяльності підприємств України, які характеризуються ускладненням зовнішнього середовища та швидкими змінами, потребують цілісної моделі оцінювання ефективності його діяльності.

Отже, задля ефективного розвитку підприємства в довгостроковій перспективі бухгалтерський облік має надавати інформацію: про минулі події (фінансовий облік), оперативну теперішню діяльність (управлінський облік) та факти майбутнього життя (стратегічний облік). Навіть традиційний фінансовий облік сьогодні потребує змін з метою вдосконалення та відповідності вимогам часу. Фінансовий облік має не тільки включати спостереження, вимір і опис фактів господарського життя, але і здійснювати їх економічне оцінювання. Поділ статей балансу за ознакою часу на оборотні (поточні) і необоротні (довгострокові) передбачає їх використання для розрахунку показників ліквідності та платоспроможності. Додаткова інформація для таких розрахунків і аналізу надається у примітках до річної фінансової звітності.

Для забезпечення менеджерів інформацією про поточну діяльність має бути відповідним чином організований управлінський облік. Нестабільність національної валюти, швидкі зміни ринку та аналітична обмеженість деяких грошових показників призвели до того, що сьогодні не можна обмежувати інформацію бухгалтерського обліку лише грошовим вимірником. Принцип повного висвітлення, за яким має вестися облік та формуватися показники фінансової звітності, передбачає подання інформації про поточні наслідки господарських операцій та подій. Майбутні факти господарського життя повинні знайти відображення у системі потенційного обліку. Стратегічний облік має стати фундаментом бухгалтерського обліку в майбутньому. Адже минуле – це історія, а жити потрібно майбутнім.

На нашу думку, при здійсненні бухгалтерського обліку минулих подій необхідно направити свої зусилля на аналіз результатів діяльності з метою пошуку резервів покращення ефективності господарювання та визначення своїх можливостей. Оперативний облік має бути максимально направлений на виконання контрольних функцій, зокрема ефективно контролювати використання ресурсів підприємства. Основне завдання стратегічного обліку полягає у розгляді альтернативних варіантів рішень та вибору найкращого. Ключова направленість стратегічного обліку полягає у визначенні альтернативних можливостей підприємства та їх систематичне використання. Стратегічний облік передбачає планування фактів

господарського життя та прогнозування їх результатів. Відповідно до існуючих вітчизняних та зарубіжних методик такому плануванню та прогнозуванню підлягають: визначення обсягів реалізації продукції, баланс грошових надходжень та платежів, обсяг доходів та витрат, зведений баланс активів та пасивів підприємства, графік беззбитковості, бізнес-плани тощо. На стратегічному рівні планується і контролюється принциповий розвиток всього підприємства на тривалу перспективу. Стратегічним обліком Б. Райан називає певний спосіб відображення фінансових і облікових проблем підприємства.

Всі три системи бухгалтерського обліку у вигляді фінансового, управлінського та стратегічного обліку пов'язані між собою і обумовлюють один одного. Будь-який план має складатись на основі попередніх досліджень і аналізу та залежить від вибраної стратегії. Бухгалтерський облік має формувати різну інформацію для різних цілей та різних рівнів управління. Враховуючи суспільне значення бухгалтерського обліку, нагальним є підвищення статусу бухгалтера на підприємстві та у суспільстві в цілому. Роль головного бухгалтера як керівника полягає в тому, щоб розібратися в ідеях та можливостях, зробити їх зрозумілими для керівництва і використати для покращення діяльності підприємства.

Література:

1. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку : Підручник — 2-ге вид., стер.-К.: Знання, 2010. — 444с.
2. Захарова О. Д. Теоретичні аспекти визначення економічної сутності поняття «регіональна система» в контексті регіоналізації економіки / О. Д. Захарова // Економіка і управління. — 2012. — № 1. — С. 46-51.
3. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємств: Навчальний посібник. — Київ, 2010.
4. Грабова Н.М. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник / За ред. М.В.Кужельного. — Київ: А.С.К., 2011. — 266 с.
5. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий учет на підприємствах України: Учебник для вузов. — Киев: А.С.К., 2010. — 869 с.

Райковська І. Т.,
*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування,
Київський кооперативний інститут бізнесу і права,
м. Київ, Україна*

ФАКТОРИ ВИЗНАЧЕННЯ СУБ'ЄКТІВ СТРАТЕГІЧНОГО АНАЛІЗУ

У сучасних ринкових умовах в Україні набуває вагомості роль стратегічного аналізу, який є однією з важливих складових системи управління суб'єкта господарювання. Це пояснюється необхідністю отримання достовірної інформації про дійсний потенціал економічної стійкості для визначення стратегічних орієнтирів сталого розвитку будь-якого підприємства. Організація процесу стратегічного аналізу на підприємстві вимагає відповідного методичного забезпечення та кваліфікованого персоналу. Якщо підприємство невелике, то проводити стратегічний аналіз можуть бухгалтер, бухгалтер-аналітик, економіст, головний бухгалтер, оскільки на таких підприємствах стратегічні рішення не потребують значних затрат та навантажень, і приймаються частіше власником. Для великих підприємств можна розглянути два варіанти: мати внутрішній аналітиків або залучати зовнішніх експертів.

На сучасному етапі більшість підприємств не мають окремого підрозділу або співробітника, що займається проведенням стратегічного аналізу. Оскільки, по-перше, власники не вважають за необхідне витратити додаткові кошти на штат фахівців, по-друге, не розуміють практичної цінності проведення й наслідків неефективного його здійснення або взагалі відсутності. Традиційно цими питаннями займалися спеціалісти планово-економічних відділів, проте лише на рівні прогнозу.

В організаційному плані важливо створити відповідний підрозділ, який у західних фірмах має назву стратегічного господарського центру, функціями якого було б проведення стратегічного аналізу, визначення місії і стратегічних цілей, формування пакета альтернативних стратегій і вибір оптимальної, а також спільна з іншими підрозділами підприємства робота щодо реалізації обраної стратегії. У такому підрозділі повинні працювати висококваліфіковані аналітики, які досконало б володіли теоретичними й прикладними аспектами стратегічного аналізу.

Проте, не кожен суб'єкт господарювання може собі це дозволити. Тому, доцільним буде створення тимчасової робочої групи зі стратегічного аналізу, склад якої визначатиметься сутністю проблеми. Наприклад, до тимчасової робочої групи, яка буде проводитиме стратегічний аналіз мінімізації витрат виробництва, може відноситися ряд таких фахівців: економіст, плановик, бухгалтер, аналітик; для покращення умов перевезення та доставки товару — механік, економіст, бухгалтер; для покращенні якості зберігання продукції — завідуючий складом, керівник, економіст.

Кожен з членів створеної тимчасової групи повинен мати свої повноваження. Тому вважаємо ефективним інструментом організації стратегічного аналізу розробку Положення про тимчасову робочу групу, що повинно передбачити наступне: відповідальність керівництва за організацію проведення стратегічного аналізу, обов'язки, права та відповідальність тимчасової створеної групи, її взаємовідносини з іншими підрозділами підприємства. Дане Положення є базою для створення системи внутрішньої документації та передбачатиме визначення основних положень стратегії розвитку підприємства, при цьому взаємодіючи, з всіма функціональними підрозділами підприємства. В даному випадку недоцільно використовувати Посадову інструкцію, оскільки це буде група, яка буде працювати не протягом року, а певний період часу.

Важливим при створенні тимчасової групи є розподіл обов'язків та відповідальності кожного з фахівців, що входять до складу групи. Найчастіше команда складається з фахівців різних спеціальностей, що сприяє комплексному підходу до прийняття стратегічних рішень. При проведенні стратегічного аналізу робітниками підприємства, що входять до складу тимчасової створеної групи зі стратегічного аналізу, доцільно залучати керівників інших структурних підрозділів, для надання ними інформації про стан функціонування підрозділу. Вони також можуть приймати участь в проведенні стратегічного аналізу, відповідаючи на питання керівників групи, надавати рекомендації з приводу прийняття стратегічного рішення.

Вважаємо, що тимчасово створена група повинна застосовуватися на підприємствах з прискореним внутрішнім зростанням, для яких найоптимальнішим буде використання матричної чи дивізіональної структури. На великих підприємствах застосовується дивізіональна структура управління, з яких поступово формують власні апарати управління, де представлено

підрозділи, різні за ступенем розвитку та чисельністю, тому її застосування є недоцільним для створення тимчасової групи.

Матричні структури застосовуються при розробці стратегій нових продуктів, диверсифікації виробництва, нових програм (наприклад, продуктивності, конкурентоспроможності тощо). Головною їх характеристикою є мета, спосіб досягнення якої має визначити та здійснити цільова група, яка найчастіше складається з фахівців різних спеціальностей, що сприяє комплексному підходу до вирішення питань. Основною перевагою є те, що вони мають обмежений термін існування, оскільки після досягнення мети ці структури ліквідуються, тому для створеної тимчасової групи дана організаційна структура є оптимальною.

Розглянемо наступний варіант – залучення зовнішніх експертів (спеціальних команд фахівців). Персональний склад треба формувати залежно від завдань, які ставляться перед ним ініціаторами створення таких груп. Робота над реалізацією прийняття стратегії потребує виконання своєрідних рольових функцій керівників та виконавців. Всі вони повинні бути ентузіастами-новаторами у сфері використання сучасних управлінських технологій планування, організації, мотивації і контролю. Іншими словами, це повинні бути особистості, здатні виконати рольові функції, що практично не виконувались або виконувались неякісно керівництвом підприємства.

При цьому не обов'язково, щоб кожному із названих рольових типів (керівник-лідер, критик-раціоналіст, новатор-генератор ідей, ентузіаст-практик, експерт-аналітик) у групі відповідала окрема особистість. Характеристики можуть повторюватися, перекриватися і підсилюватися у процесі командної роботи. Керівник-лідер повинен володіти відповідним стилем управління і підбору членів команди, уміти використовувати сучасні управлінські технології з реструктуризації бізнес-процесів. При виконанні цих умов стає не тільки тимчасовим органом управління підприємством, а й інтелектуальним каталізатором процесу прийняття стратегії підприємства.

Важливим для першого та другого варіанту є передбачення нерозголошення результатів стратегічного аналізу. Для тимчасово створеної групи це передбачено в Положенні про її роботу, а в другому – при укладанні договору на проведення аналітичних робіт.

Узагальнивши вищенаведену інформацію, відзначимо, що в організаційних структурах підприємств не завжди існують

аналітичні служби, а якщо існують планово-економічні відділи, то їх основними функціями є планування та прогнозування. Тому, доцільним на підприємстві буде створення тимчасової робочої групи, основним завданням якої буде проведення стратегічного аналізу підприємства та формування його стратегії розвитку. За даного варіанту витрати будуть мінімальними та працівники краще обізнані з особливостями господарської діяльності підприємства. При варіанті залучення зовнішніх фахівців існує перевага надання ними об'єктивної оцінки напрямів розвитку суб'єкта господарювання.